

Frissdiplomások 2012

Kutatási zárótanulmány

Diplomás Pályakövetési Rendszer országos kutatás

Educatio Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály

Készítette: Veroszta Zsuzsanna PhD

2013. március

Tartalom

I. A kutatásról	7
1.1. Az adatok forrása.....	7
1.2. Főbb megállapítások	9
II. Tanulmányi életút.....	11
III. Külföldi tapasztalatok	15
3.1. A nyelvismeret.....	15
3.2. Külföldi tanulmányok	19
IV. Átmenet a felsőoktatás és a munkaerőpiac között.....	25
4.1. Abszolutórium és diplomaszerezés közötti időszak kitolódása.....	25
3.2. Munkatapasztalat a diplomázás előtt	30
3.3. Az első munkahely.....	34
V. A frissdiplomás munkahely	41
5.1. A munkáltató tulajdonviszonyai.....	42
VI. A frissdiplomás munka	47
6.1. Munkanélküliség	47
6.2. A foglalkoztatás formái.....	48
6.4. Illeszkedés.....	58
6.5. Mellékállás.....	62
VII. Frissdiplomások jövedelme	65
VIII. Elégedettség	79

Ábrák jegyzéke

1. tábla: A válaszadók intézményi megoszlása.....	7
1. ábra: A felsőfokú tanulmányi életút.....	11
2. ábra: A diplomázás óta egyéb felsőfokú végzettséget szerettek aránya képzési területenként	11
3. ábra: A felsőoktatásban részt vevők jelenlegi képzési formája.....	12
4. ábra: A felsőoktatásban részt vevők korábbi képzési formája	13
5. ábra: A továbbtanulási tervek aránya és irányultsága	13
6. ábra: MA/MSc végzettek doktori képzési továbbtanulási tervei néhány képzési területen	14
7. ábra: A nyelvismeret gyakorisága a végzettek körében.....	15
8. ábra: Nyelvismeret képzési területi bontásban	16
9. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a végzés éve szerint.....	17
10. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a tanulmányok munkarendje szerint	18
11. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya nemek szerint.....	18
12. ábra: A külföldi tanulmányok finanszírozási forrásai	19
1. tábla: A nemzetközi tanulmányok leggyakoribb célországai	20
13. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya az egyes képzési területeken	20
14. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya az egyes képzési szinteken.....	21
15. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya a végzés éve szerint	22
16. ábra: A diplomázás után külföldi munkát vállalók aránya képzési területenként	23
2. tábla: A diplomázás utáni külföldi munkavégzés célországai.....	23
17. ábra: A külföldi munka szakterületi illeszkedése	23
18. ábra: Végzettséghez kapcsolódó külföldi munkát végzők aránya képzési területenként.....	24
19. ábra: Végzettek megoszlása az abszolutórium és a diploma-szerzés között eltelt idő szerint .	25
20. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomáztak képzési területi aránya	26
21. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomáztak aránya képzési szintenként	26
22. ábra: A diplomaszerzés kitolódásának oka képzési területenként	27
23. ábra: A diplomaszerzés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt képzési szintenként	27
24. ábra: Kilépett-e a munkaerő-piacra diploma nélkül?.....	28
25. ábra: Érezte-e a diploma hiányát a munkaerő-piaci érvényesülésben?	29
26. ábra: A diplomaszerzés kitolódásának hatását a munkaerő-piaci érvényesülésben nem érzékelők aránya képzési terület szerint	29
27. ábra: A diplomaszerzés kitolódásának hatását a munkaerő-piaci érvényesülésben nem érzékelők aránya az abszolutórium-szerzés éve szerint.....	30
28. ábra: A diplomázás előtti munkatapasztalat-szerzés	31
29. ábra: A végzettség megszerzésekor főállású munkaviszonnyal rendelkezők aránya munkarend szerinti bontásban	31
30. ábra: A végzettség megszerzésekor főállású munkaviszonnyal rendelkezők aránya képzési területi bontásban	32

31.	ábra: A végzettség megszerzésekor főállású munkaviszonnyal rendelkezők aránya képzési szint szerinti bontásban.....	32
32.	ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési területi bontásban.....	33
33.	ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési szint szerinti bontásban	34
34.	ábra: Az álláskeresési célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési területi bontásban	35
35.	ábra: Az álláskeresési célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési szint szerinti bontásban.....	35
36.	ábra: Az álláskeresési célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma a végzés éve szerinti bontásban.....	36
37.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje a végzettség éve szerinti bontásban.	36
38.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési terület szerinti bontásban....	37
39.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési szint szerinti bontásban	37
40.	ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje nemek szerinti bontásban	38
41.	ábra: Hogyan jutott az abszolutórium utáni első munkájához?.....	38
42.	ábra: Hogyan jutott az abszolutórium utáni első munkájához?.....	39
43.	ábra: Az első diplomás munkahely szakterületi kapcsolódása.....	40
44.	ábra: Az első diplomás foglalkoztatás jogviszonya.....	41
45.	ábra: Köz- és magántulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén	42
46.	ábra: Magántulajdonú cégnél dolgozók aránya képzési területi bontásban	42
47.	ábra: Magyar és külföldi tulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén	43
48.	ábra: A teljes mértékben külföldi tulajdonú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban.....	44
49.	ábra: A végzeteket foglalkoztató cég létszáma.....	44
50.	ábra: Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban.....	45
51.	ábra: A végzettek megoszlása a foglalkoztató ágazata szerint	46
52.	ábra: A végzettek aktuális munkaerő-piaci státusza	47
53.	ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya képzési területi bontásban.....	48
54.	ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya a végzés éve szerinti bontásban	48
55.	ábra: A munkaviszony formája	49
56.	ábra: Az alkalmazás formája képzési területenként.....	49
57.	ábra: Az alkalmazás formája a végzés éve szerint.....	50
58.	ábra: A foglalkoztatás típusa	51
59.	ábra: Közalkalmazottak/köztisztviselők aránya képzési területenként	51
60.	ábra: Vezetőként dolgozók aránya.....	52
61.	ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya a végzés éve szerint.....	53
62.	ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya nemek szerint	53
63.	ábra: Alkalmazottak, beosztottak száma.....	54
64.	ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma képzési területenként.....	54
65.	ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma a végzés éve szerint	55
66.	ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma nemek szerint	55
6.3.	Külföldi munkavégzés.....	56
67.	ábra: A megkereséskor külföldön dolgozók aránya képzési területi bontásban	56
68.	ábra: A külföldön dolgozók aránya képzési szint szerinti bontásban.....	57

69.	ábra: A végzett munka illeszkedése a tanulmányok szakterületéhez	58
70.	ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya képzési területek szerint ..	58
71.	ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya képzési szintek szerint	59
72.	ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya a végzés éve szerint	59
73.	ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya nemek szerint	60
74.	ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya képzési területek szerint ..	60
75.	ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya képzési szintek szerint	61
76.	ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya a végzés éve szerint	62
77.	ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya nemek szerint	62
78.	ábra: A mellékállás és a végzettség szakterületének illeszkedése	63
79.	ábra: A mellékállással rendelkezők aránya képzési területi bontásban	63
80.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési terület szerinti bontásban	65
81.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési szint szerinti bontásban	66
82.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettség éve szerinti bontásban	67
83.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak ágazata szerinti bontásban 68	
84.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban 1	69
85.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban 2	69
86.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató foglalkoztatott-létszáma szerinti bontásban	70
87.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatási forma szerinti bontásban ..	70
88.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak munkaviszonya szerinti bontásban	71
89.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak pozíciója szerinti bontásban	71
90.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző külföldi tanulmányok szerinti bontásban	72
91.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző szakmai munkatapasztalat szerinti bontásban	72
92.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a többiekhez viszonyított tanulmányi eredmény szerinti bontásban	73
93.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek nemek szerinti bontásban	74
94.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek nemek szerinti bontásban, az egyes képzési területeken	75
95.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek az apa legmagasabb iskolai végzettsége szerinti bontásban	75
96.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a kibocsátó család anyagi helyzete szerinti bontásban	76
97.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munka összességével való elégedettség szerinti bontásban	77
98.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munka tartalmával való elégedettség szerinti bontásban	77

99.	ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a jövedelemmel való elégedettség szerinti bontásban.....	77
100.	ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival	79
101.	ábra: Elégedettség a végzett munkával (összességében) képzési területenként	79
102.	ábra: Elégedettség a végzett munkával (összességében) képzési szintenként.....	80
103.	ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival nemek szerint.....	80

I. A kutatásról

1.1. Az adatok forrása

A magyarországi Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretein belül 2012 tavaszán 32 felsőoktatási intézmény gyűjtött adatokat végzettjeiről és hallgatóiról. A hazai pályakövetési rendszer harmadik évében zajlott adatfelvételek köre az egy és három éve diplomázottak mellett már az öt éve végzettekre is kiterjedt.

A programban résztvevő intézmények a 2007-ben, 2009-ben, illetve 2011-ben abszolutóriumot szerzett végzettjeik teljes körét keresték meg online kérdőívek segítségével. Az országos DPR adatbázis az intézményi megkeresésre válaszoló végzettek adataiból épült fel. Az átlagos válaszadási ráta 15,18 százalékos. A válaszadók teljes létszáma 24.890 fő.

Az intézményi adatokból összeálló országos adatbázison az egyes intézmények alappopulációs megoszlásai alapján súlyozási eljárást végeztünk, amelynek eredményeképpen a későbbi feldolgozás alapját képező adatbázis a válaszadók neme, végzési éve, képzési területe, képzési szintje és munkarendje szerint reprezentatív az alapsokaságra nézve.

1. tábla: A válaszadók intézményi megoszlása

Eredeti, nem súlyozott adatbázis alapján

Intézmény neve	Minta esetszáma	Alapsokaság esetszáma	Válaszási ráta
AVF	277	1057	26,21%
ANNYE	13	105	12,38%
AVKF	222	1226	18,11%
BCE	2165	9087	23,83%
BGF	414	5330	7,77%
BKF	436	2642	16,50%
BME	1470	8801	16,70%
DE	1651	12408	13,31%
DF	464	2029	22,87%
EJF	109	965	11,30%
EKF	419	3354	12,49%
ELTE	3144	14135	22,24%
EDUTUS	229	1675	5,43%
GDF	169	3110	20,79%
KE	471	2265	19,31%
KF	328	1699	20,59%
KJF	180	874	13,87%
ME	925	6671	9,91%

NKE	499	5033	7,81%
NYF	501	6415	5,70%
NYME	554	9725	14,87%
OE	768	5164	8,40%
PE	453	5390	44,98%
PPKE	1271	2826	17,93%
PTE	2454	13686	11,47%
SE	594	5178	20,15%
SZE	706	3504	10,79%
SZF	244	2262	9,47%
SZIE	772	8152	13,81%
SZTE	2436	17641	24,29%
WJLF	129	531	16,31%
ZSKF	422	2587	13,67%
Összesen	24889	165527	15,04%

1.2. Főbb megállapítások

Kutatási zárótanulmányunk a Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) 2012-es intézményi adatfelvételeiből összeálló országos frissdiplomás adatbázis főbb eredményeit mutatja be. A vizsgálatban egységes módszertannal s kérdőívvel 32 felsőoktatási intézmény vett részt, a megkeresettek körét a 2007-ben, 2009-ben, illetve 2011-ben abszolutóriumot szerzett végzettek alkották. A kutatási adatbázis esetszáma 15,18 százalékos válaszadási ráta mellett megközelíti a 25 ezer főt.

Jóllehet a kutatási zárótanulmány alapvető funkciójánál fogva, elsősorban a számszerű adatok megismertetésére fókuszálva a végzettek által adott válaszok főbb megoszlásait tartalmazza, a frissdiplomások válaszai alapján kialakuló képet néhány általános következtetésben az alábbiakban összegezzük.

A diplomaszerezés pozitív hozadéka

A pályakövetési vizsgálatok eredményei rendre alátámasztják a felsőfokú végzettség munkaerő-piaci megóvó hatását és a diplomában rejlő további fejlődési lehetőségeket. Előbbit jól mutatják a frissdiplomások körében mért, országos átlag alatti munkanélküliségi arányok. A diploma mindemellett jövedelmi előnyt is jelent a munkaerőpiacon, mely már a végzés utáni korai években mérhető.

Nem csak egy statikus, kilépési előnyről van azonban szó. A diploma munkaerő-piaci hasznosulásának megítélésében ugyanis döntő szempont kell, hogy legyen az időbeliség, a jövedelmek, vagy a karrier szempontjából mérhető fejlődési potenciál. A vizsgálat azzal, hogy az 1-3-5 éve végzettek munkaerő-piaci mutatóit egymás mellé tudja állítani arra is rávilágít, hogy azonosítható-e fejlődési tendencia e tekintetben már a frissdiplomás karrier első éveiben. Az eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy a felsőfokú végzettség nem csak a munkaerő-piaci betagozódásnál jelent előnyt, hanem – az évről évre emelkedő fizetések és javuló pozíciók tanúsága szerint – magában foglalja a fejlődés, munkaerő-piaci előrelépés lehetőségét is.

Az egyéni hozzáadott érték fontossága

A pályakövetési kutatás eredményei alapján másik fontos tanulságként a hallgatók cselekvési terének, végzés előtti stratégiáinak fontosságára irányítanánk a figyelmet. A frissdiplomások munkaerő-piaci sikerességének olyan objektív mutatói, mint például a jövedelem tisztán visszatükrözik a tanulmányok ideje alatt befektetett egyéni energiák pozitív megtérülését. Azok az eredmények, amelyek a tanulmányok alatti szakmai munkatapasztalat-szerzéshez, a külföldi képzéseken való részvételhez, vagy az átlagnál jobb tanulmányi eredményhez társuló magasabb átlag-jövedelmeket mutatják, a felsőfokú képzési időszak tudatos tervezésére, a munkaerő-piaci kilépés előkészítésére hívhatják fel a figyelmet.

Mozdíthatatlan egyenlőtlenségek

A pályakövetési eredmények előző két következtetésbe sűrített pozitív képe mellett az adatok a végzettek közti strukturális (képzési) és szocio-demográfiai egyenlőtlenségek meghatározó voltát is egyértelműen tükrözik. A vizsgálat során alkalmazott munkaerő-piaci mutatók mindegyike igen

jelentős különbségeket tár fel a felsőoktatási rendszer egyes képzési szintjein, képzési területein végzettek között. Ezek mellett azonban még érzékenyebb probléma a társadalmi különbségek leképeződése a frissdiplomások munkaerő-piaci sikerességi mutatóiban. Jól látszik ez abban, ahogy a jövedelmek alakulását a származási háttér befolyásolja és több esetben szemléletesen megmutatkozik a nemek közti éles különbségekben. A férfi és női frissdiplomások között éles a határvonal nemcsak a minden egyes szakterületen belül visszajelzett átlagjövedelmek tekintetében, hanem a munkaerő-piaci átmenet és a korai karrier-út szempontjából is. E tények alapján úgy tűnik, a diploma fentebb említett pozitív hozadékaiban nem egyformán részesülhet minden frissdiplomás csoport.

II. Tanulmányi életút

A felsőoktatásból kikerülő frissdiplomások esetében a munkaerő-piaci jellemzők vizsgálata mellett nagy hangsúllyal kell a felsőoktatás és munka világának kapcsolata, összefonódása felé fordulnunk. A pályakövetési kutatások adatai rendre azt mutatják, hogy a felsőoktatási kilépése jellemzően nem egy konkrét időponthoz (pl. diploma átvétele) köthető életesemény, hanem folyamatosságot mutat, amely a két szféra kapcsolódási pontjainak feltárásában ragadható meg. Maga a felsőfokú tanulmányok lezárása is bajosan értelmezhető a képzési életút tényleges lezárulásaként. Ennek fontos empirikus bizonyítéka lehet az az eredmény, mely szerint a vizsgált frissdiplomások 18 százaléka a megkeresésükkor is a felsőoktatásban tanult még (második, vagy azt is meghaladó végzettséget szerzésére törekedve). A vizsgálatba bekerült frissdiplomások már a kutatás során kiindulási pontként tekintett végzettség előtt is kapcsolódhattak a felsőoktatáshoz: 15 százalékuk másik diplomát is szerzett (a vizsgálttal párhuzamosan, avagy azt követően), míg 23 százalékuk már felsőfokú végzettséggel kezdte meg újabb tanulmányait (bizonyos képzési szinten ez evidencia, lásd. mesterképzések).

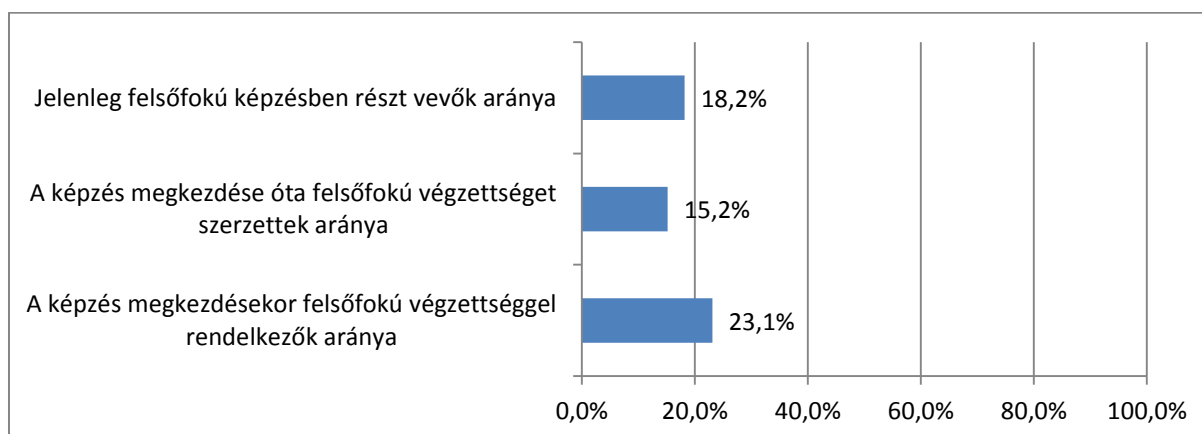
A felsőfokú képzési aktivitás különösen a természet- és bölcsészettudományi területek egykori hallgatóit jellemzi, akiknek csaknem egynegyede a vizsgált végzettsége után más diplomát is szerzett – nyilvánvalóan itt is a mesterképzésben továbbtanulókról van döntően szó.

1. ábra: A felsőfokú tanulmányi életút

Az egyes képzéseken részt vettek aránya

Százalék

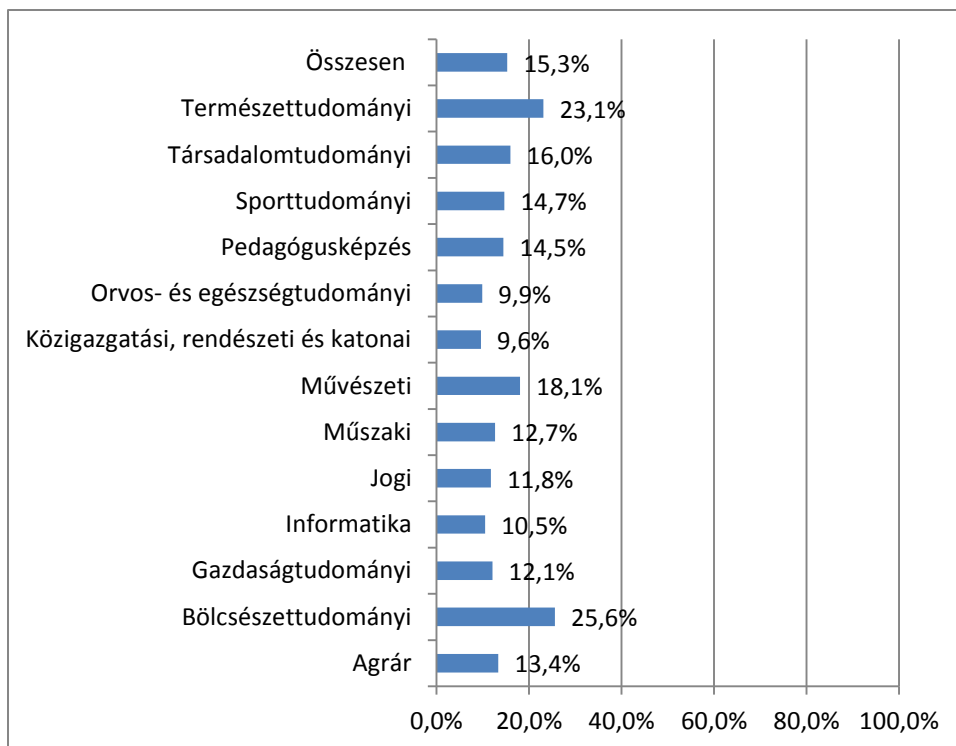
N=24350; 24007; 24454

2. ábra: A diplomázás óta egyéb felsőfokú végzettséget szerzettek aránya képzési területenként

Százalék

N=23724

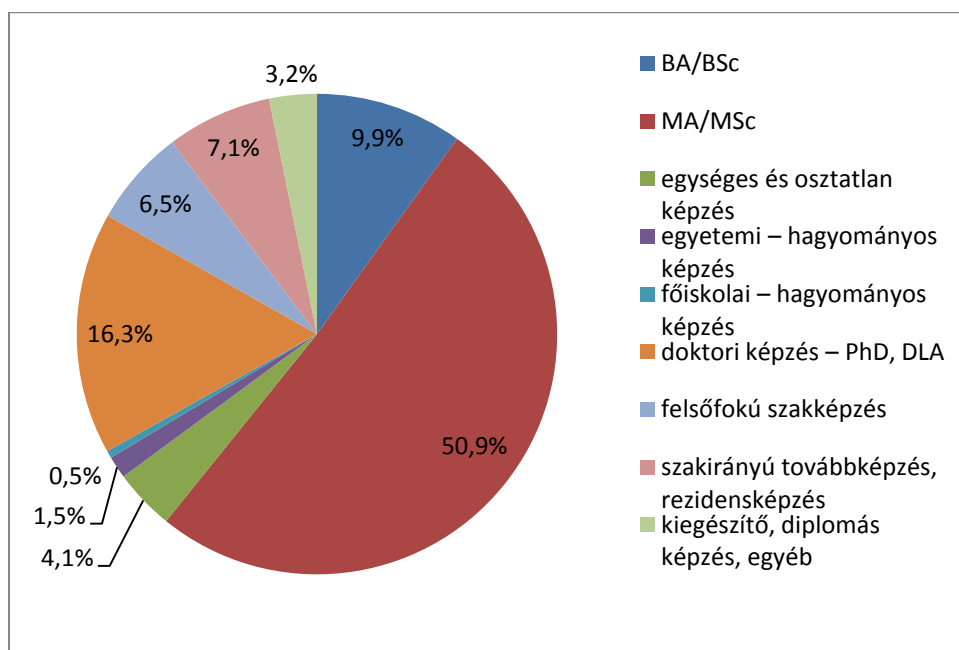

A megkereséskor is a felsőoktatásban tanulók (mint láthattuk, a végzettek 18 százaléka) többnyire mesterképzéseken vesznek részt. A második legnagyobb arányú továbbtanulási út a doktori képzések irányába vezet.

3. ábra: A felsőoktatásban részt vevők jelenlegi képzési formája

Esetszám, százalék

N=4204

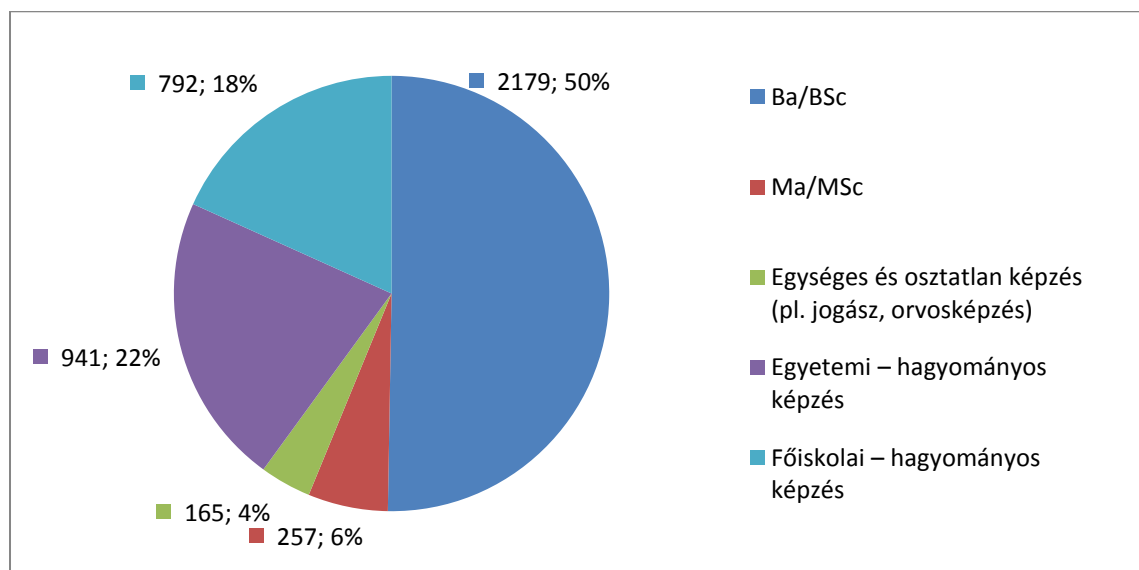

Míg a fenti ábrából a képzésben maradás iránya látszik, addig az alábbi ábra e továbbtanuló csoport képzési hátterét mutatja be. Jól látszik, hogy a legnagyobb továbbtanulási hajlandóság a BA/BSc végzettséget jellemzi, az újabb diplomát megcélzók fele kerül ki e képzési szintről. Ugyanakkor ezt a továbbtanuló csoportot a hagyományos egyetemi és főiskolai képzéseken diplomát szerzettek is nagymértékben táplálják (egyenként kb. egyötödös arányban).

4. ábra: A felsőoktatásban részt vevők korábbi képzési formája

Esetszám, százalék

N=4335

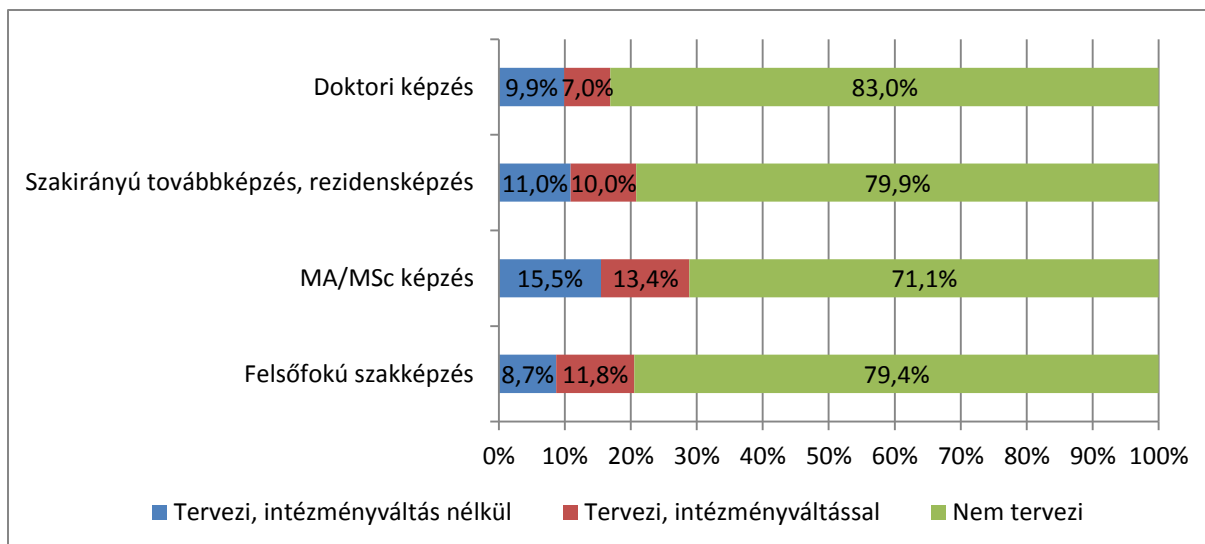
Tekintettel arra, hogy a vizsgált csoport időben meglehetősen közel van még a felsőoktatási tanulmányokhoz (1-3-5- évvel a végzés után, avagy sokan még mindig a képzésben) a tanulmányok folytonosságát a továbbtanulási tervek kontextusában is értelmeznünk szükséges. A diplomaszerezés utáni s fennmaradó képzési motivációkat az adatok is alátámasztják. Összesített, minden képzési szint végzettjeire vonatkoztatott adataink alapján főként a mesterképzések felé irányuló továbbtanulási terveket azonosíthatjuk. A végzetek majd 30 százaléka fontolgatja az ilyen irányú továbbtanulást, melynek során az esetek felében az előző végzettségének intézményében maradna. Felsőfokú szakképzést, vagy szakirányú továbbképzést, rezidensképzést a végzetek kb. 20-20 százaléka tervez. Bekapcsolódását a doktori képzésbe a frissdiplomások 17 százaléka nem zárja ki a későbbiekben.

5. ábra: A továbbtanulási tervek aránya és irányultsága

A további felsőfokú tanulmányokat tervezők aránya

Százalékos megoszlás

N=20227; 20147; 20933; 20764

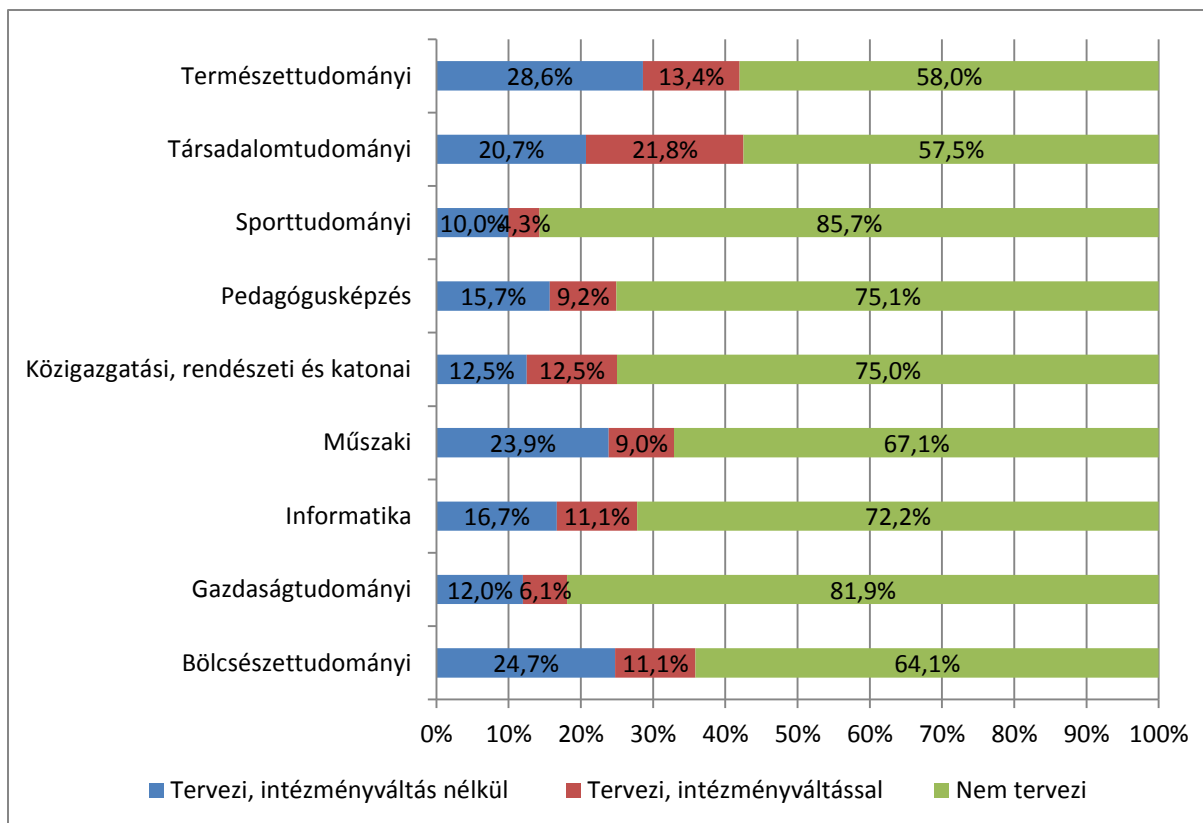
A doktori képzési terveket kissé részletesebb képzési területi bontásban az MA/MSc képzéseken végzettek körében vizsgálva a természet- és társadalomtudomány mesterképzéseinek frissdiplomásai mutatják a legnagyobb motivációt. Közülük kb. 42 százalékyian tervezik, hogy doktori tanulmányokat is folytatnak majd. A természettudományi területen végzettek közt e tervek erősebben kötődnek a mesterképzési tanulmányok helyszínéként szolgáló intézményhez, a társadalomtudományi mesterdiplomások körében nagyobb az intézményi mobilitás tervezett aránya.

6. ábra: MA/MSc végzettek doktori képzési továbbtanulási tervei néhány képzési területen

MA/MSc végzettek körében

Százalékos megoszlás

N=1582

III. Külföldi tapasztalatok

3.1. A nyelvismeret

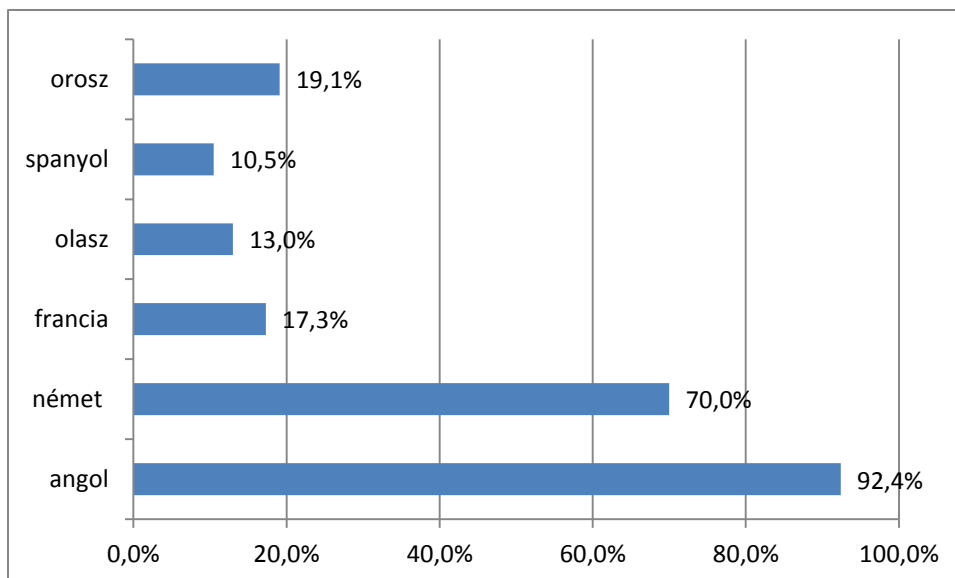
A végzetek nyelvtudását egy olyan hat értékű skálával mértük, melyen a nyelvismeret szintje mellett (4 fokozat) lehetőség nyílt annak feltüntetésére is, ha valaki az adott nyelvet anyanyelvként definiálja, illetve annak is, ha egyáltalán nem ismeri. A nyelvismeretre vonatkozó adattáblákban az előbbi öt kategóriát összevontan kezeljük nyelvtudásként. Az így létrehozott mutató szerint a frissdiplomások között az angol nyelv ismerete dominál (92%), ezt követi a német nyelvet ismerők 70 százalékos aránya. A többi (francia, olasz, spanyol, orosz) felkínált idegen nyelvet ismerők aránya rendre 20 százalék alatti.

7. ábra: A nyelvismeret gyakorisága a végzetek körében

Az egyes idegen nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya

Százalék

N=21605; 21366; 21441; 21495; 23002; 24031

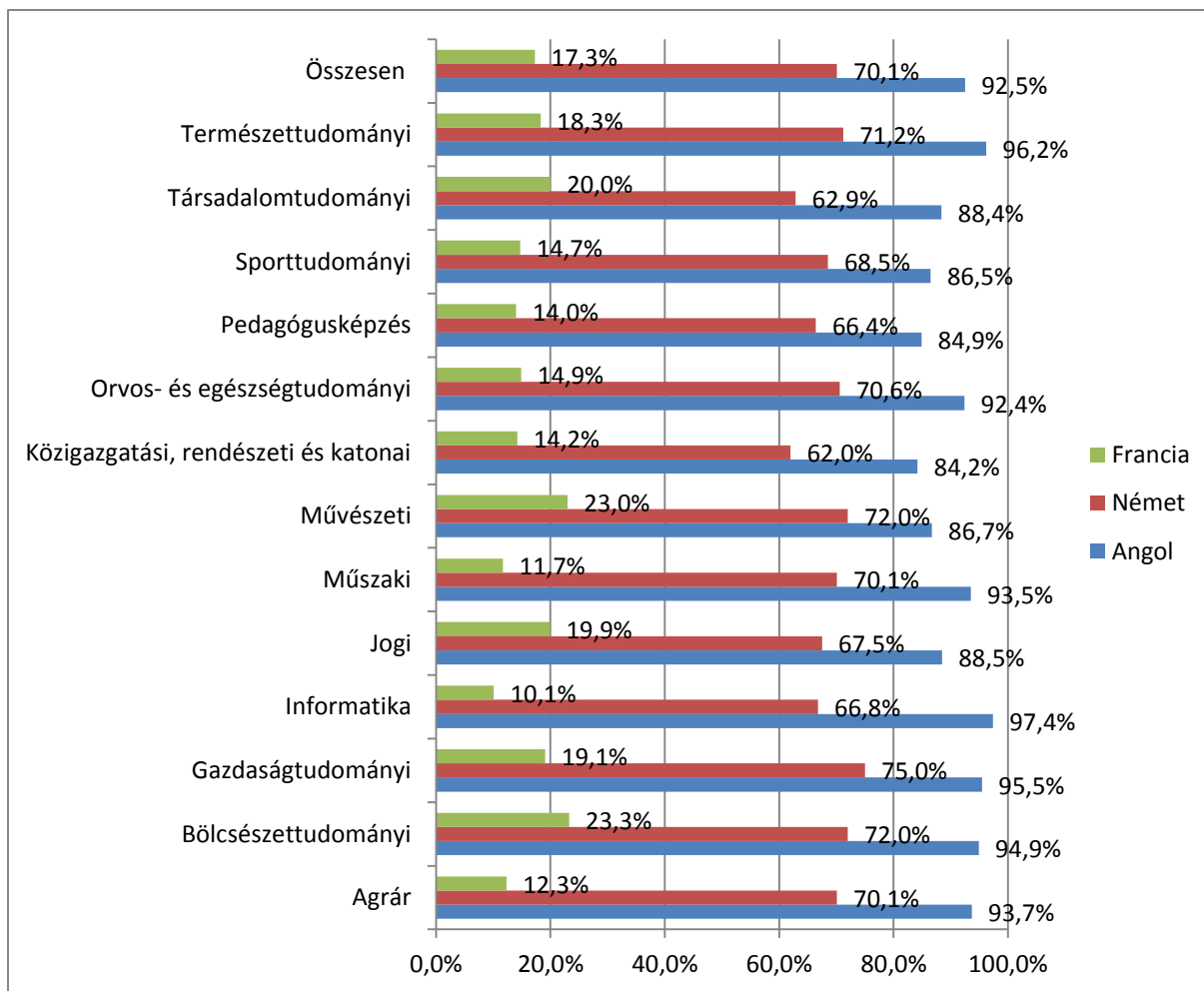
Az egyes képzési területek végzettjeinek nyelvtudását három nyelv – angol, német és francia – esetében vetjük össze. Összességében az átlagnál némileg magasabb gyakoriságú nyelvismeretet a gazdaság-, bölcsészet- és természettudományi végzetek körében találtunk, míg e tekintetben a pedagógiai, jogi, társadalom- és sporttudományi diplomások mutatják a legalacsonyabb arányokat. Az egyes nyelvekre külön fókuszálva emellett feltűnő a francia nyelv ismeretének átlagot meghaladó aránya a művészeti és bölcsészettudományi képzések diplomásainál s alulreprezentáltsága a műszaki és informatikai területek végzettjei körében. A német nyelv ismerete az átlagot meghaladó arányban kötődik a gazdaságtudományi frissdiplomásokhoz, míg a közigazgatási és társadalomtudományi diplomásoknál ritkábban fordul elő.

8. ábra: Nyelvismeret képzési területi bontásban

Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya képzési területenként

Százalék

N= 24031; 23002; 21495

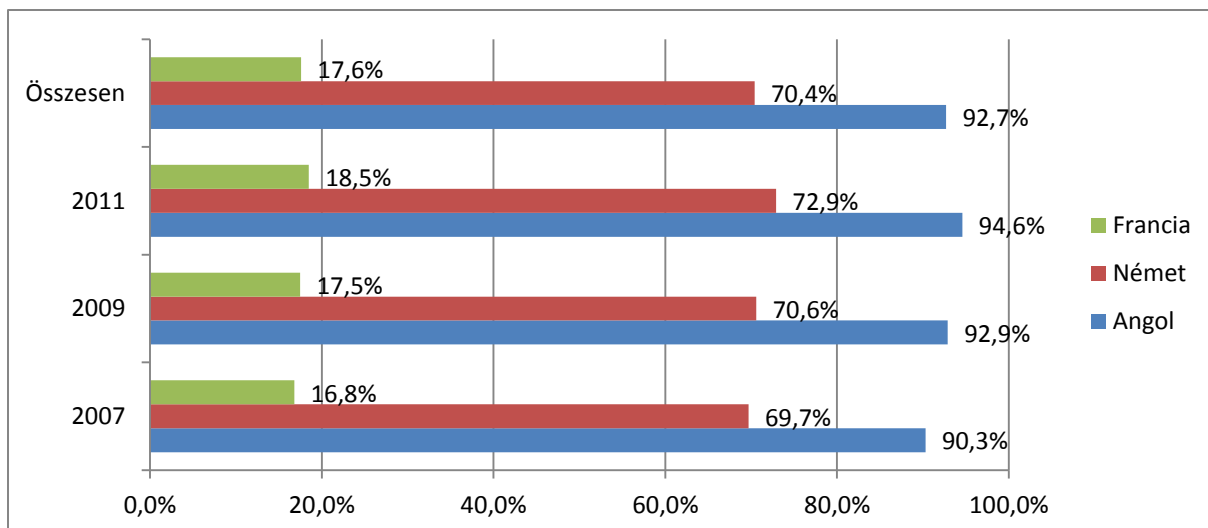
A nyelvismeret mindemellett némileg a végzettség megszerzésének idejéhez is kötődik. Bízható tendenciának tűnhet, hogy a felsőoktatásból frissen kikerülő végzett-évfolyamokban egyre magasabb az idegen nyelveket ismerők aránya. Ugyancsak lényegesen gyakoribb nyelvismeret kötődik a felsőoktatás nappali munkarendű képzéseinek végzettségű köréhez, mindhárom vizsgált nyelv esetében, mint a levelező, esti, távoktatási munkarendeken szerzett diplomákhoz. Nyilván ez is tükrözheti azonban a fentebb azonosított időbeli hatást (a nappali munkarendű képzésekről kikerülők jellemzően fiatalabbak).

A nyelvtudás nemek között mért különbségei között azonban az időbeliség helyett alapvetően képzési területi meghatározottságokat sejtethetünk. Az angol nyelvet a férfiak, míg a franciát a nők beszélik az átlagot meghaladó arányban. A német nyelv esetében lényegében nincs eltérés a két nem végzettjei között.

9. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a végzés éve szerint

Százalék

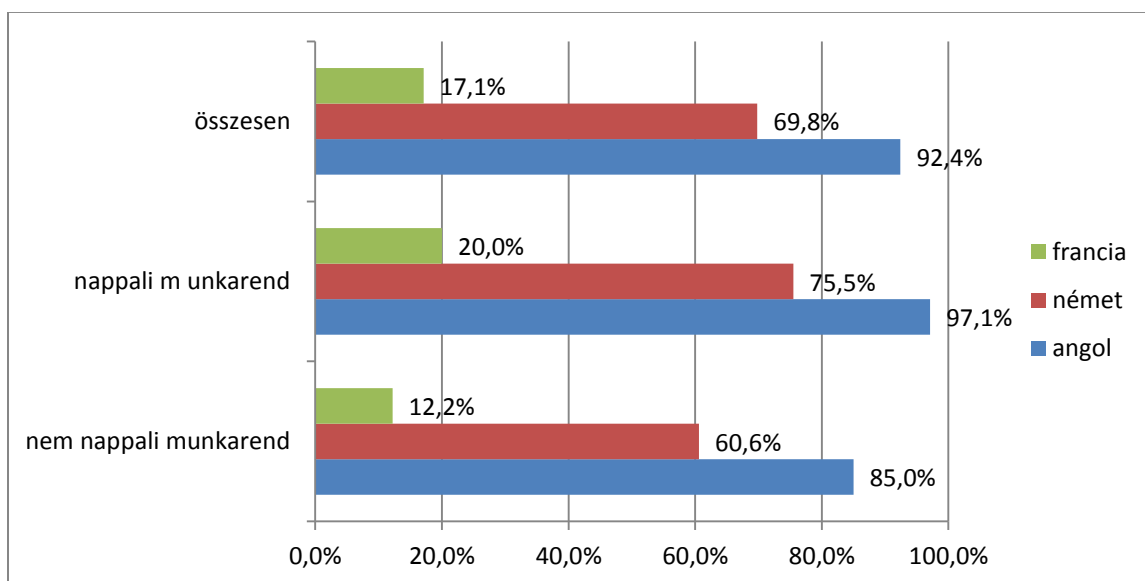
N= 24031; 23002; 21495

10. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya a tanulmányok munkarendje szerint

Százalék

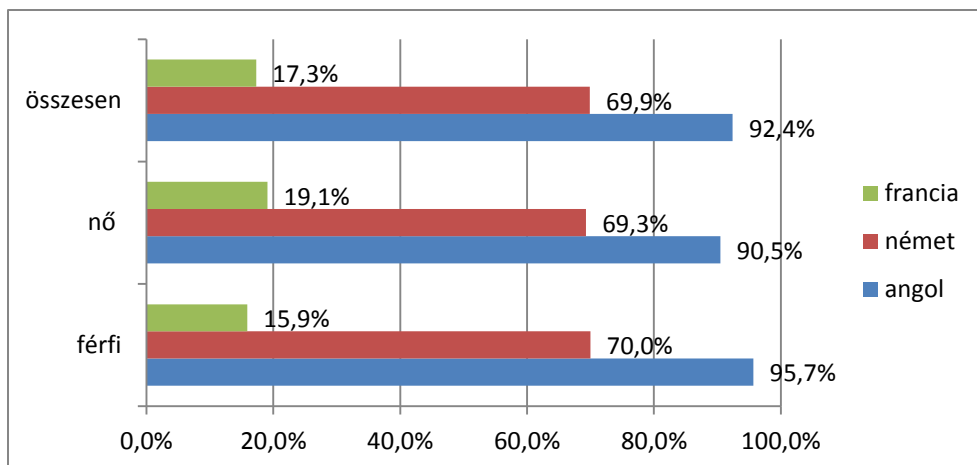
N= 24031; 23002; 21495

11. ábra: Az egyes nyelveket legalább alapszinten ismerők aránya nemek szerint

Százalék

N= 24031; 23002; 21495

3.2. Külföldi tanulmányok

A vizsgált frissdiplomások közül 9,5 százaléka számolt be arról, hogy diplomájának megszerzése előtt, a felsőoktatásban töltött évek alatt hosszabb-rövidebb ideig külföldi tanulmányokat is folytatott.

E csoportot részletesebben vizsgálva azt látjuk, hogy a nemzetközi mobilitást egyrészt a Tempus/Erasmus ösztöndíj, másrészt a családi háttér-támogatás teszi leginkább lehetővé. Utóbbi szempont észrevétele nyilván szelekciós szempontból sem elhanyagolható: a külföldi tanulmányok folytatásához az esetek egyharmadában a család anyagi erőforrásainak mozgósítására is szükség volt.

A tanulmányi célú nemzetközi mobilitás a magyar felsőoktatásból főként Németország felsőoktatási intézményei felé irányul.

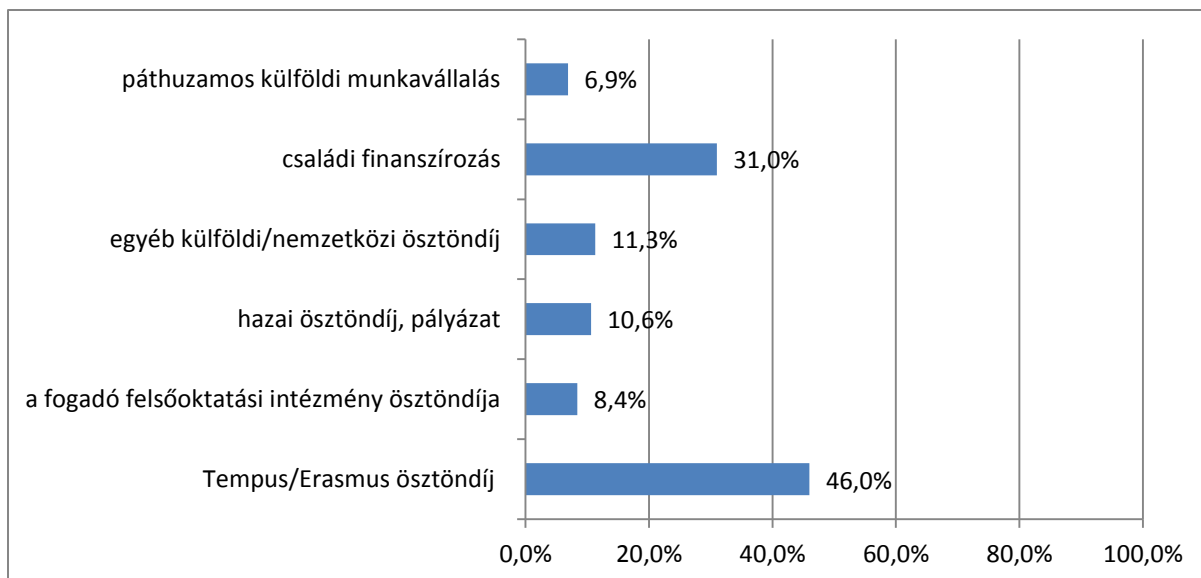
12. ábra: A külföldi tanulmányok finanszírozási forrásai

Az egyes források említési gyakorisága

Külföldi tanulmányokat végzettek körében

Százalék

N= 2308

1. tábla: A nemzetközi tanulmányok leggyakoribb célországai

Említések száma a legtöbb hallgatót fogadó országok körében

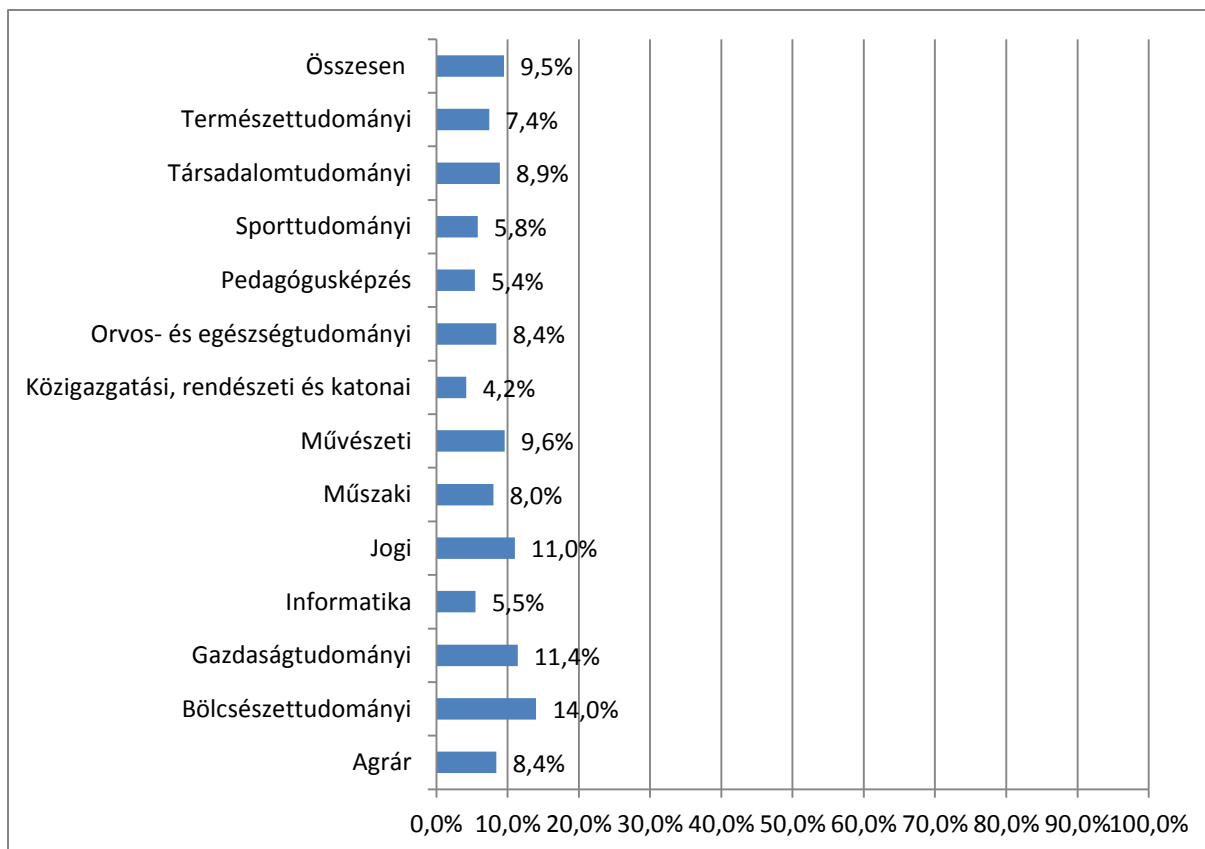
Célország	Említések száma
Németország	552
Anglia (Egyesült Királyság)	223
Franciaország	200
Olaszország	179
Ausztria	175
Finnország	151
Hollandia	145
USA	130

A nemzetközi tanulmányi mobilitást háttérváltozók szerint vizsgálva képzési területenként a bölcsészettudományi, jogi és gazdaságtudományi képzések végzettjei közt találunk kiugró, 10 százalék feletti értékeket. Az átlagnál ritkábban vettek részt nemzetközi tanulmányi mobilitásban a közigazgatási, sporttudományi, pedagógusképzési és informatika szakterületek egykori hallgatói.

13. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya az egyes képzési területeken

Százalék

N=24082

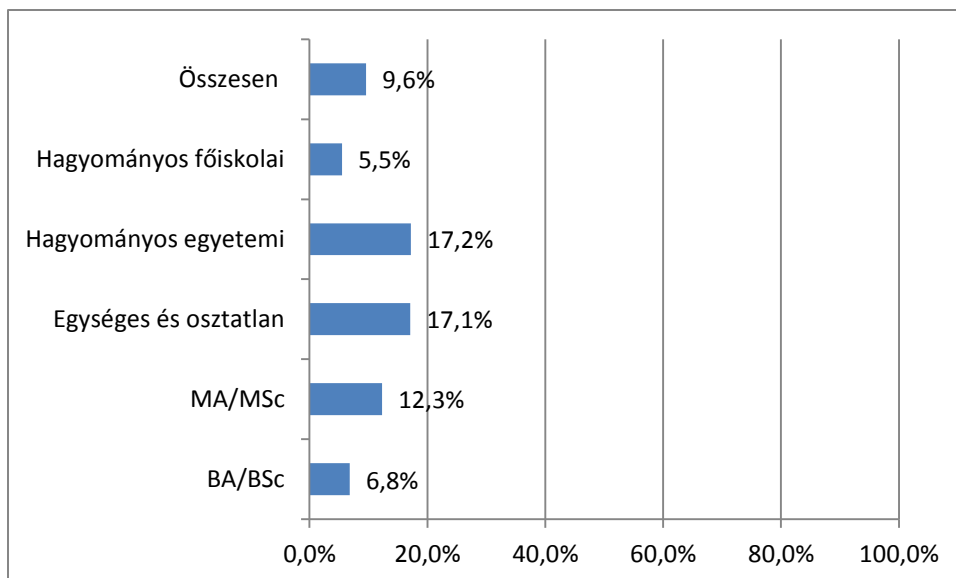

Fontos jelzés lehet, hogy a nemzetközi tanulmányi mobilitás az egységes és osztatlan képzések mellett inkább a hagyományos egyetemi képzési formához kötődik (17-17%). Már a mesterképzésben is ennél kisebb (jóllehet átlagot meghaladó, 12,3%) a mobilak aránya, de a bachelor diplomások esetében határozottan alacsony, 6,8 százalékot ér el csupán, ami inkább a hagyományos főiskolai szinten végzettek adataihoz hasonlít.

14. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya az egyes képzési szinteken

Százalék

N=23658

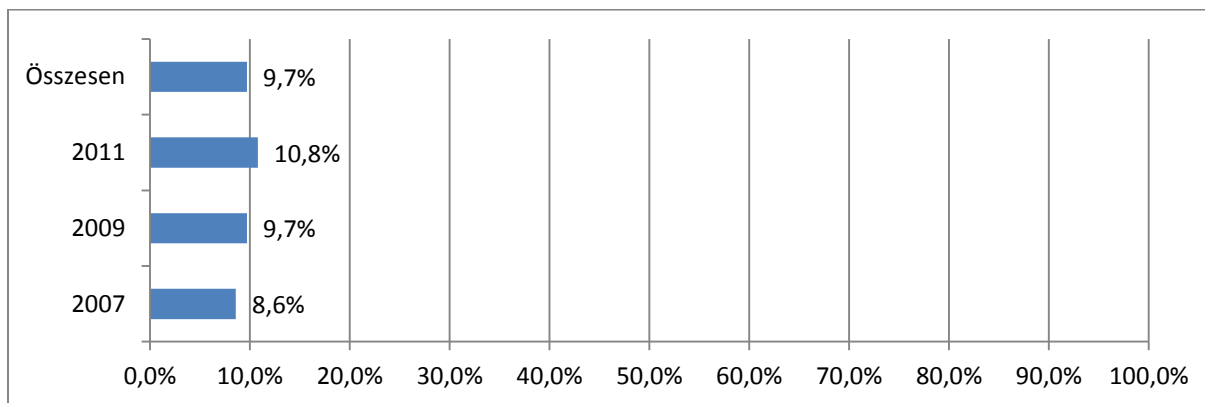

A nyelvismerethez hasonlóan pozitív tendencia mutatkozik a külföldi tanulmányok alakulásában is az egyes kibocsátási években. A 2007-ben végzettek 8,6 százalékos részvételi arányához képest 2011-ben már 10,8 százalékos volt azoknak a végzetteknek az aránya, akik külföldi tanulmányokat is folytattak a felsőoktatási évek alatt.

15. ábra: A diplomázás előtt külföldi tanulmányokat folytató végzettek aránya a végzés éve szerint

Százalék

N=22545

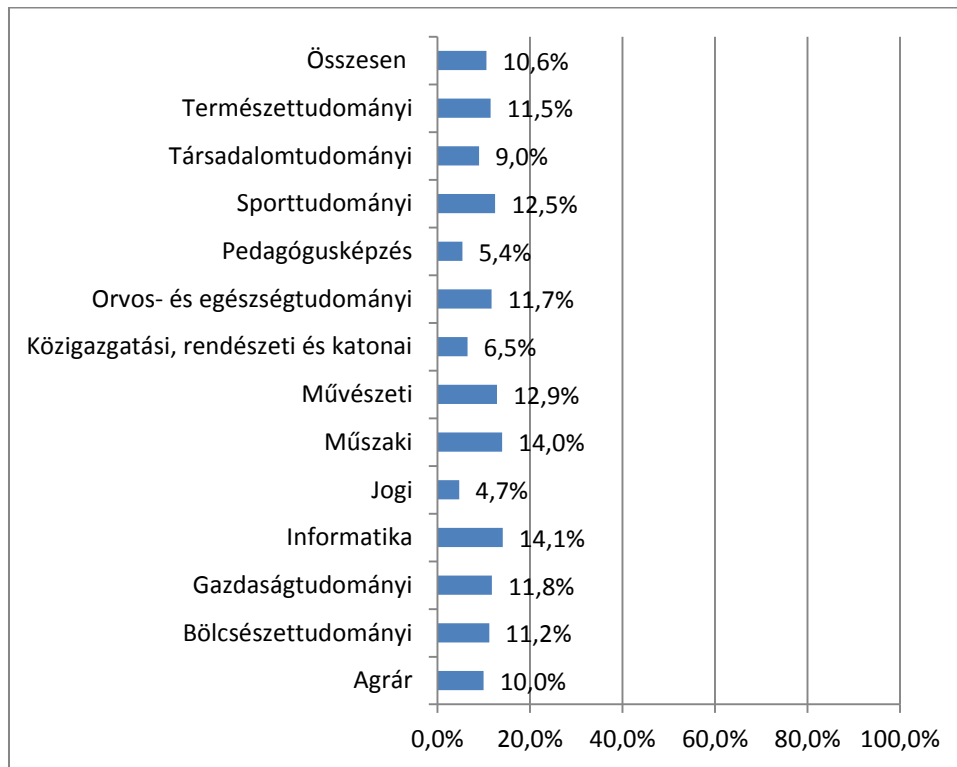
A tanulmányok nemzetközi vonatkozásai után e fejezetben mutatunk be néhány külföldi munkavállalással kapcsolatos adatot is. Azt az időszakot vizsgáljuk e szempontból, amely az abszolutórium megszerzése és a megkeresés időpontja közt eltelt (az esetleges külföldi aktuális munkavégzést a munkaerő-piaci helyzetet feltáró fejezet tárgyalja). A végzettség megszerzése utáni időszakban 10,6 százalékos azok aránya, akik külföldön (is) vállaltak munkát. Főként a műszaki, informatikai képzési területek diplomáival nyílt erre lehetőség. Pedagógusképzési, közigazgatási avagy jogi (friss)diplomával jóval átlagos szint alatt marad a nemzetközi munkavállalási célú mobilitás előfordulása.

A munkavégzés leggyakoribb célországai Németország és az Egyesült Királyság.

16. ábra: A diplomázás után külföldi munkát vállalók aránya képzési területenként

Százalék

N=23648

2. tábla: A diplomázás utáni külföldi munkavégzés célországai

Említések száma a legtöbb hallgatót fogadó országok körében

Célország	Említések száma
Németország	640
Egyesült Királyság	412
Ausztria	297
USA	185
Franciaország	115
Olaszország	105

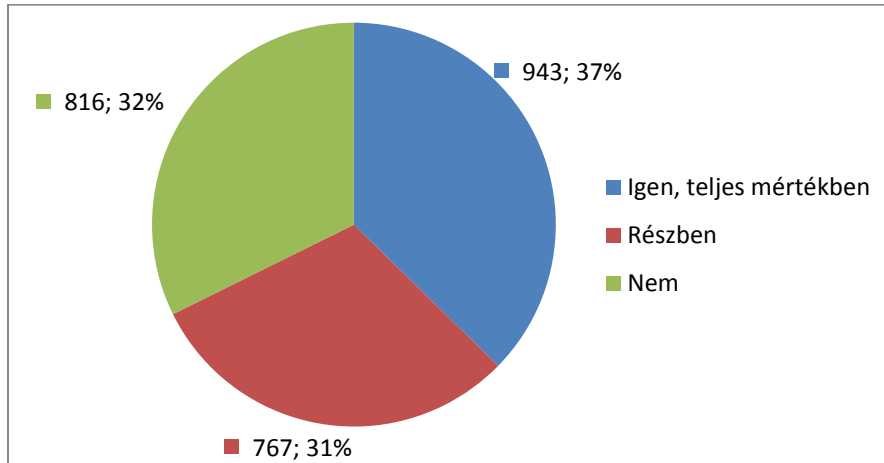
A külföldi munkavégzés előfordulásának gyakorisága mellett azt is érdemes figyelembe vennünk, hogy szakterülethez kapcsolódó, avagy a diplomához kötődő szakképzettséget nem igénylő munkáról van-e szó. E tekintetben meglehetősen kiegyenlített arányokat találunk a külföldön munkát vállalók között: egyaránt egyharmad azok aránya, akik szakterületükön, azoké akik egy ehhez közeli szakmában, és ugyanennyi azoké, akik nem szakmai munka ellátásán dolgoztak a vizsgált időszakban.

17. ábra: A külföldi munka szakterületi illeszkedése

A végzettség óta külföldi munkát vállalók körében

Esetszám, százalék

N=2525

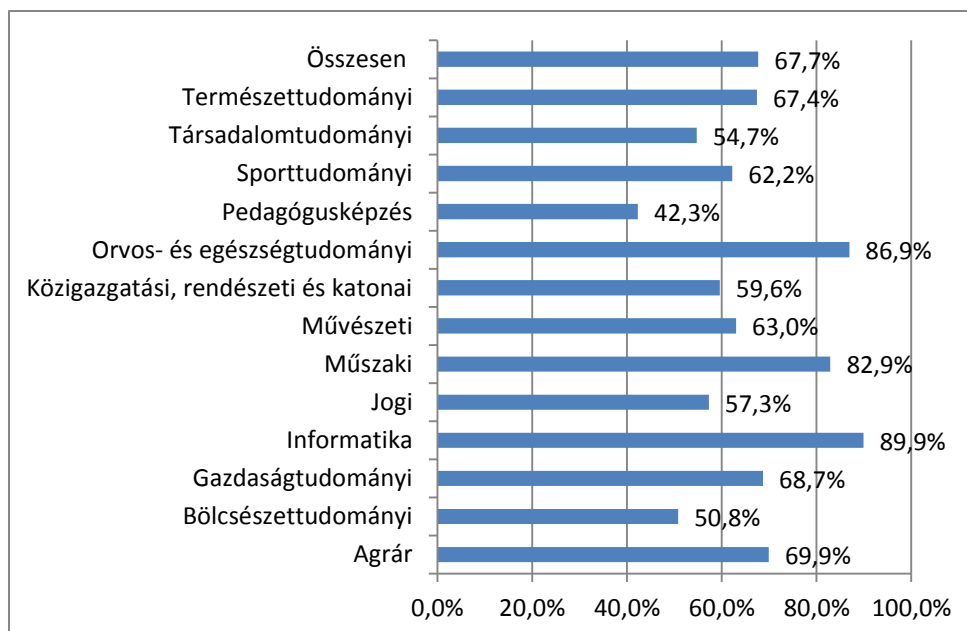
Amennyiben a külföldi munkavégzést visszajelzők körében a többé-kevésbé szakmai munkát végzők arányát képzési területi bontásban szemléljük, beszédes a kép. Bizonyos szakterületek végzettjei – orvos- és egészségtudományi, műszaki, informatikai – külföldön is döntően szakmai munkát tudnak végezni. Ugyanakkor például pedagógus, jogi, bölcsész vagy társadalomtudományi diplomával jóval nagyobb a valószínűsége annak, hogy a külföldi munka nem szakmai tevékenységet jelent.

18. ábra: Végzettséghez kapcsolódó külföldi munkát végzők aránya képzési területenként

A végzettség óta külföldi munkát vállalók körében

Százalék

N=2505

IV. Átmenet a felsőoktatás és a munkaerőpiac között

4.1. Abszolutórium és diplomaszerezés közötti időszak kitolódása

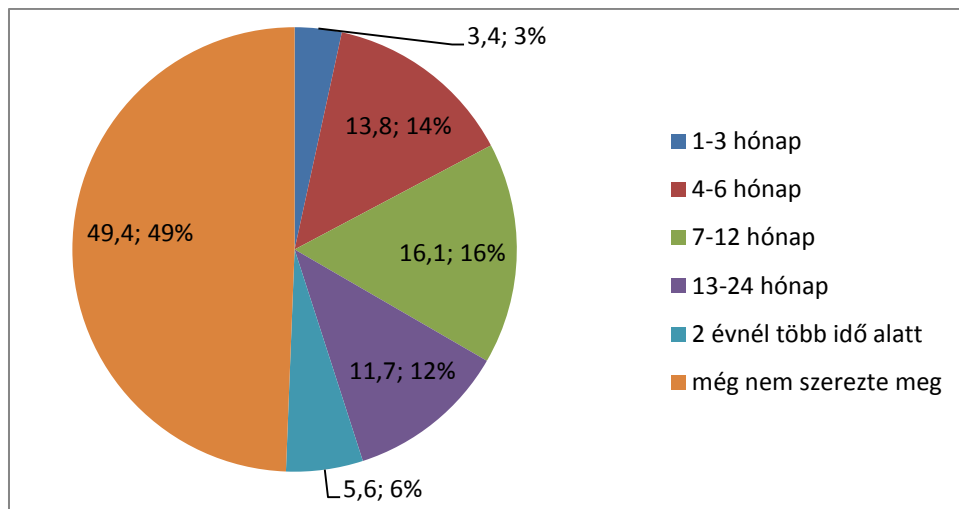
A pályakövetési kutatások hazai gyakorlatában a képzés és munkaerőpiac közti átmeneti időszakot kiemelt figyelem övezi. Az átmenet sikerességének, folytonosságának megragadása mellett (lásd alább) ennek még, hazai viszonyok között nagyon is fontos területe van: a diplomaszerezés kitolódása (elsősorban, mint az alábbiakban kiderül majd) a nyelvvizsga-kritérium teljesülésének hiánya miatt. E probléma vizsgálata olyannyira indokolt, hogy a hazai pályakövetési rendszer kutatási programja épp emiatt tekinti kiindulópontjának a diplomaszerezés helyett az abszolutórium-szerzés idejét, lehetővé téve a két időszak közti folyamatok vizsgálatát is. Az abszolutórium megszerzése utáni diplomaszerezési időszak kitolódása a végzettek 32 százalékát érintette. E csoporton belül minden második esetben még a megkeresés időpontjában is nyitott a diploma megszerzésének kérdése.

19. ábra: Végzettek megoszlása az abszolutórium és a diploma-szerzés között eltelt idő szerint

Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók körében

Esetszám, százalék

N=7852

A diplomaszerezés abszolutórium utáni kitolódása a fenti 32 százalékos átlaghoz képest jelentősebb arányú a bölcsész, gazdaságtudományi, művészeti és jogi területeken. Ritkább azonban az orvos- és egészségtudományi és a természettudományi végzettségűek körében.

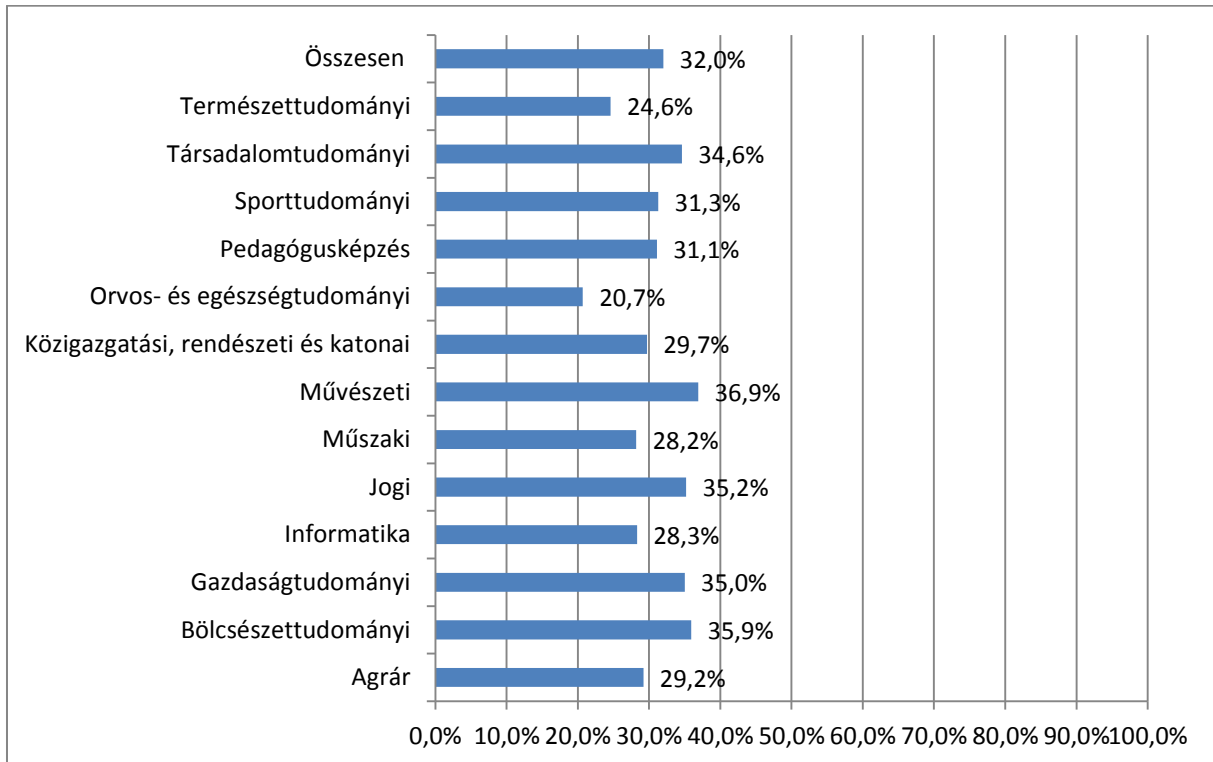
Képzési formák szerinti bontásban úgy tűnik, hogy az egységes és osztatlan képzések, valamint a mesterképzések végzettjeinek helyzete a leginkább kedvező e tekintetben. Közülük kb. minden

ötödik végzetten érint az abszolutórium és a diplomázás közti időeltolódás. A probléma a hagyományos főiskolai szinten diplomázókat érinti leginkább.

20. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak képzési területi aránya

Százalékos megoszlás

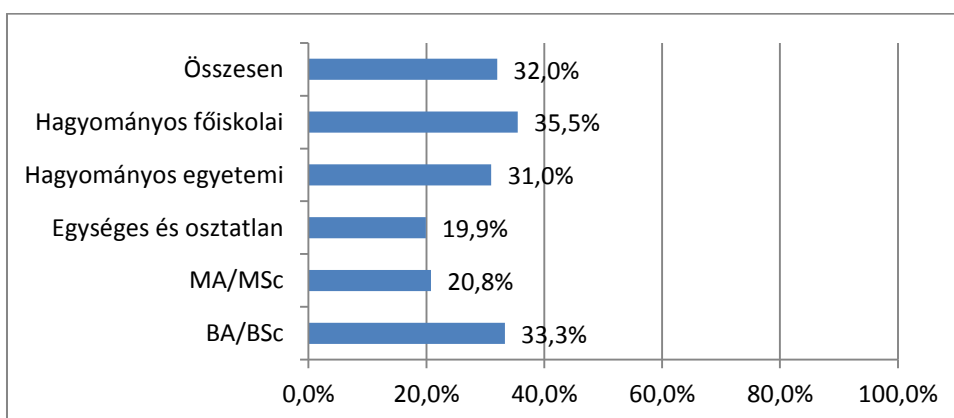
N=24337

21. ábra: Közvetlenül az abszolutórium után nem diplomázottak aránya képzési szintenként

Százalékos megoszlás

N=23909

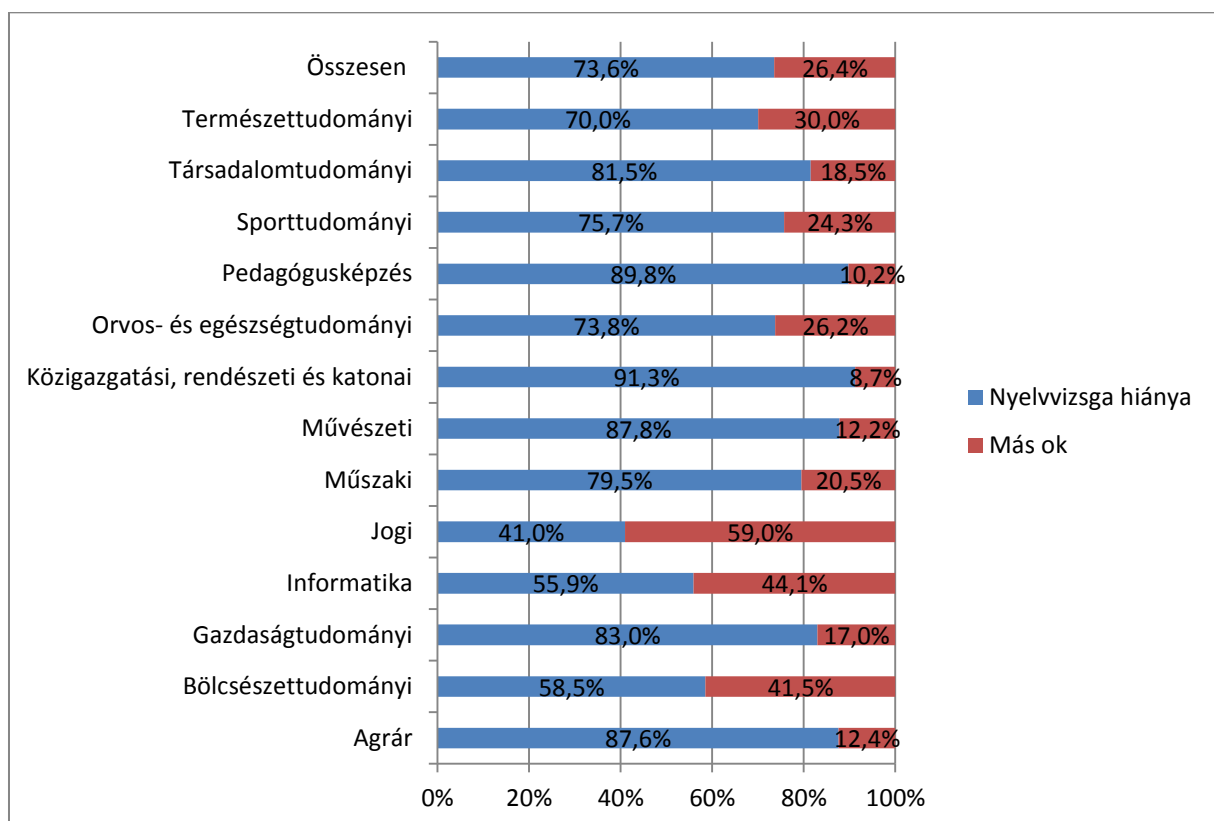
A két időpont – abszolutórium és diplomaszerezés - eltolódásában az esetek közel háromnegyedében (73,5%) a nyelvvizsga hiánya jelenik meg okként. Az egyéb okok között a válaszadók többnyire képzési sajátosságokat, vagy egyéni élethelyzetük különböző eseményeit említik. Képzési területenként vizsgálva a nyelvvizsga hiánya a pedagógus, közigazgatási, művészeti, agrár és gazdaságtudományi képzésben jelentkezik az átlagosnál is gyakoribb okként. A jogi, informatikai és bölcsészettudományi területek végzettjeinek esetében ez az ok kevésbé áll a halasztás háttérében.

22. ábra: A diplomaszerezés kitolódásának oka képzési területenként

Az abszolutórium-szerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=7675

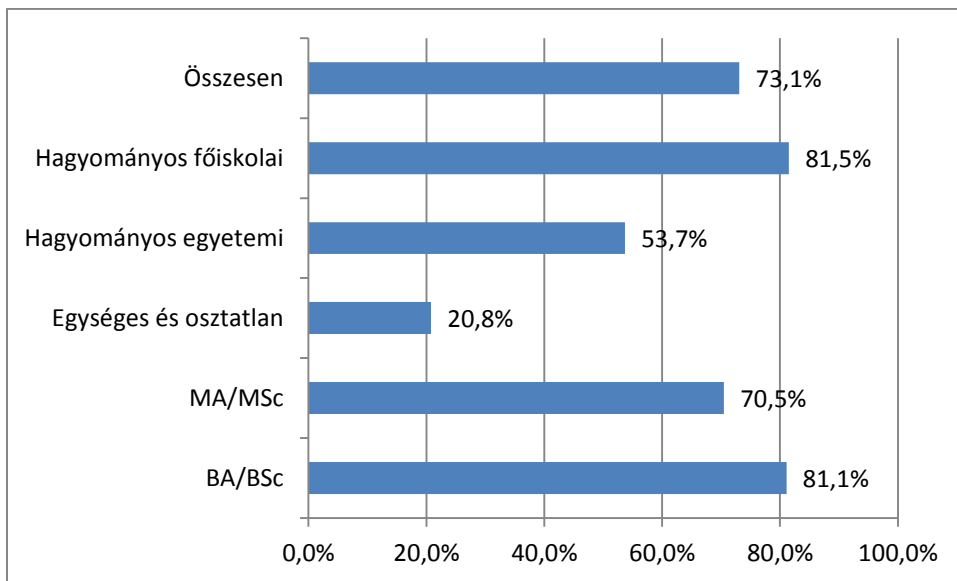
Az abszolutórium után közvetlenül nem diplomázó végzeteket képzési szint szerint vizsgálva azt találjuk, hogy a „nyelvvizsga-probléma” alapvetően a főiskolai és BA/BSc szintekről kilépők körében meghatározó. Az egyetemi és az osztatlan képzések végzettjei inkább más okok miatt halasztják a diplomaszerezést.

23. ábra: A diplomaszerezés kitolódása a nyelvvizsga hiánya miatt képzési szintenként

Az abszolutórium-szerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=7543

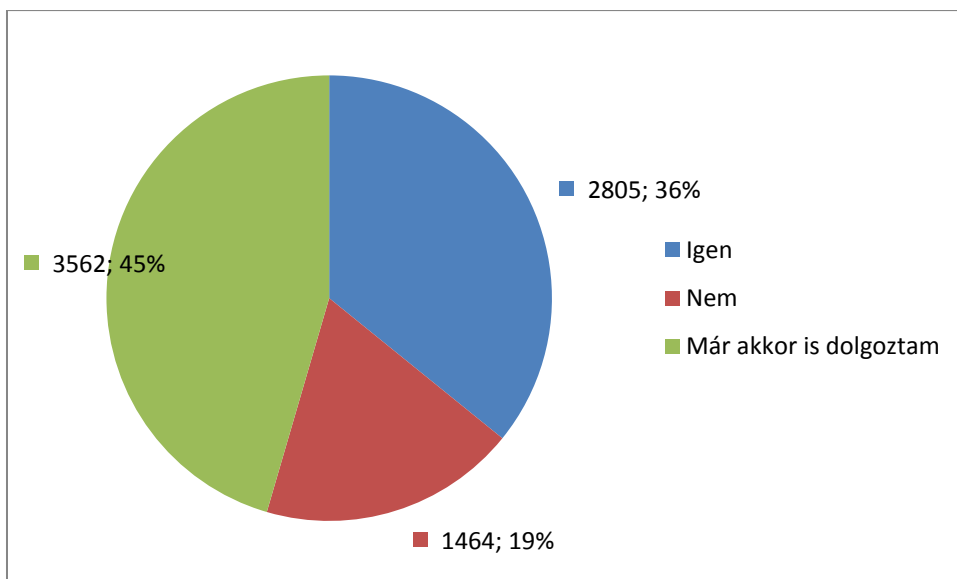
A fentiekben elemzett jelenség – a diplomaszerezés kitolódása – a képzési visszacsatolás mellett munkaerő-piaci következményeit tekintve is érdemes a vizsgálatra. Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók ugyanis nem ritkán – az esetek 80 százalékában – a diploma nélkül is kilépnek a munkaerőpiacra (36%), avagy már eleve foglalkoztatottak (45%).

24. ábra: Kilépett-e a munkaerő-piacra diploma nélkül?

Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók körében

Esetszám, százalék

N=7831

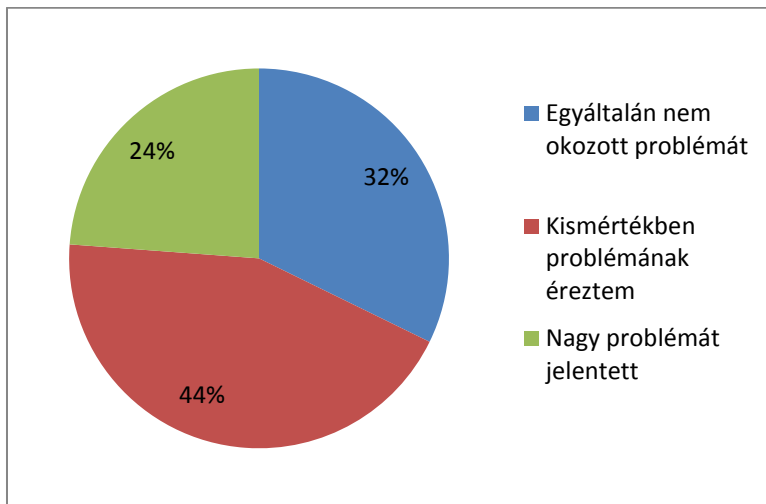
Összességében a diploma megszerzését elhalasztó végzettek egyharmada nem érzékelt e kitolódás negatív munkaerő-piaci következményeit. Komoly problémával emiatt a munka világában mindössze a halasztók egynegyede szembesült.

25. ábra: Érezte-e a diploma hiányát a munkaerő-piaci érvényesülésben?

Az abszolutórium megszerzése után közvetlenül nem diplomázók körében

Esetszám, százalék

N=7603

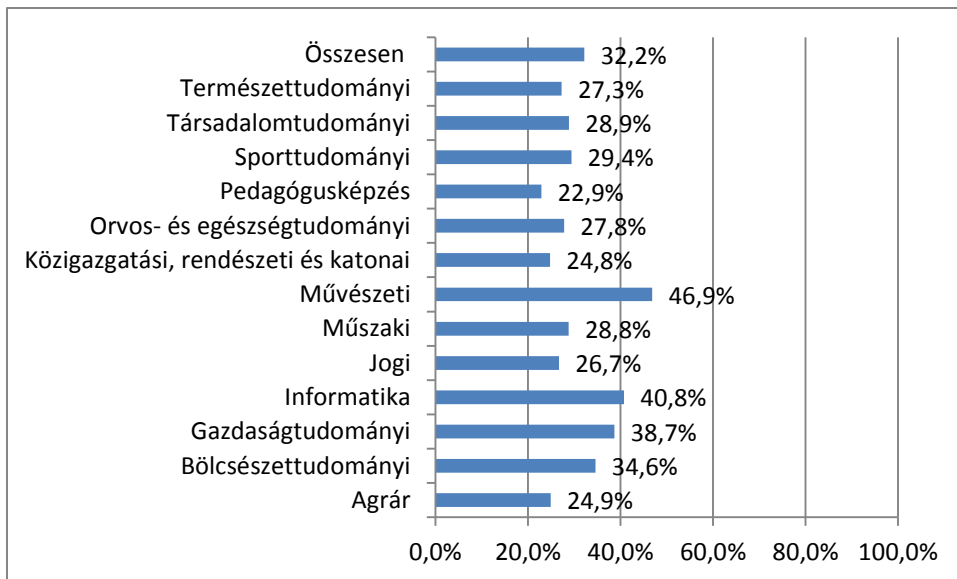
A diplomaszerzés elhalasztódásának munkaerő-piaci következményeit képzési területenként vizsgálva azt találjuk, hogy e probléma a művészeti, informatikai, avagy gazdaságtudományi képzéseken végzetten kevésbé érinti. Az átlagnál nagyobb arányban okozott azonban gondot a pedagógus, jogi, agrár vagy közigazgatási frissdiplomás pályákon. Úgy tűnik, a munkaerő-piac „fogadókészsége” a diplomával nem rendelkező végzetten idővel csökkent, hiszen a régebben (2007-ben) végzetten közül többen jelezték, hogy a diploma hiánya nem okozott gondot a munkaerőpiacon, mint a későbbi évek kilépői.

26. ábra: A diplomaszerzés kitolódásának hatását a munkaerő-piaci érvényesülésben nem érzékelők aránya képzési terület szerint

Az abszolutórium-szerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=7501

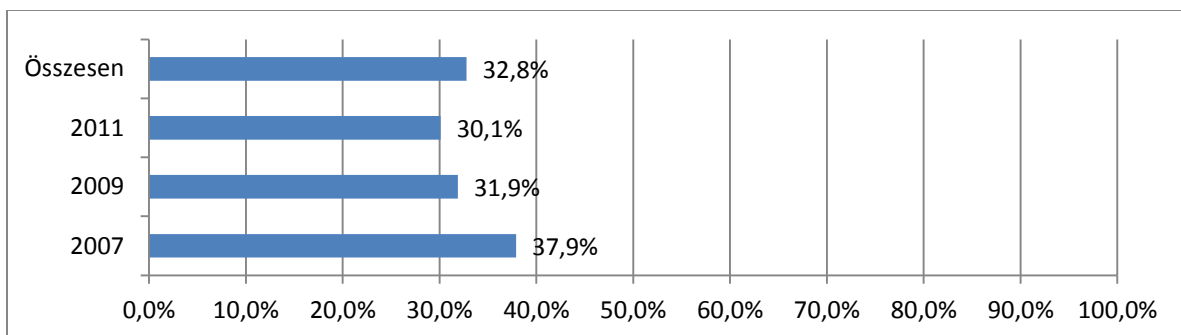

27. ábra: A diplomaszerezés kitolódásának hatását a munkaerő-piaci érvényesülésben nem érzékelők aránya az abszolutóriumszerzés éve szerint

Az abszolutórium-szerzés után közvetlenül nem diplomázók körében

Százalékos megoszlás

N=7022

3.2. Munkatapasztalat a diplomázás előtt

A felsőoktatás és munkaerőpiac kapcsolódási pontjait már a tanulmányok időszakában fontos lehet azonosítanunk. Egyfelől azért, hogy a tanulmányok alatti szakmai munkavégzésnek munkaerő-piaci hozadékait vizsgálhassuk, másfelől pedig azért, hogy tisztábban láthassuk a két rendszer kapcsolatának jellegét, alakulását. A tanulmányok alatti munkavégzés kapcsán azt találjuk, hogy a végzettek 45 százaléka már az abszolutórium megszerzésekor is rendelkezett főállású munkaviszonnyal (mint alább elemezzük, ez főként a nem nappali munkarendben tanulókat érinti). A végzettek 60 százaléka végzett nem szakmai jellegű munkát felsőfokú tanulmányai alatt, ugyanakkor közel ennyi (57,7%) azok aránya, akik szakterületükhöz kapcsolódó munkatapasztalatot szereztek

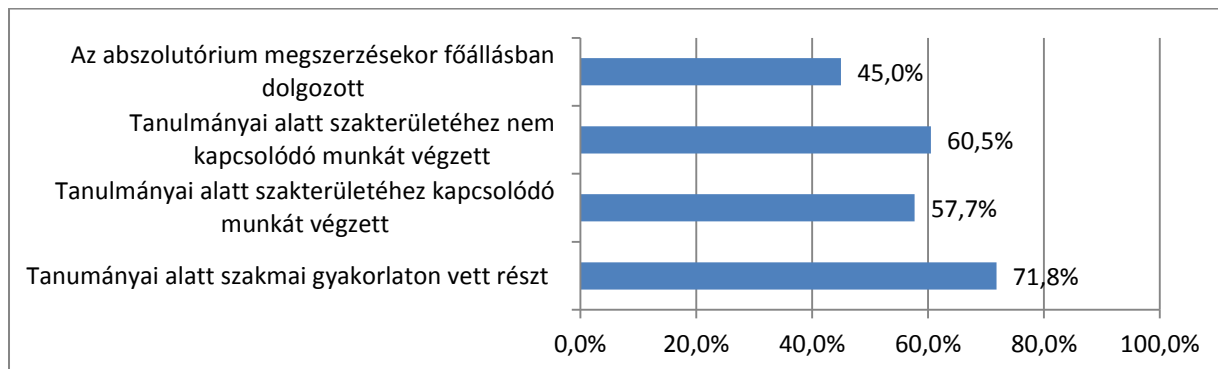
már a felsőfokú évek alatt. A szakmai gyakorlat elterjedtsége jelentős, 70 százalék feletti a vizsgált végzett-csoportokban.

28. ábra: A diplomázás előtti munkatapasztalat-szerzés

Az egyes munkaerő-piaci tapasztalatszerzési formák gyakorisága a végzettek körében

Százalék

N=24269; 24116; 24237; 23937

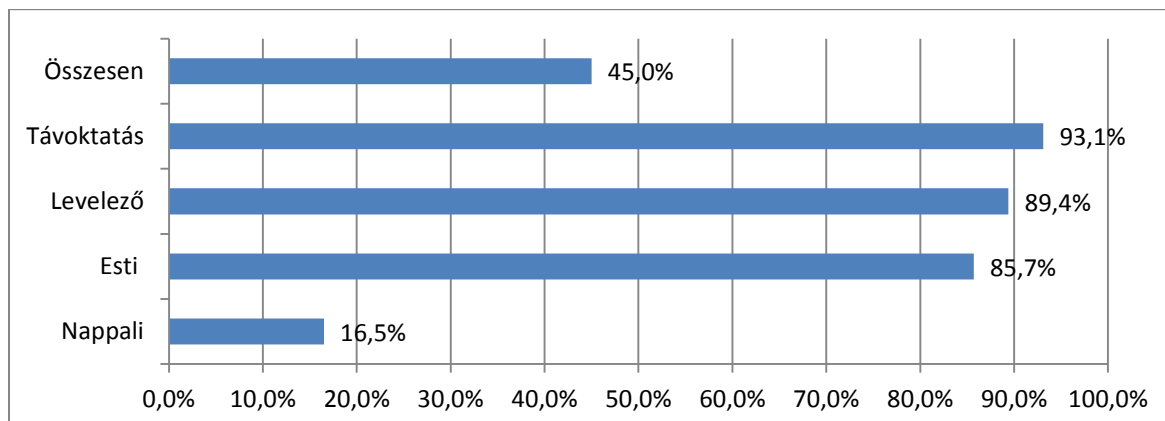

Az abszolutórium idején főállásban dolgozók munkarend szerinti vizsgálata jól mutatja, hogy a tanulás és munkavégzés ilyen jellegű összekapcsolása főként a nem nappali munkarendben tanulókat jellemzi. A nappali tagozatos végzettek 16,5 százalékos tanulmányok alatt főállású munkavállalási arányához képest a távoktatásban tanulók közt szinte teljes körű (93%), de az esti (85,7%) és levelező (87,9%) tagozatokon is rendkívül magas e kettős – hallgatói és munkavállalói – státusz gyakorisága.

29. ábra: A végzettség megszerzésekor főállású munkaviszonnyal rendelkezők aránya munkarend szerinti bontásban

Százalékos megoszlás

N=23536

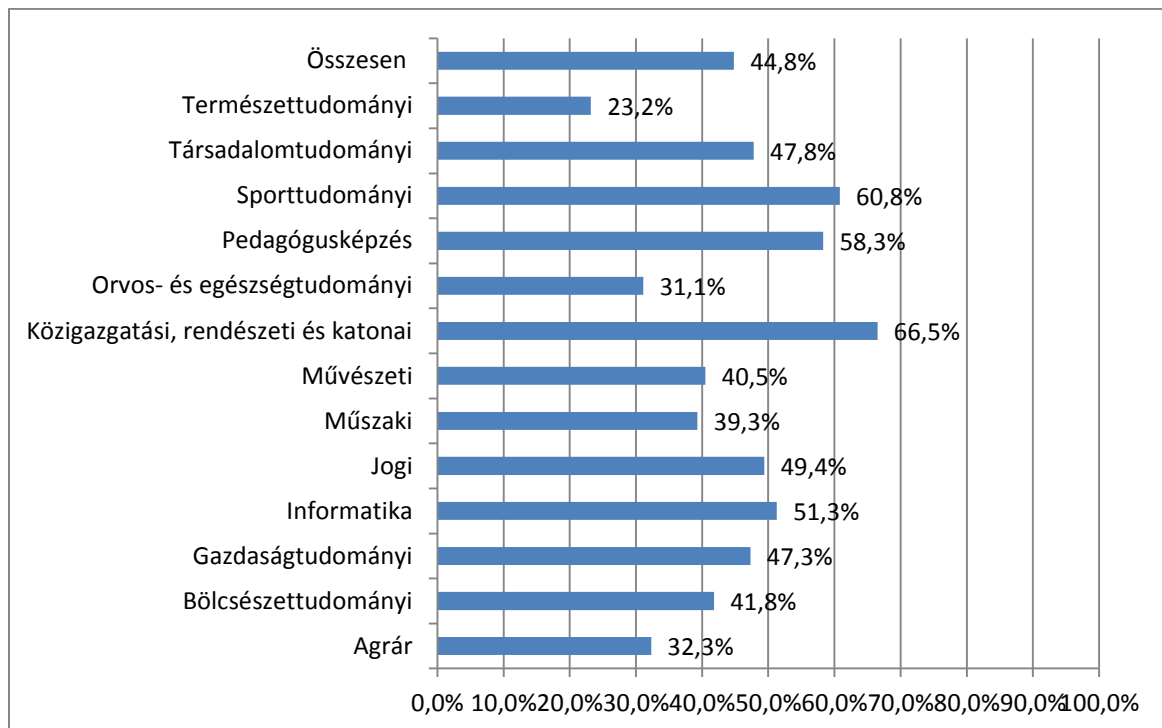
A felsőfokú tanulmányok melletti főállású munkavállalás képzési területi bontásban az átlagnál jobban jellemzi a sporttudományi, közigazgatási és pedagógusképzési hallgatókat. Ugyanakkor az

átlagnál lényegesen csekélyebb arányban találunk tanulás mellett főállásban dolgozókat az orvos- és egészségügyi, a természettudományi és az agrár képzési területeken.

30. ábra: A végzettség megszerzésekor főállású munkaviszonnyal rendelkezők aránya képzési területi bontásban

Százalékos megoszlás

N=23986

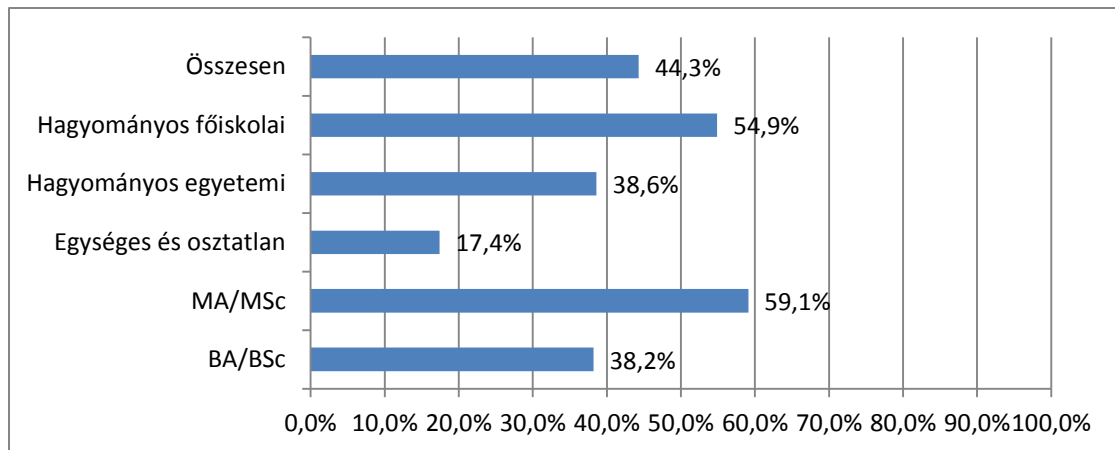

A tanulmányok alatti főállású munkavállalás képzési szintek szerinti vizsgálata alapján a munkaerőpiactól legtávolabb az egységes és osztatlan képzések hallgatói állnak, míg a legtöbb kapcsolódás a munka világához a főiskolai és MA/MSc képzések hallgatói esetében jön létre.

31. ábra: A végzettség megszerzésekor főállású munkaviszonnyal rendelkezők aránya képzési szint szerinti bontásban

Százalékos megoszlás

N=23555

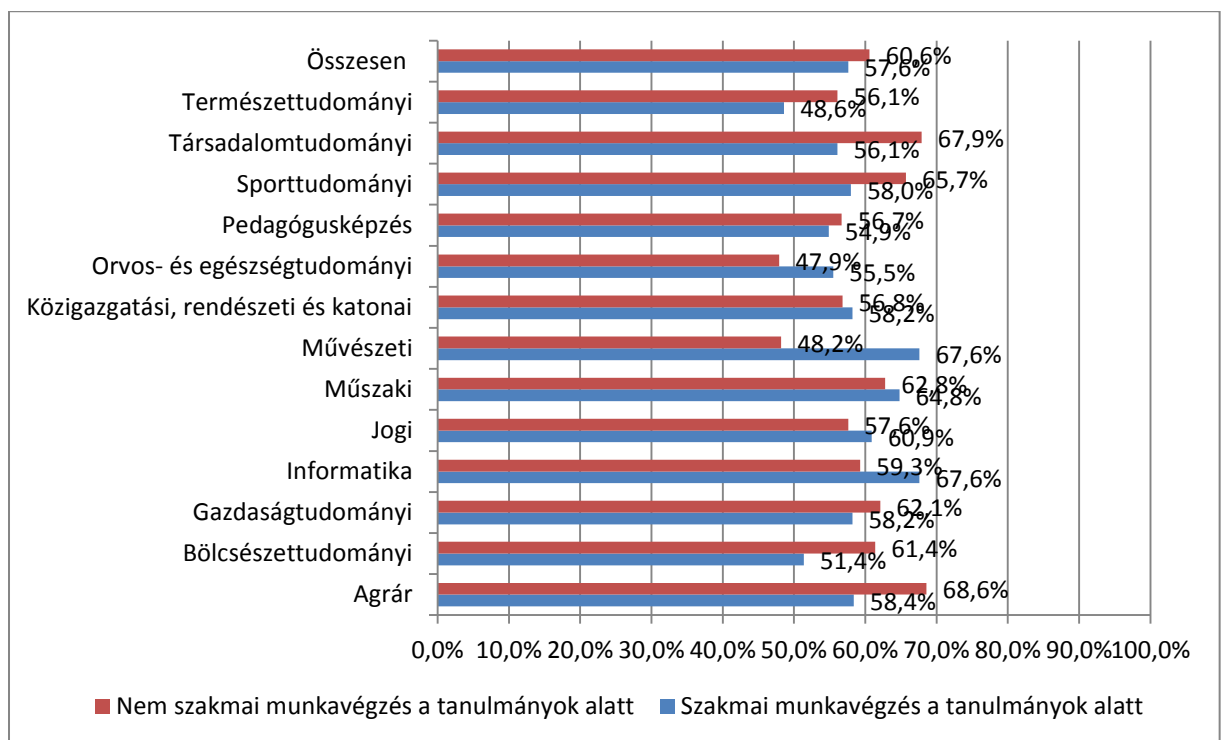

Az abszolutórium megszerzésének idején betöltött főállású munkaviszony mellett azokat a kevésbé kötött, avagy rövidebb idejű, akár eseti jellegű munka-epizódokat is vizsgáljuk, amelyek lehetővé teszik a tanulmányok alatti munkatapasztalat-szerzést. Fontos itt a szakmai és nem szakmai jellegű munka elkülönítése, hiszen ebből lesz vizsgálható és értelmezhető később a korai munkaerő-piaci bekapcsolódás esetleges hozadéka. A képzési területek közül nem szakmai munkavégzésre az agrár, sporttudományi és társadalomtudományi hallgatók vállalkoznak az átlagnál nagyobb arányban. Ugyanakkor a szakmai jellegű munka a művészeti, műszaki és informatikai hallgatók között. Úgy tűnik, e területek tudják leginkább hatékonyan hasznosítani a már a végzés előtt szakmai tapasztalatot szerezni kívánók munkáját.

32. ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési területi bontásban

Százalék

N=23847

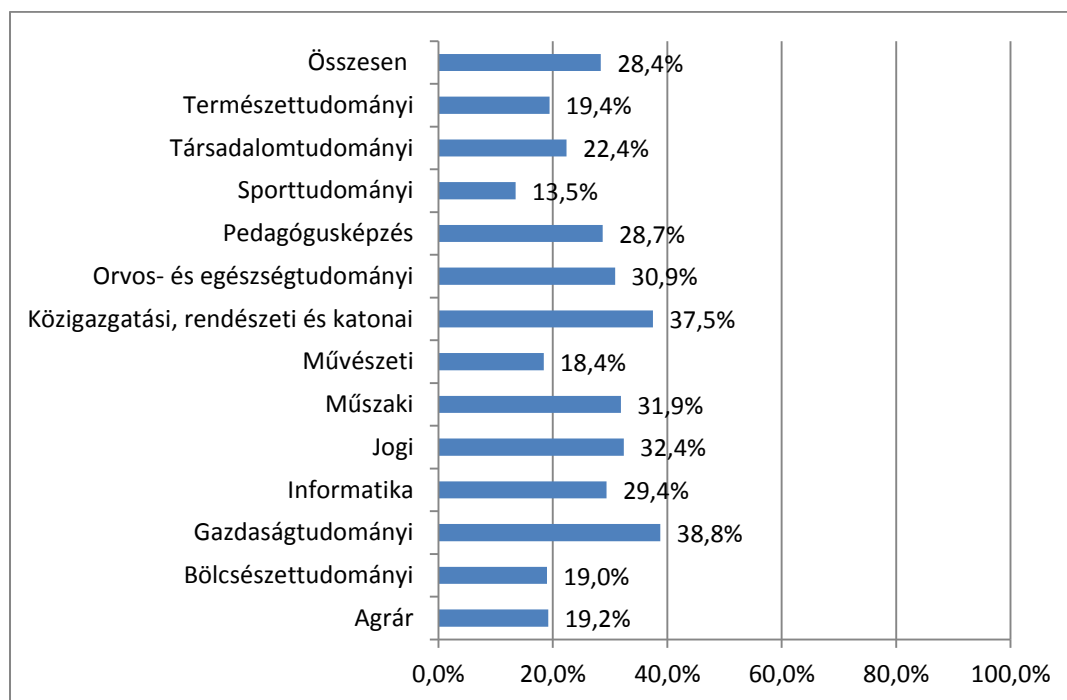

A tanulmányok alatti szakmai tapasztalatszerzés (és kapcsolatépítés) formalizált kerete a szakmai gyakorlat amelyen a végzettek majd 72 százaléka vett részt a felsőfokú évek alatt. A szakmai gyakorlatnak előbbi fontos funkciói mellett akár közvetlen munkaerő-piaci becsatornázó szerepe is lehet, amennyiben a gyakorlati helyen megtörténik a frissdiplomás tovább-foglalkoztatása. Ez a kimenet a végzettek visszajelzése szerint a gyakorlaton részt vettek 28,4 százalékaival történt meg. Úgy tűnik, hogy főként a közigazgatási és gazdaságtudományi területen valósul meg nagyobb eséllyel ez a toborzási gyakorlat, míg például a művészeti, bölcsész vagy agrár szakterületeken kimondottan ritka a gyakornokok tovább-foglalkoztatása.

33. ábra: Munkavégzés a tanulmányok alatt képzési szint szerinti bontásban

Százalék

N=23419

3.3. Az első munkahely

A munkaerő-piaci kilépés vizsgálata során láthattuk, hogy az esetek kb. 40 százalékában nincs szó éles váltásról, hiszen a végzettség megszerzése már főállású munkaviszony mellett történik. Az alábbiakban az abszolutórium után a munkaerő-piacra kilépő és ott állást kereső frissdiplomások adatait elemezzük annak érdekében, hogy a kilépés körülményeit, nehézségeit feltárjuk. A végzettek visszajelzése alapján egy átlagos frissdiplomás az első diplomás munka betöltéséig átlagosan 32 kapcsolatfelvételt kezdeményez (ebben benne van az önéletrajz küldése, telefonos kapcsolatfelvétel, vagy a hirdetésekre adott válaszok) amelyből azután alig 5 realizálódik (ennyi esetben veszi fel a kapcsolatot a jelölttel a munkáltató, s kerül sor bármilyen jellegű kontaktusra). Ezek az átlagok és arányok képzési területenként nem alakulnak egyformán: a társadalomtudományi,

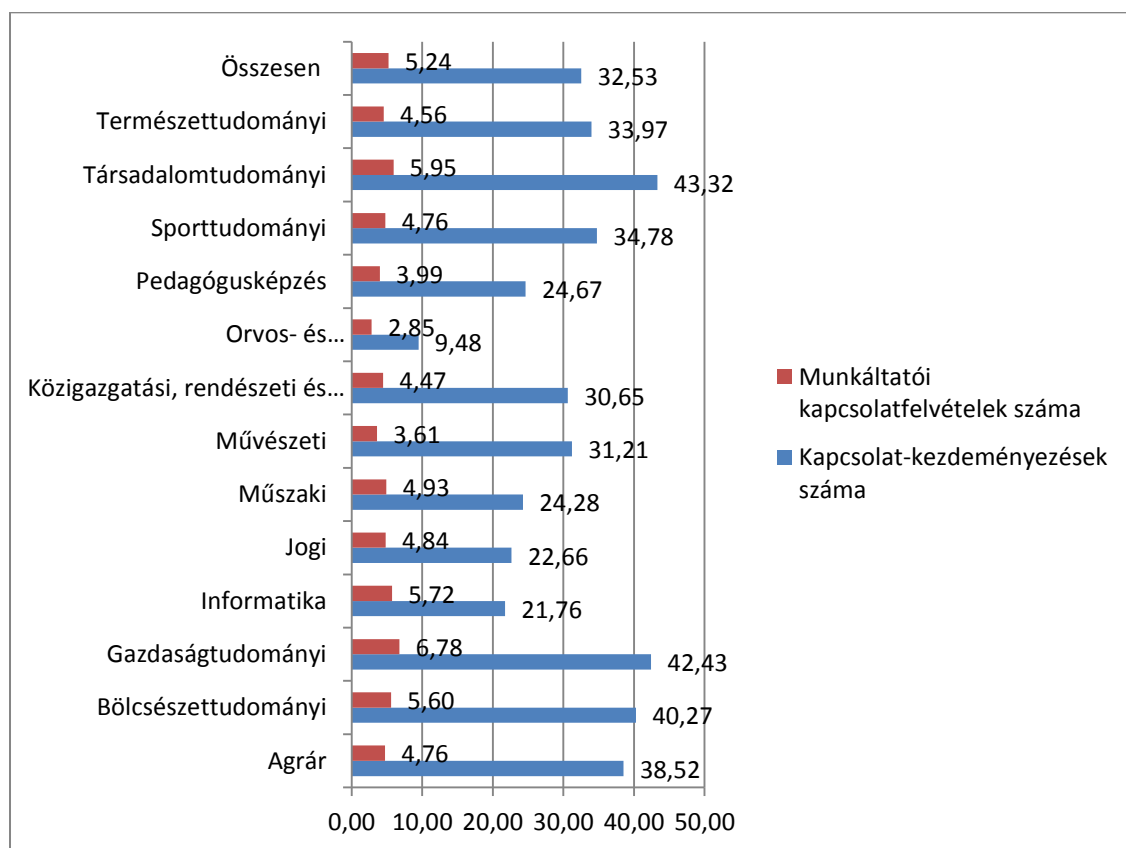
gazdaságtudományi, vagy a bölcsész végzettségűek jóval több kapcsolat-kezdeménnyel jutnak el az első munkájukig. Különösen az orvos- és egészségtudományi, de az informatikai, műszaki, vagy jogi diplomák esetében is azt láthatjuk, hogy a fenti értelemben az átlagnál kevesebb aktivitást igényel a munkára találás. Ez a tendencia jól tükröződik képzési szint szerinti bontásban is, az egységes és osztatlan képzések végzettjeinek alacsony átlagaiban.

34. ábra: Az álláskeresőkből kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési területi bontásban

Az abszolutórium után állást keresők körében

Átlag

N=10325; 10291

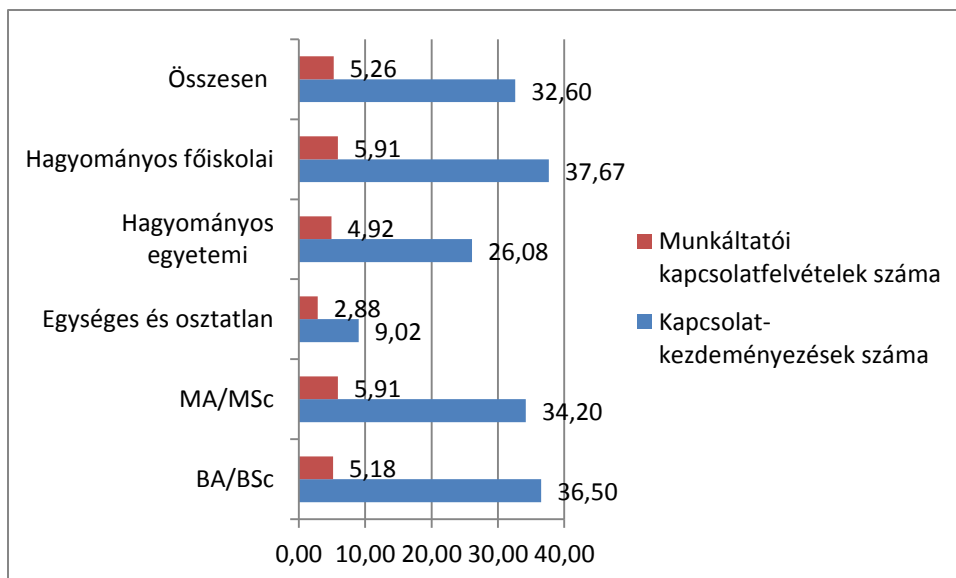

35. ábra: Az álláskeresőkből kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma képzési szint szerinti bontásban

Az abszolutórium után állást keresők körében

Átlag

N=10212; 10179

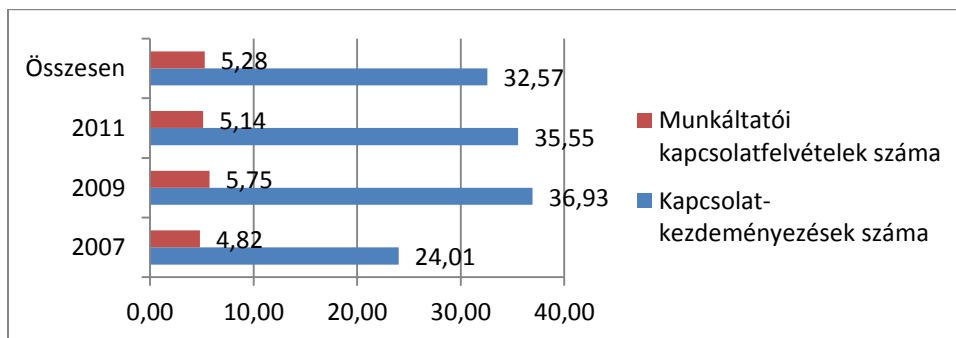
Úgy tűnik, a frissdiplomás munka-találás az évek során nehezedett. 2007-hez képest 2009-ben illetve 2011-ben egy frissen végzettnek több energiát kellett befektetnie a munka-találásba, különösen így volt ez 2009-ben (ennek oka minden bizonnyal kereshető a gazdasági válság hatásaiban).

36. ábra: Az álláskeresői célból kezdeményezett és a megvalósult kapcsolatfelvételek átlagos száma a végzés éve szerinti bontásban

Az abszolutórium után állást keresők körében

Átlag

N=9547; 9516

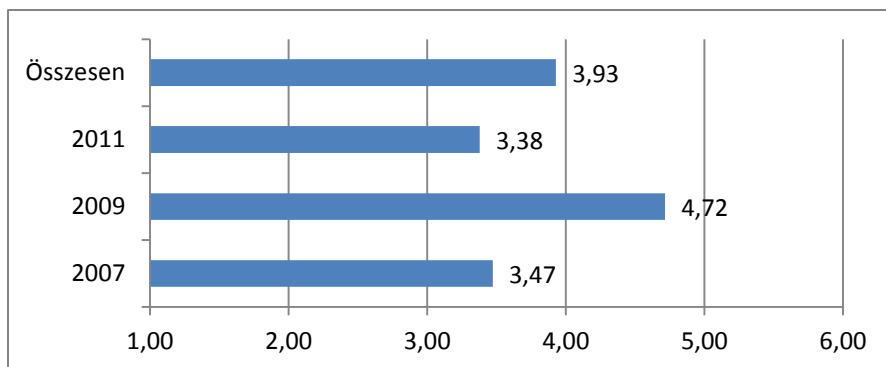
Ugyanezekkel a 2009-ben nehezedő körülményekkel szembesülünk akkor, ha az első munka megtalálásának átlagos időtartamát vizsgáljuk. A 3,93 hónapos átlagos keresési időtartam a 2009-ben végzettek esetében majdnem 5 hónaposra (4,72) növekedett.

37. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje a végzettség éve szerinti bontásban

Az abszolutórium után sikeresen munkát keresők körében

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=8206

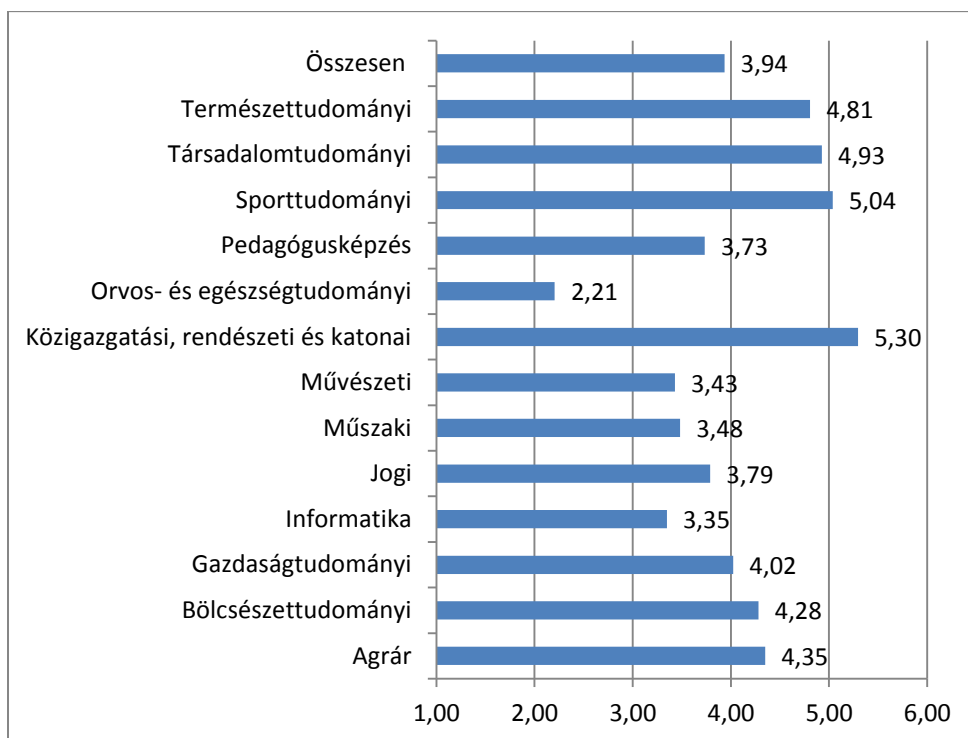
A munkakereséssel töltött átlagos idő képzési területenként az orvos- és egészségtudományi, illetve kisebb mértékben ugyan, de az informatikai pályákon a leginkább kedvező. E gyorsnak mondható elhelyezkedéshez képest közigazgatási, sport-, természet- vagy társadalomtudományi diplomával az átlagnál hosszabban kellett keresni az első diplomás munkahelyet.

38. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési terület szerinti bontásban

Az abszolutorium után sikeresen munkát keresők körében

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=8823

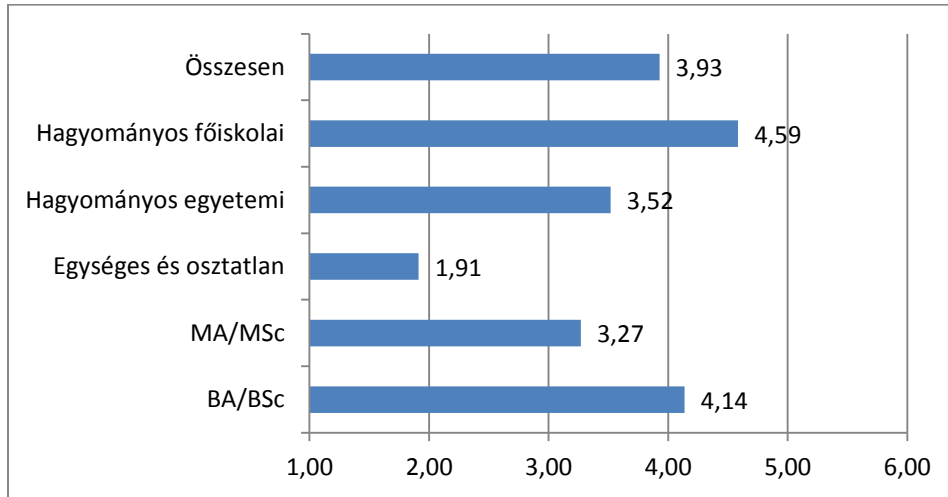
A munkakereséssel töltött idő szempontjából a főiskolai és BA/BSc végzettek helyzete mondható nehezebbnek. Az egységes és osztatlan képzések diplomásai számoltak be leginkább gyors elhelyezkedésről.

39. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje képzési szint szerinti bontásban

Az abszolutorium után sikeresen munkát keresők körében

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=8744

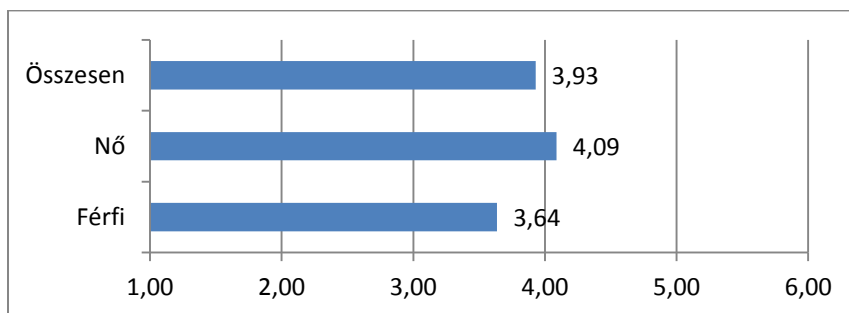
A nemi bontásban elemzett adatok tanúsága szerint a férfiak munka-keresési periódusa átlagosan rövidebb, mint a nőké.

40. ábra: A diploma utáni első munkába állás átlagos ideje nemek szerinti bontásban

Az abszolutorium után sikeresen munkát keresők körében

A kereséssel töltött hónapok átlaga

N=8796

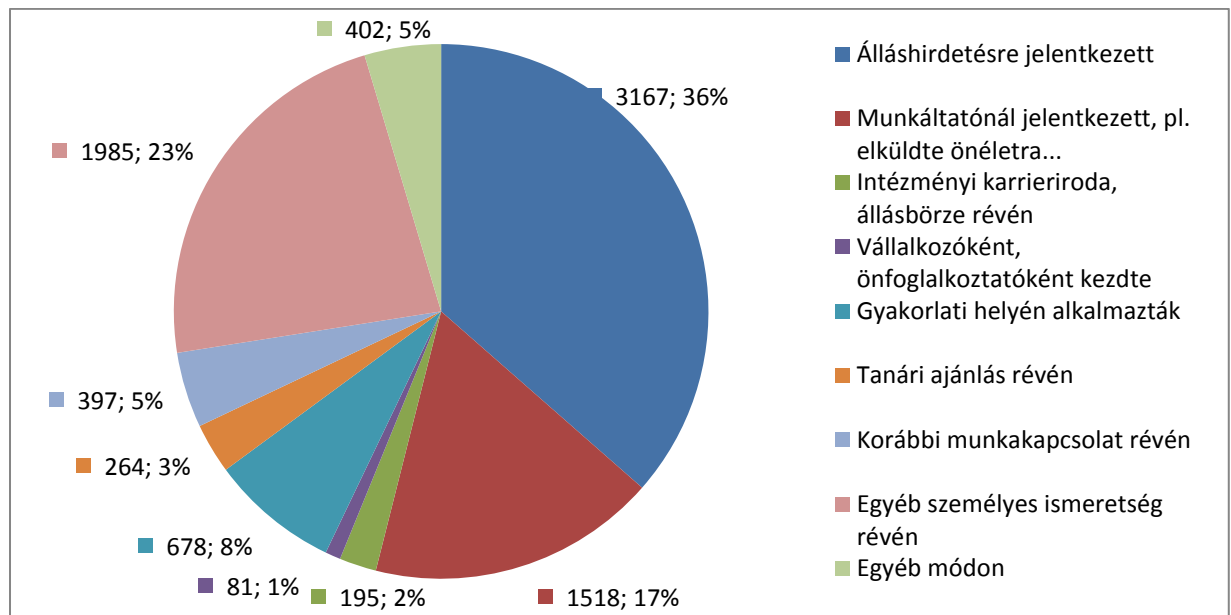
Maradva az abszolutorium után munkát kereső végzett-csoportnál, az első diplomás munkahely jellegzetességeit tekintjük át. A végzetek több mint fele az álláskeresés formális útján jutott a munkához (állás hirdetésre jelentkezett, önéletrajzot küldött). A személyes ismeretség döntő szerepe (akár ajánlás, akár korábbi személyes kapcsolat révén) azonban az esetek kb. 40 százalékában meghatározó volt.

41. ábra: Hogyan jutott az abszolutorium utáni első munkájához?

Az abszolutorium után sikeresen állást keresők körében

Esetszám, százalék

N=8688

A személyes ismeretségek szerepe a diplomázás utáni első állás megszerzésében képzési területenként is eltérően alakul. Például informatikai diplomával alapvetően a munka-találás formális útja dominál az állás-szerzésben. Ugyanakkor az agrár, orvos, társadalomtudományi és pedagóguspályákon mintha az álláshoz jutásban a személyes kapcsolatok ereje az átlaghoz képest nagyobb hangsúllyal jelenne meg.

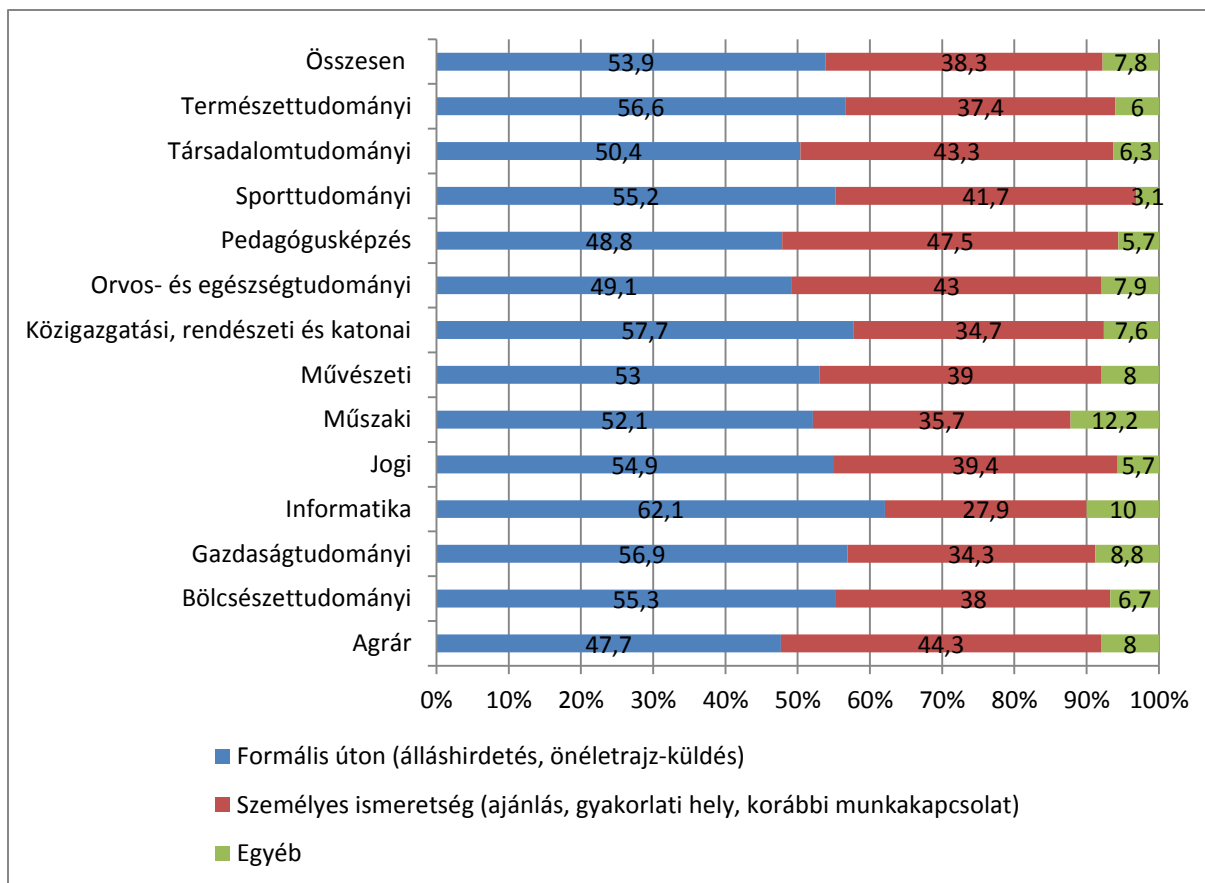
42. ábra: Hogyan jutott az abszolutórium utáni első munkájához?

Az abszolutórium után sikeresen állást keresők körében

Képzési területi bontásban

Esetszám, százalék

N=8585

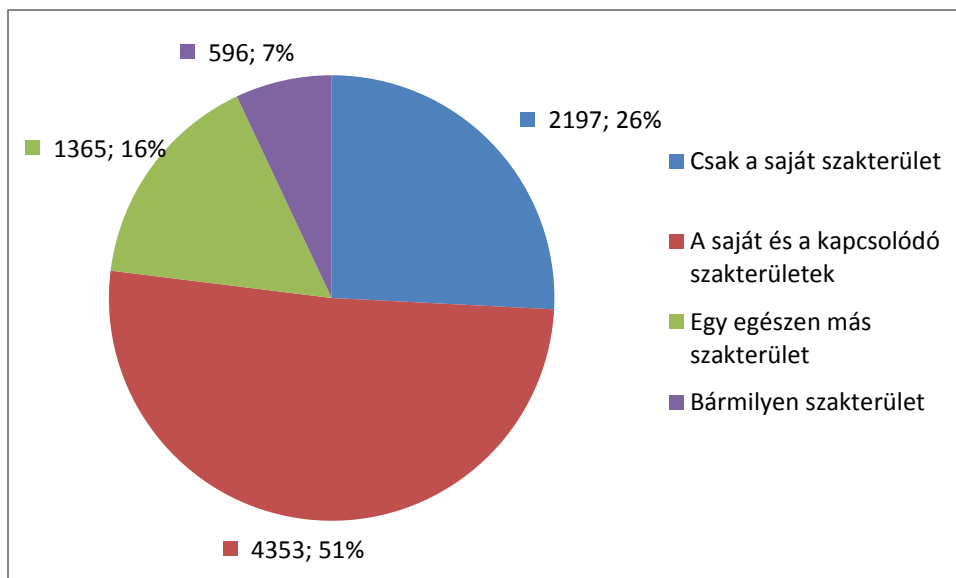
Természetesen, a frissdiplomás munka nem feltétlenül jelenti azt, hogy a végzetek tanulmányaik szakterületén helyezkednek el. Az abszolutórium után munkát keresők között az esetek 23 százalékában mondhatjuk azt, hogy (a végzetek szubjektív megítélése alapján) az első diplomás munkahely szakterülete nem kapcsolódik a tanulmányi területéhez.

43. ábra: Az első diplomás munkahely szakterületi kapcsolódása

Az abszolutórium után sikeresen állást keresők körében

Esetszám, százalék

N=8510

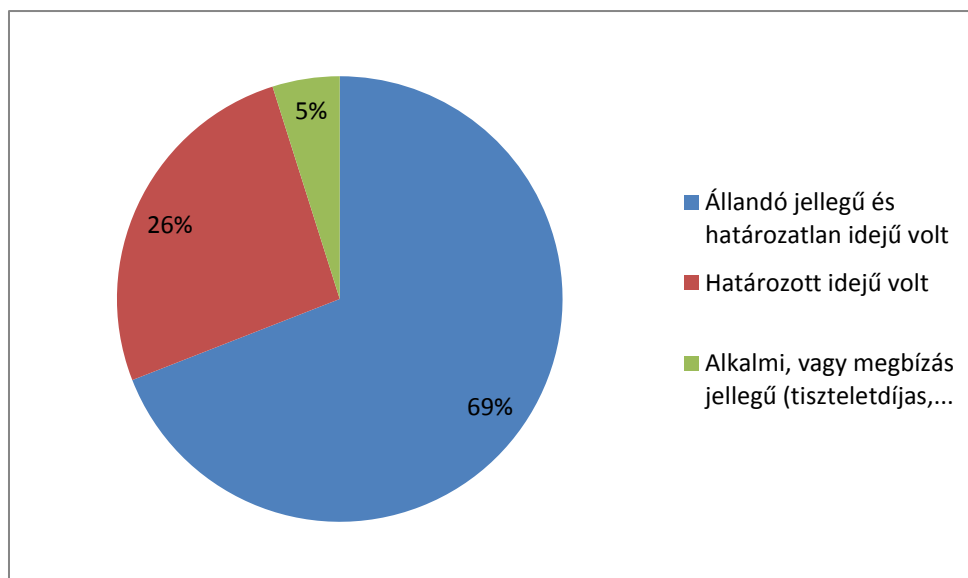
Munkaviszonyát tekintve az abszolutórium után munkát kereső frissdiplomás csoport többségében (69%) állandó jellegű és határozatlan idejű foglalkoztatási formában dolgozik (illetve dolgozott diplomázás utáni első munkahelyén).

44. ábra: Az első diplomás foglalkoztatás jogviszonya

Az abszolutórium után sikeresen állást keresők körében

Esetszám, százalék

N=8495

V. A frissdiplomás munkahely

5.1. A munkáltató tulajdonviszonyai

A munkaerő-piaci átmenet vizsgálata után az alábbiakban azokat a mutatókat és megoszlásokat tekintjük át, amelyekkel a frissdiplomás foglalkoztatás aktuálisan (a megkeresés pillanatában) jellemezhető. Az összesített táblák rendre az 1-3-5 éve végzettek összevont adatait tartalmazzák, az épp aktuális munkaerő-piaci helyzetükre vonatkoztatva - ebben az időszámban mozgunk tehát, amikor frissdiplomásokról beszélünk. Némely – relevánsnak tűnő - esetben az egyes végzési évekre külön is elvégezzük az adatok bemutatását. Értelmszerűen, a foglalkoztatási viszonyok áttekintése során elemzésünk és adataink kizárólag a munkaviszonnyal rendelkező végzettekre szorítkoznak.

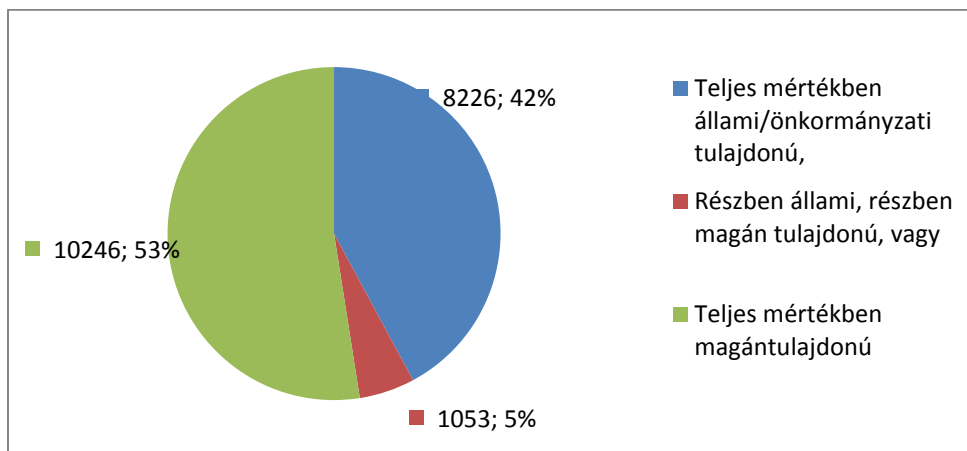
A frissdiplomások munkahelyi jellemzői közül elsőként a foglalkoztató tulajdonviszonyait kiemelve a magánszféra igen enyhe túlsúlyát találjuk, a közszférával szemben. A végzetek 53 százaléka dolgozik magántulajdonban lévő cégnél, míg 42 százalékos a teljes mértékben állami/önkormányzati tulajdonban lévő munkahelyeken foglalkoztatottak aránya.

45. ábra: Köz- és magántulajdon aránya a végzetek aktuális munkahelyén

Az aktív végzetek körében

Esetszám, százalék

N=19525

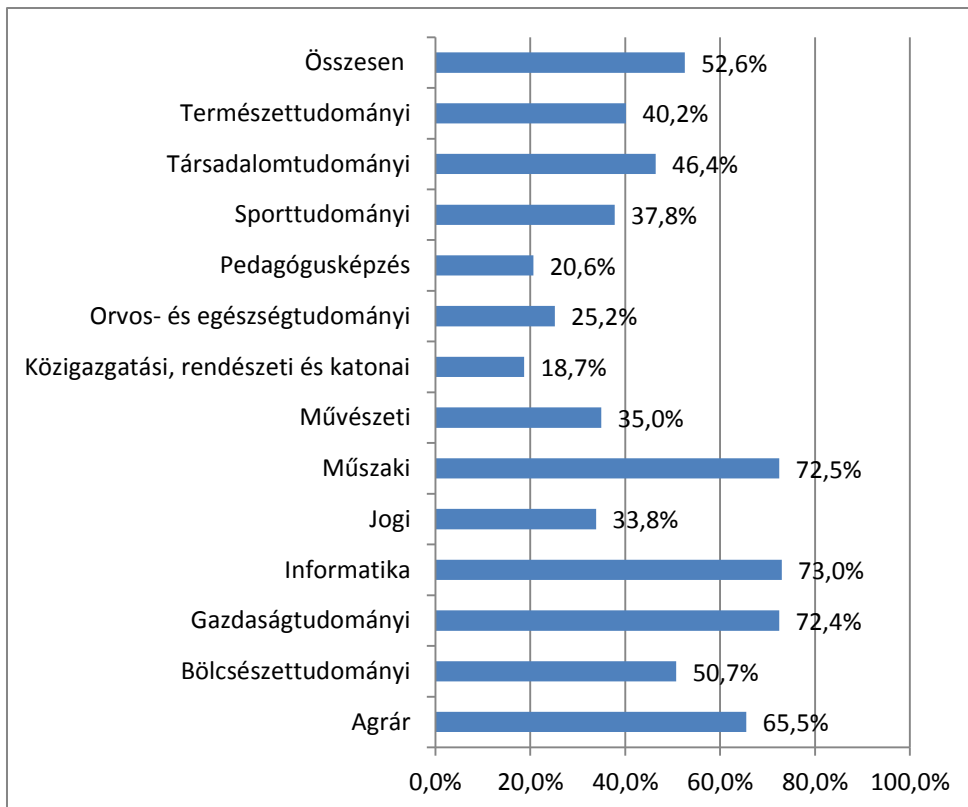
A munkahely tulajdonviszonyai az egyes képzési területeken eltérően alakulnak. A magántulajdonban lévő foglalkoztatók arányát vizsgálva azt találjuk, hogy lényegesen erősebben kötődnek magánszférához tartozó foglalkoztatóhoz a gazdaságtudományi, műszaki és informatikai képzési területek frissdiplomásai. A közigazgatási, jogi, pedagógiai és orvos-és egészségtudományi diplomák azok, amelyek inkább a közszféra felé irányítják a végzetteket.

46. ábra: Magántulajdonú cégnél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Sházalékos megoszlás

N=19306

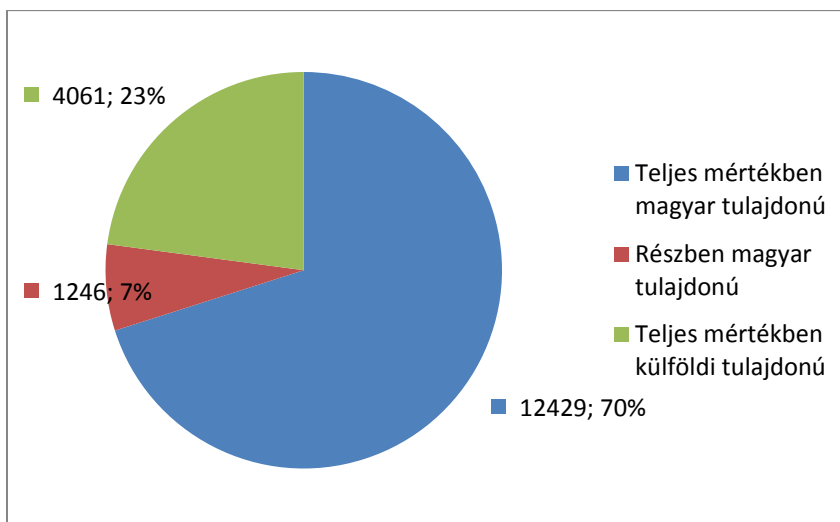
A munkáltató tulajdonviszonyait még részletesebben vizsgálva a külföldi tulajdonban lévő cégek arányát elemezve azt találjuk, hogy a végzettek alig egynegyede (23%) dolgozik teljes mértékben külföldi tulajdonban lévő cégeknél, vállalatoknál.

47. ábra: Magyar és külföldi tulajdon aránya a végzettek aktuális munkahelyén

Az aktív végzettek körében

Esetszám, százalék

N=17736

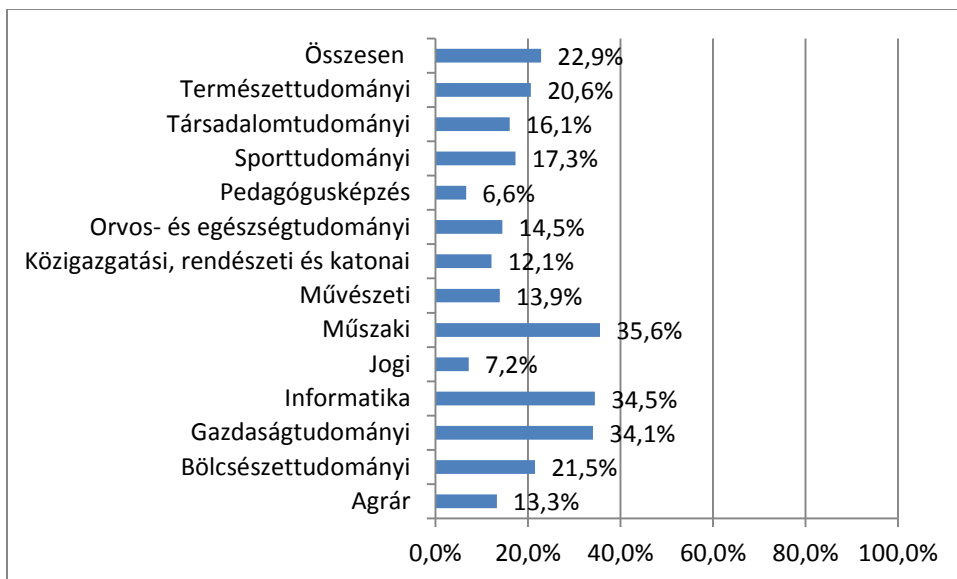
A külföldi tulajdonú cégeknél folytatott munkavégzés az átlagnál gyakoribb, egyharmados arányt is meghaladó az előbbieken is kiemelt – gazdaságtudományi, műszaki, informatikai – képzési területek frissdiplomásai körében.

48. ábra: A teljes mértékben külföldi tulajdonú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=17514

A frissdiplomásokat foglalkoztató cégek munkavállalói létszámának vizsgálata azt mutatja, hogy a végzettek egynegyede (26%) dolgozik 1000 fő feletti alkalmazotti létszámmal működő nagyvállalatoknál, akár az állami, akár a magánszférában. A második leggyakoribb munkáltatói létszám-kategória (23%) az ötven és kétszázötven fő közti foglalkoztatott-létszámú vállalatoké. A tíz főnél kevesebbet foglalkoztató cégekhez a frissdiplomások 14 százalékát sorolhatjuk, belevéve az önfoglalkoztatók 2 százalékos arányát is.

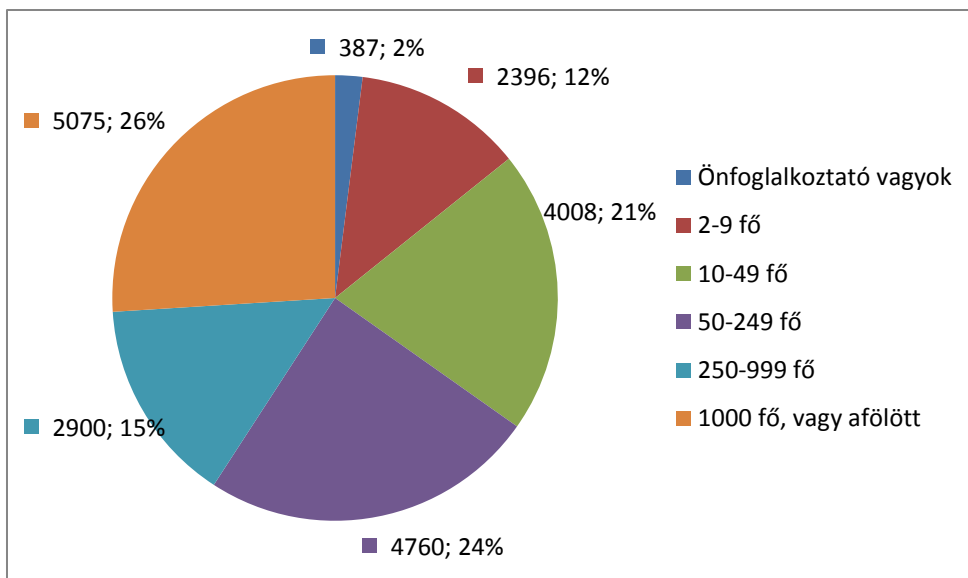
49. ábra: A végzeteket foglalkoztató cég létszáma

Az aktív végzettek körében

A teljes (legnagyobb) munkavállalói létszám, több telephely esetén az anyavállalat összesített létszáma

Esetszám, százalék

N=19526

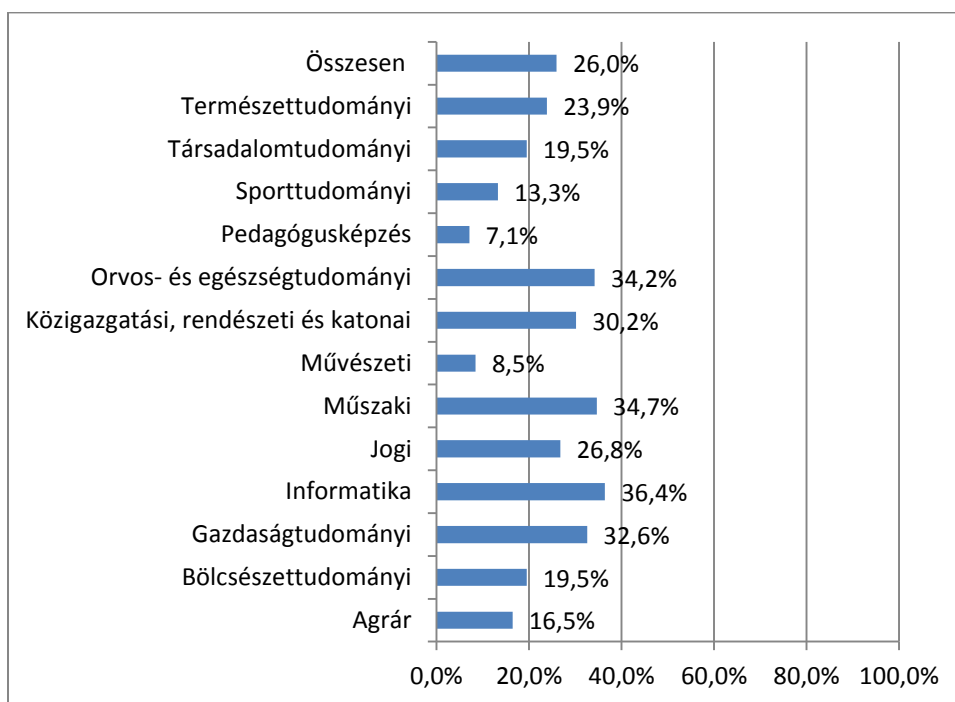
Az 1000 fő fölötti munkavállalót foglalkoztató cégek gyakorisága egyrészt ismét a műszaki és informatikai és gazdaságtudományi végzeteknél haladja meg az átlagot, ám itt az arányokban már megjelennek a közsféra nagy foglalkoztatói is – a jogi, közigazgatási, egészségügyi területeken tapasztalt magas arányok nyilvánvalóan ezt tükrözik vissza.

50. ábra: Az 1000 fő feletti foglalkoztatott létszámú cégeknél dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19310

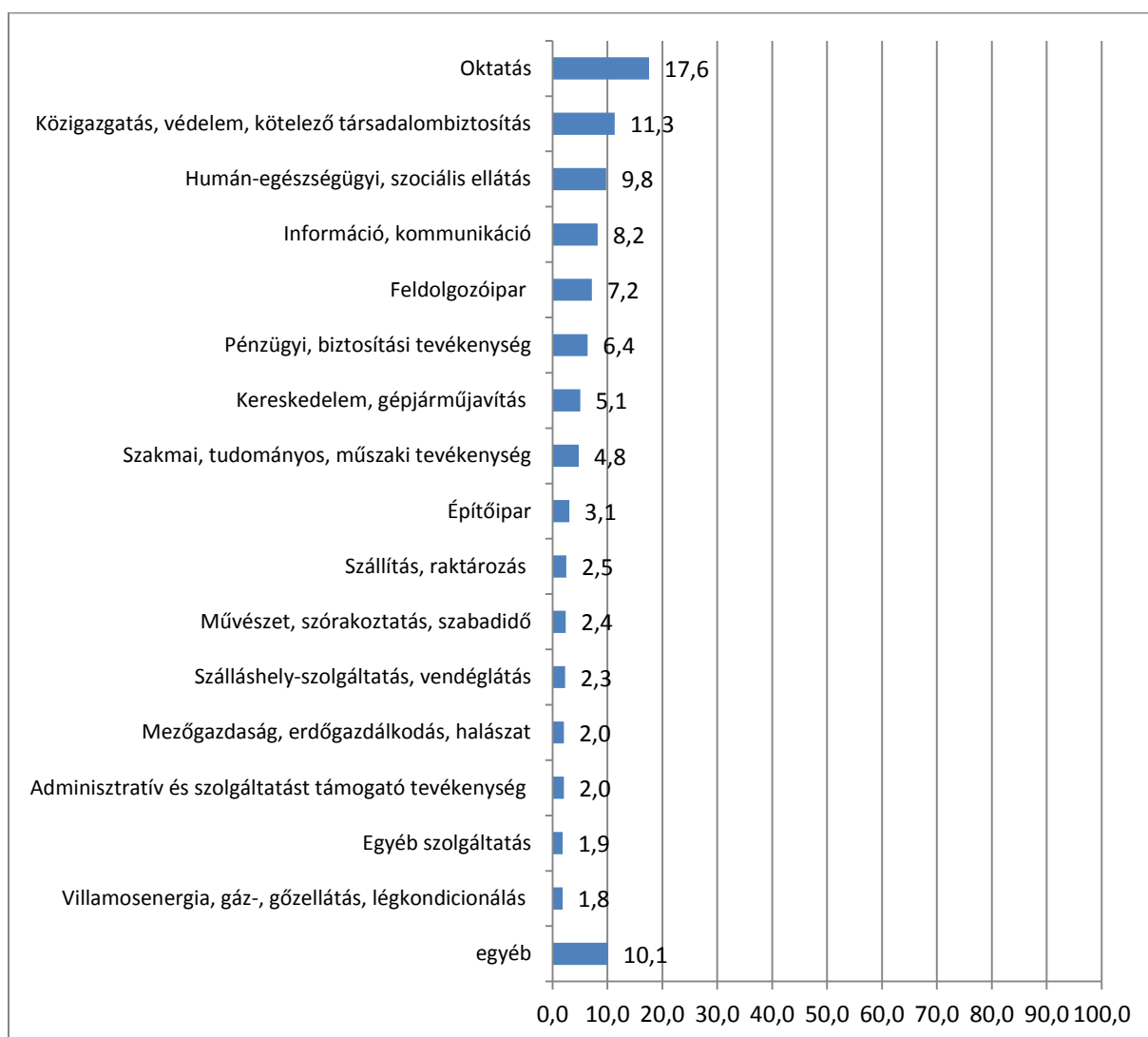
A frissdiplomásokat foglalkoztató cégek (a megkérdezettek megítélésén alapuló) ágazati besorolását elemezve úgy tűnik, a végzettek legnagyobb foglalkoztatója az oktatási ágazat. E szféra cégeinél dolgozik az aktív frissdiplomások 17,6 százaléka. A második legnagyobb foglalkoztatók a közigazgatás, -védelem és társadalombiztosítás állami vállalatai (11,3%), illetve az egészségügyi és szociális ellátással foglalkozó szervezetek (9,8%). Jól látszik, hogy mindhárom leggyakoribb ágazat a közszférához kapcsolódik. A magánszférán belül a legtöbb foglalkoztatót az információ-kommunikáció ágazat (9,8), majd a feldolgozóipar (8,2%) tömöríti.

51. ábra: A végzettek megoszlása a foglalkoztató ágazata szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19412

VI. A frissdiplomás munka

6.1. Munkanélküliség

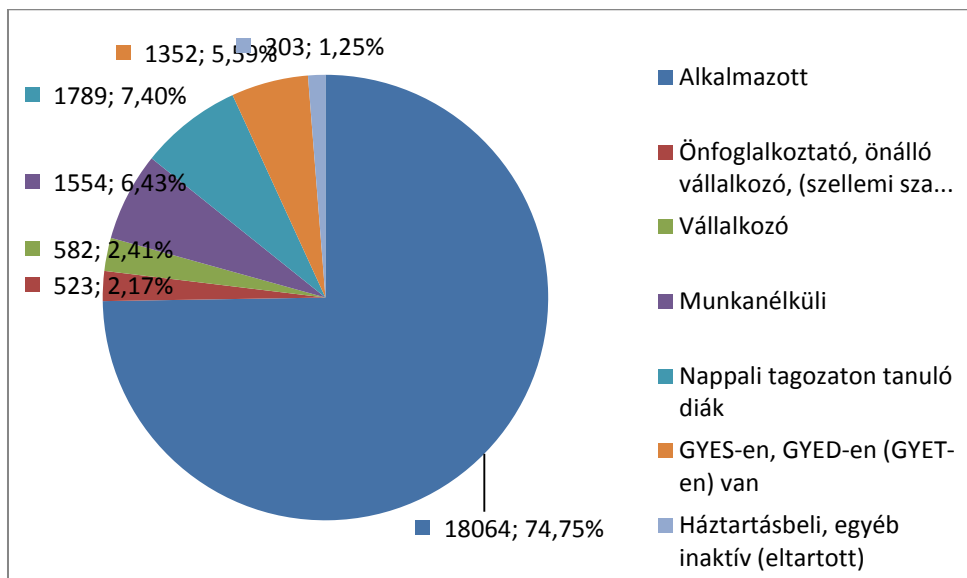
A frissdiplomások körében a megkeresésékor tapasztalható munkanélküliség értelmezéséhez viszonyítási alapnak a KSH 2012. március-májusban (a pályakövetési adatfelvétel idején) mért adatait vehetjük alapul (KSH Gyorstájékoztató 2012. június 28., sorszám: 101.). Eszerint a vizsgált időszakban a 25–54 évesek, azaz az ún. legjobb munkavállalási korúak munkanélküliségi rátája 10,5 százalékos volt. A 2012 tavaszán zajlott pályakövetési kutatások során a végzettek az aktuális munkaerő-piaci státuszukat tekintve 6,5 százalékban számoltak be munkanélküliségről, ráadásul ez alatt a szubjektíve megélt, ám nem regisztrált munkanélküliséget is érthették a válaszadók (épp ezért nem is munkanélküliségi rátáról, hanem a munkanélküliek arányáról beszélünk az értelmezés során). Ez a már a diplomás pálya kezdetén is az országos átlagnál alacsonyabb ráta egyértelműen jelzi a diploma munkaerő-piaci megóvó hatását.

A végzettek fő foglalkoztatási státuszának vizsgálata azt is mutatja, hogy a döntő többség (kb. 75%) a megkeresésékor alkalmazottként dolgozott. Az önfoglalkoztatók, vállalkozók aránya alig 2 százalékos. A frissdiplomások 7,4 százalékát a megkeresésékor is felsőoktatási hallgatói (fő) státuszban találtuk.

52. ábra: A végzettek aktuális munkaerő-piaci státusza

Esetszám, százalék

N=24167

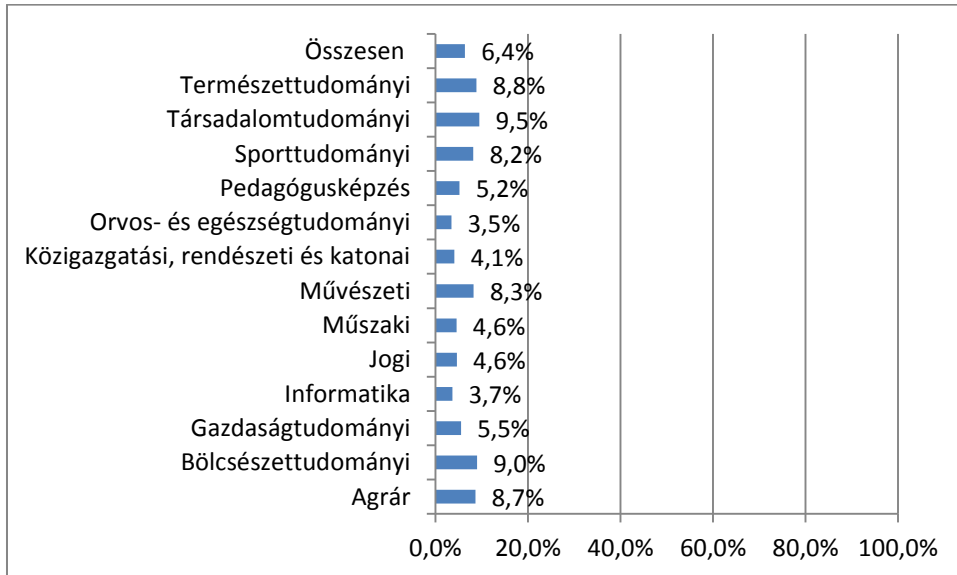

A munkanélküliség az átlagos aránynál nagyobb az agrár, a természet- társadalom- és bölcsészettudományi diplomát szerettek körében, jóllehet a tíz százalékot egyik képzési terület végzettjeinek esetében sem éri el. Nagyon kedvező (5 százalék alatti) frissdiplomás munkanélküliségi arányokat mutat ugyanakkor az informatikai, orvos- és egészségtudományi, közigazgatási, jogi és műszaki terület.

53. ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya képzési területi bontásban

Százalékos megoszlás

N=23881

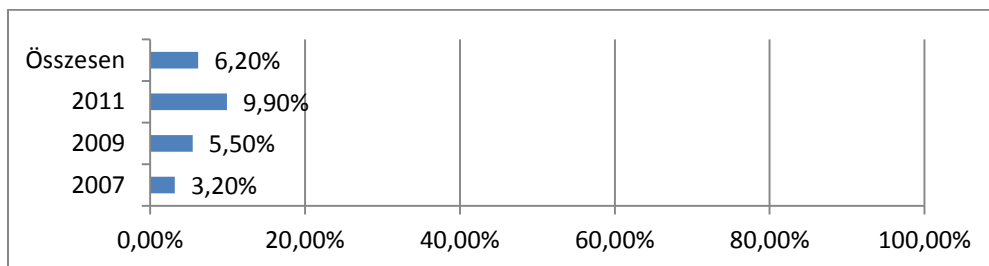

A végzés éve szerinti csoportosítás itt is azt mutatja, hogy a később kikerülő évfolyamok neheztett helyzetben vannak – a végzés évétől távolodva a frissdiplomások munkanélkülisége jelentősen csökken, míg az egy éve végzettek közül majdnem minden tizediket érinti.

54. ábra: A megkereséskor munkanélküliek aránya a végzés éve szerinti bontásban

Százalékos megoszlás

N=19394

6.2. A foglalkoztatás formái

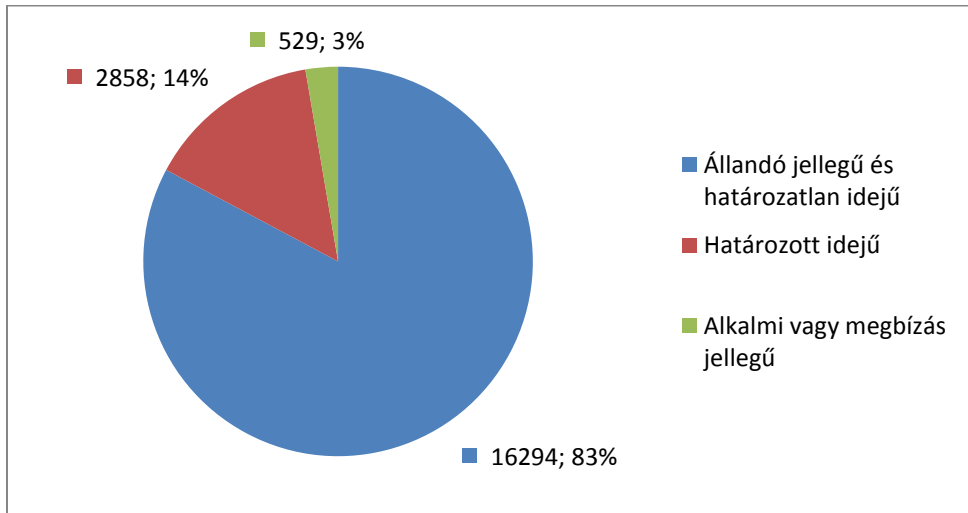
A munkaerőpiacon aktív, foglalkoztatásban álló diplomások közül a döntő többség állandó jellegű, határozatlan idejű munkaviszonyban dolgozik. Határozott idejű munkaszerződéssel a foglalkoztatott válaszadók 14 százaléka dolgozik. Az alkalmi, megbízási jellegű munka, mint fő munkavégzés a frissdiplomások mindössze 3 százalékának biztosít megélhetést.

55. ábra: A munkaviszony formája

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=19682

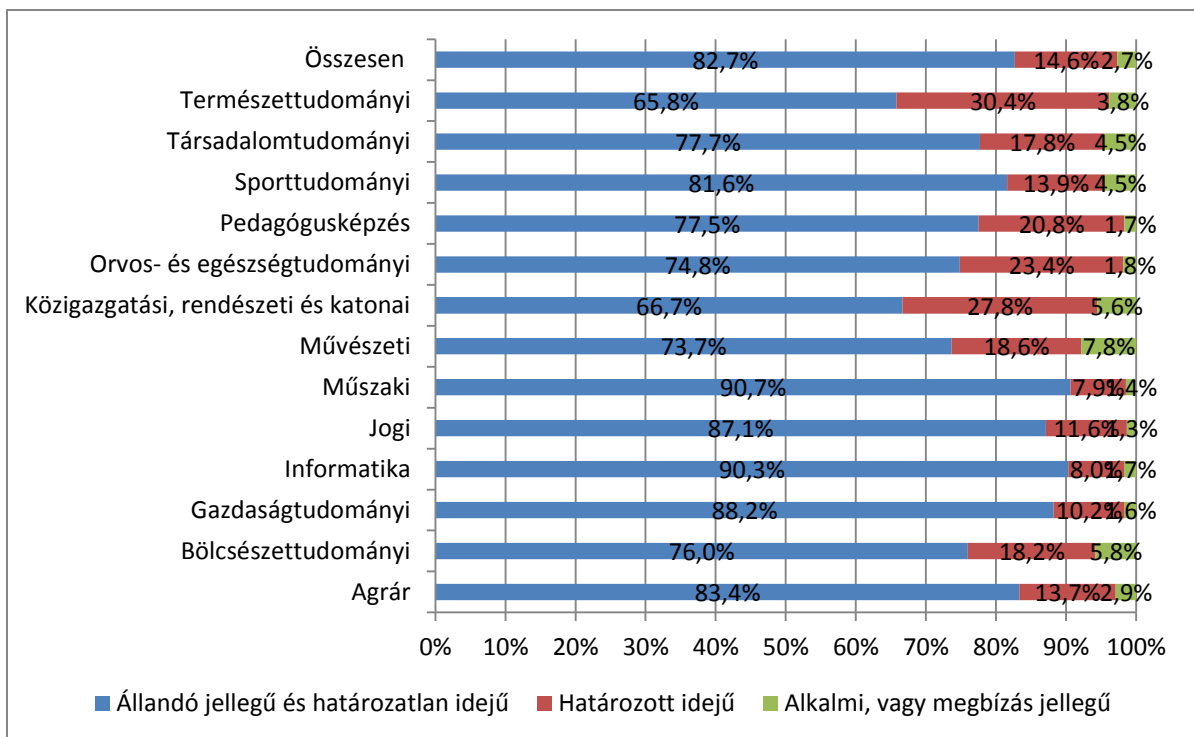
Képzési területi bontásban azt látjuk, hogy az alkalmi jellegű munkavégzés az átlagnál gyakoribb a művészeti és bölcsészettudományi területek diplomásai körében. A határozott idejű munkaszerződések gyakorisága némileg jobban jellemzi azokat a frissdiplomásokat, akik a természettudományi, közigazgatási és orvosi-egészségtudományi képzési területeken tanultak.

56. ábra: Az alkalmazás formája képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19459

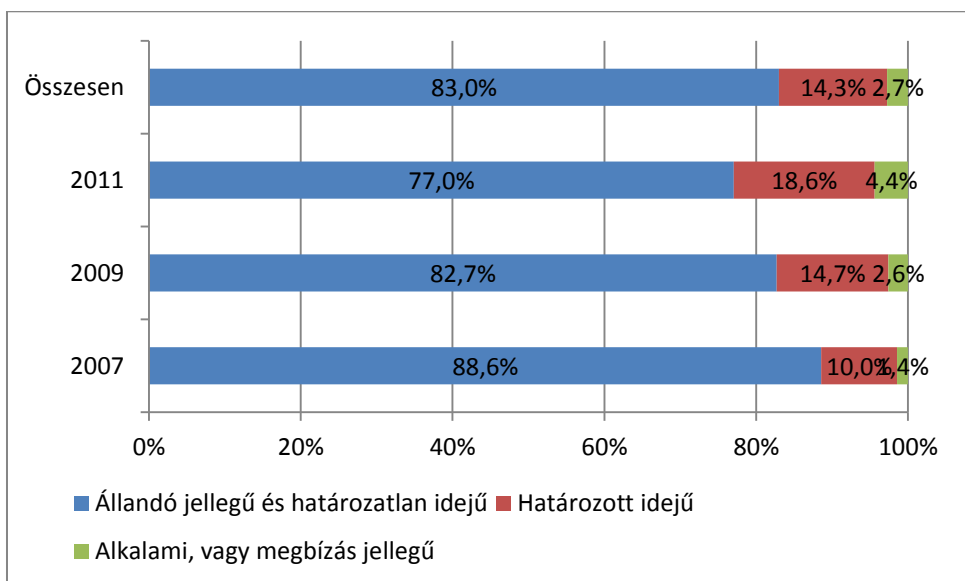
A diplomaszerzés (abszolutórium) idejét tekintve úgy tűnik, hogy a határozatlan idejű foglalkoztatás a már öt éve végzetek közt jelentősen gyakoribb, míg a felsőoktatásból később kikerültek nagyobb hányada dolgozik határozott idejű munkaszerződéssel, avagy végez alkalmi, megbízási munkát. A végzés óta eltelt idő tehát igen fontosnak tűnik a foglalkoztatás stabilizálódásában.

57. ábra: Az alkalmazás formája a végzés éve szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18238

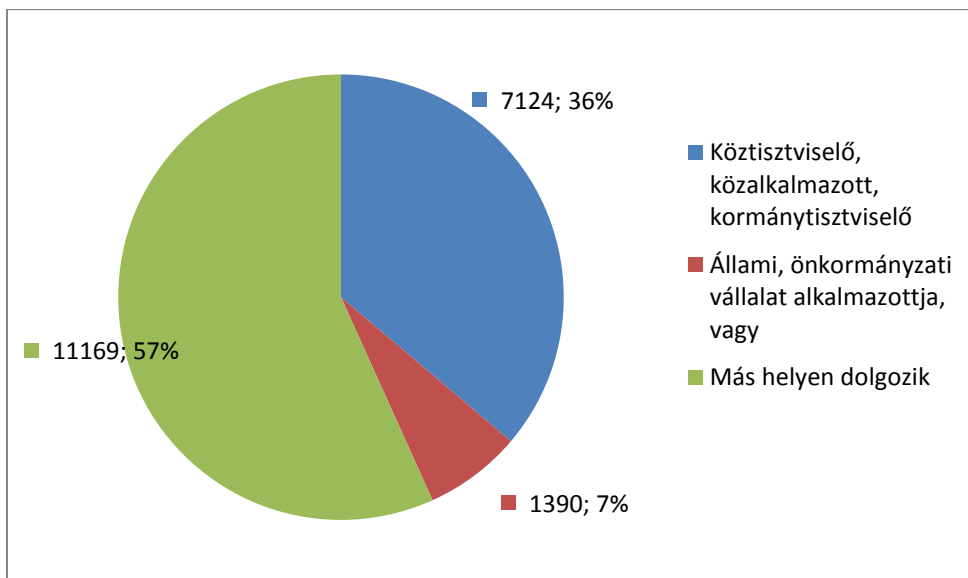
A magán és közsféra vállalati megoszlásait vizsgálva a fentiekben a foglalkoztató besorolását végeztük el. Ezeket az eredményeket tükrözik a végzettek foglalkoztatási viszonyait feltáró adatok, melyek alapján a válaszadók 36 százalékát találjuk köztisztviselői, közalkalmazotti, avagy kormánytisztviselői státuszban. További 7 százalékuk nem az előbbi formában, de foglalkoztatottként szintén a közsférához kötődik.

58. ábra: A foglalkoztatás típusa

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=16006

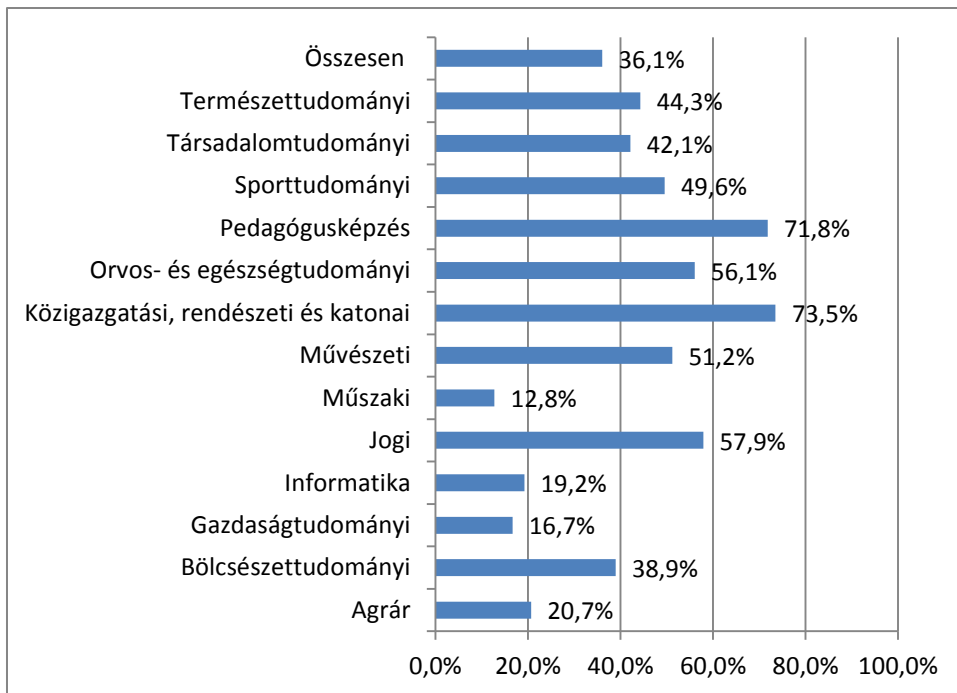
A közalkalmazottak, köztisztviselők magas arányával jellemezhető képzési területek a közigazgatás, jog, egészségügy és pedagógusképzés. Kimondottan alacsony a közsféra foglalkoztatottainak aránya a műszaki, informatikai és gazdaságtudományi diplomások között.

59. ábra: Közalkalmazottak/köztisztviselők aránya képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19463

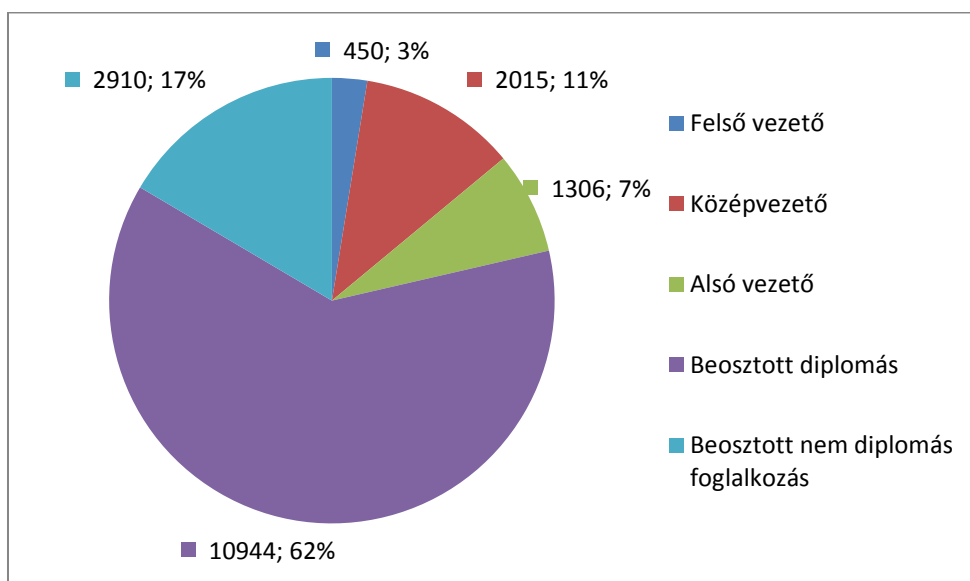
A fő munkaerő-piaci státuszt tekintve alkalmazottként dolgozók esetében a kérdőív külön kitért a vezető pozíció betöltésének gyakoriságára. Az alkalmazottak többsége (62%) beosztott diplomásaként dolgozik, ám összességében 21 százalékuk valamilyen vezető pozíciót tölt be munkahelyén. Ez általában alsó (7%) vagy még gyakrabban középvezetői (11%) pozíciót jelent, a felső vezetők aránya az alkalmazottak között mindössze 3%.

60. ábra: Vezetőként dolgozók aránya

Az alkalmazottként dolgozók körében

Esetszám, százalék

N=17624

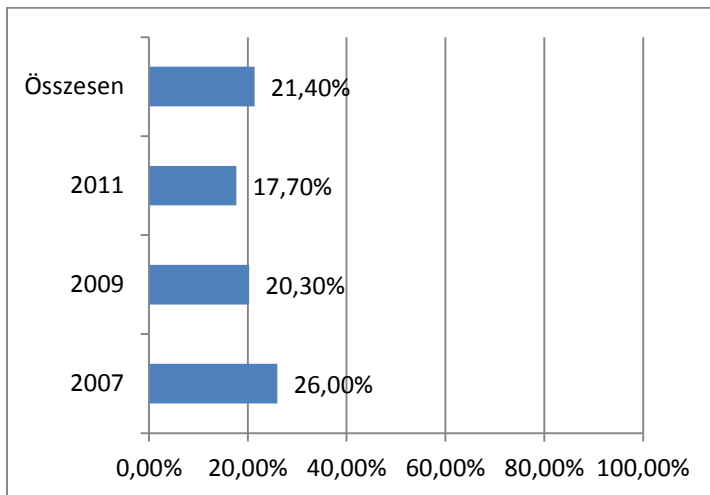
A vezetői pozíciót összevontan tartalmazó mutató értéke a végzés évétől távolodva egyre nő. Itt is azt találjuk tehát, hogy a frissdiplomás előrehaladás a munkaerőpiacon következetesnek, egyenletesnek tűnik már a végzettség megszerzése utáni néhány évben is.

61. ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya a végzés éve szerint

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=16283

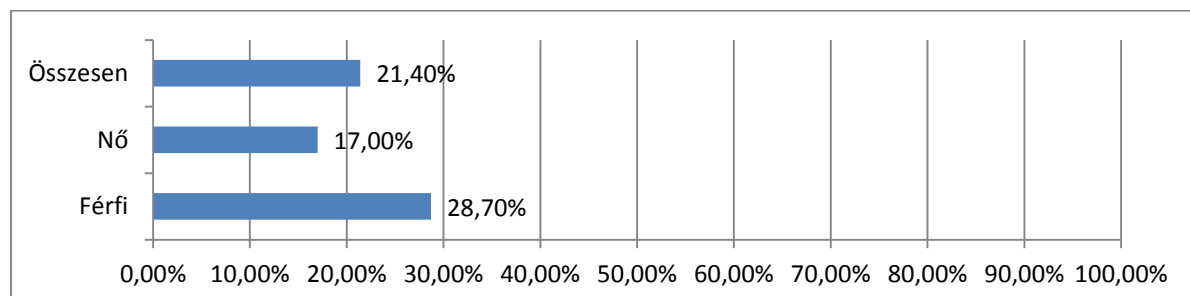
A vezető pozíció gyakoriságát nemek szerinti bontásban elemezve a vezető beosztásban dolgozó férfiak jelentősen nagyobb arányával szembesülünk.

62. ábra: Vezető pozícióban dolgozók aránya nemek szerint

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=17435

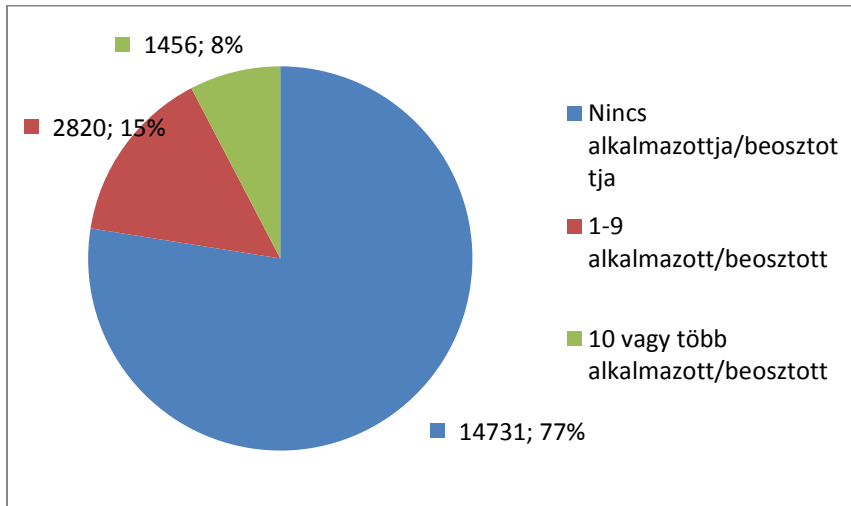
A frissdiplomások irányítása alatt dolgozó esetleges beosztottak/alkalmazottak számának elemzése a vezető pozíció gyakoriságához hasonló eredményeket hoz. A válaszadók 77 százalékának nincs beosztottja, 10 vagy több alkalmazott munkáját mindössze a végzettek 8 százaléka irányítja.

63. ábra: Alkalmazottak, beosztottak száma

A foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=19006

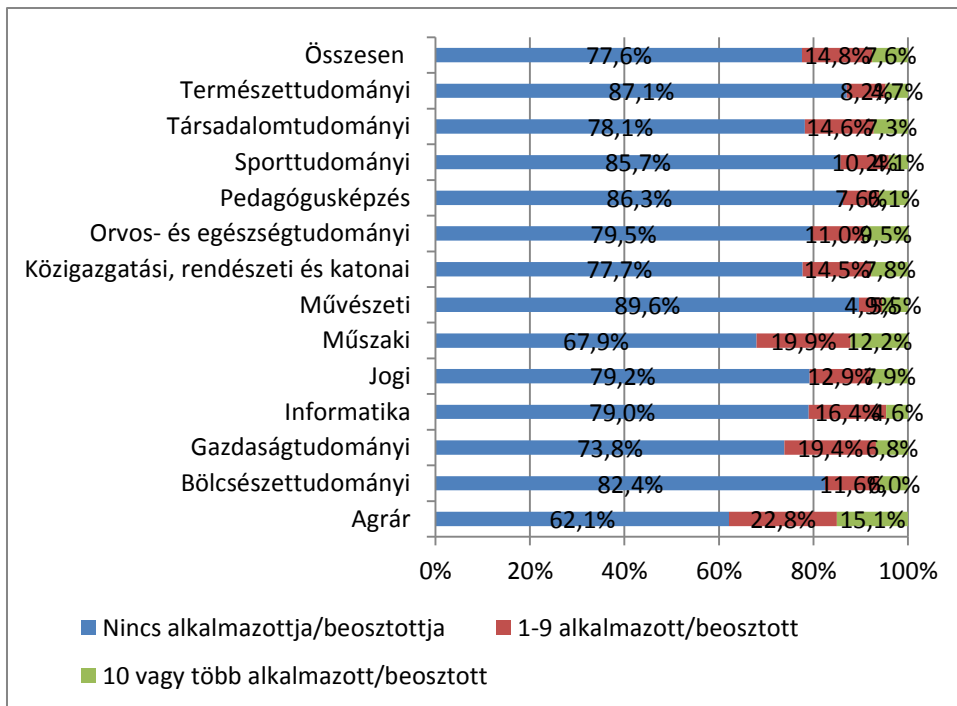
A képzési területek összevetése azt mutatja, hogy a végzettek a műszaki, agár és gazdaságtudományi képzési területeken vannak irányító pozícióban az átlagnál nagyobb arányban. Elenyésző ugyanakkor a beosztottakkal rendelkező végzettek aránya a művészeti, természettudományi, vagy pedagógiai diplomások között.

64. ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18782

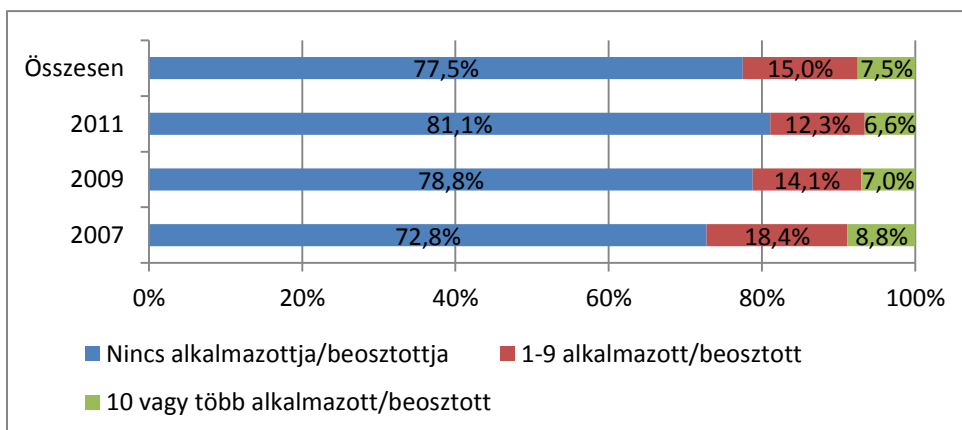
A végzettség megszerzésének éve itt is – akárcsak a vezető pozíció vizsgálatokor – jól mutatja a diplomás életpálya előrehaladását. A régebben végzettek nagyobb arányban irányítják beosztottak munkáját.

65. ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma a végzés éve szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=17567

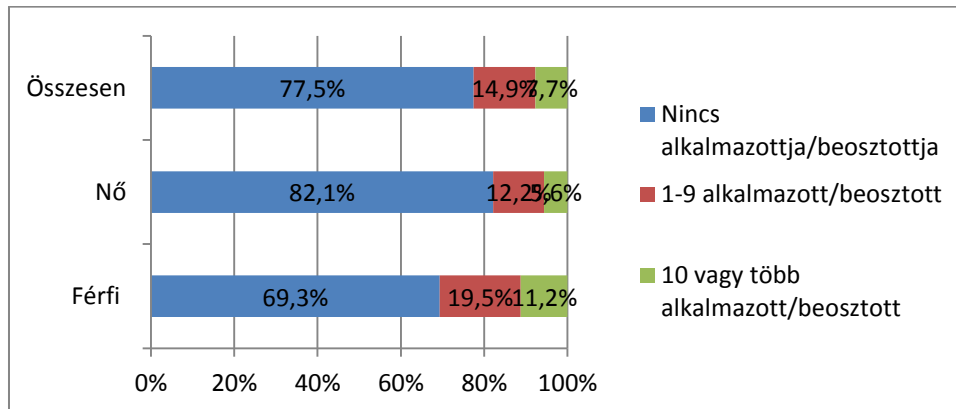
A nemek közti foglalkoztatási és pozíció-beli különbségek itt is leképeződnek: a férfiak esetében lényegesen nagyobb a beosztottak/alkalmazottak munkáját irányítók aránya, mint a női diplomások között.

66. ábra: Alkalmazottak/beosztottak száma nemek szerint

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18864

6.3. Külföldi munkavégzés

A frissdiplomások körében mérhető külföldi munkatapasztalat-szerzési gyakorisággal a fentiekben már foglalkoztunk ugyan, ám az aktuális munkaerő-piaci helyzet elemzése során érdemes kizárólag a főállásban külföldön dolgozó végzetek elemzését külön is elvégeznünk (a külföldi munkatapasztalat-szerzés ugyanis lehetett akár eseti, epizód-szerű, akár hazai munkavállalás melletti életesemény is).

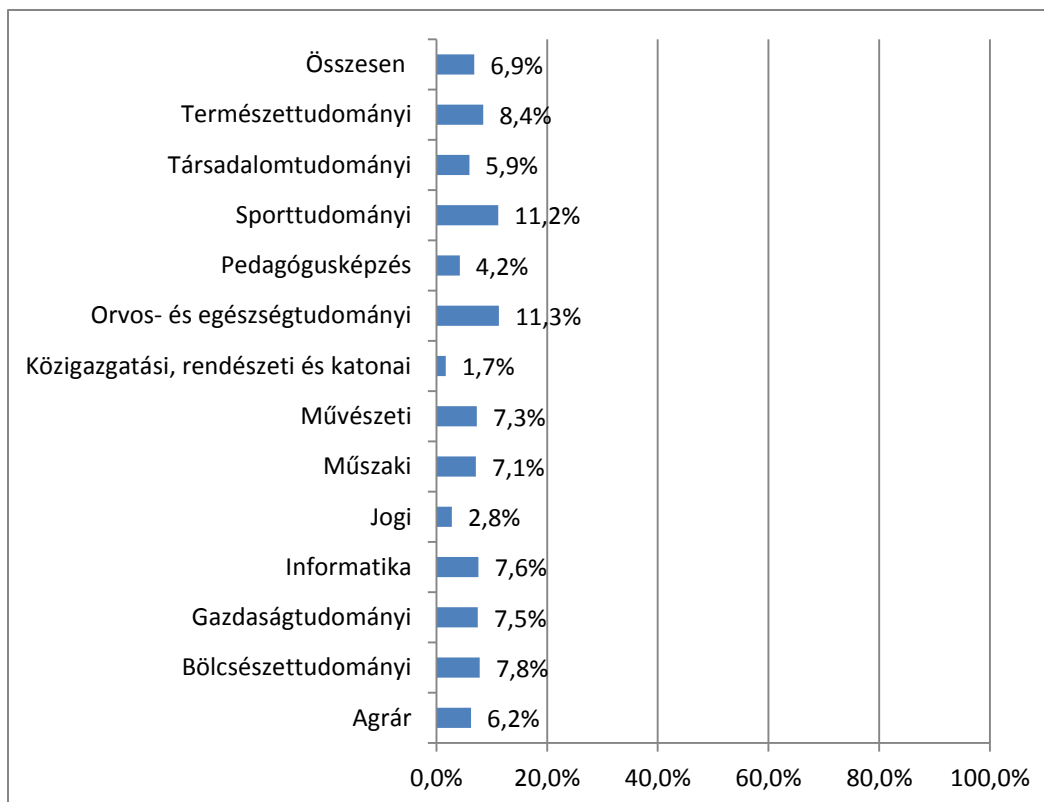
A megkereséskor külföldön dolgozók aránya összességében 6,8 százalékot ért el. Ez az arány azonban képzési területi bontásban jelentős eltéréseket mutat. A végzetek visszajelzéseiből azt látjuk, hogy a külföldi munkavállalás különösen gyakori (11% feletti) az orvos- és egészségtudományi illetve a sporttudományi diplomások körében. Kimondottan ritkának a jogi, közigazgatási és pedagógiai diplomát szerzetek körében mondhatjuk.

67. ábra: A megkereséskor külföldön dolgozók aránya képzési területi bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19355

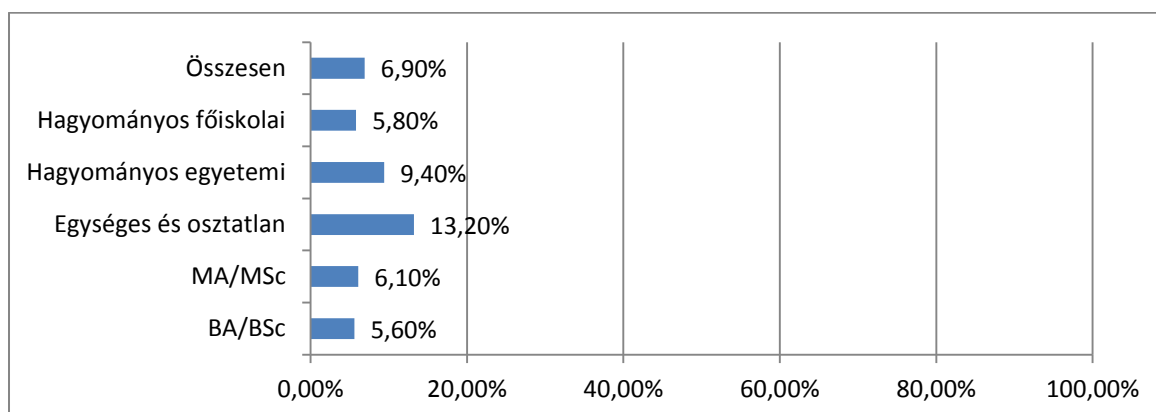
Képzési szint szerinti bontásban – nyilvánvalóan az orvosi diplomával rendelkezők miatt - az egységes és osztatlan képzések végzettjei között a legnagyobb (13,2%) a külföldön dolgozók aránya (fentebb, a képzési területi bontásnál az orvos- és egészségtudományi képzési terület az orvosi diploma mellett számos egyéb egészségtudományi végzettséget is lefedett, melyeket nem osztatlan képzésben oktatnak). A külföldi munkavállalás gyakorisága a hagyományos egyetemi diplomával rendelkezők közt is átlag feletti gyakoriságú (9,4%).

68. ábra: A külföldön dolgozók aránya képzési szint szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18977

6.4. Illeszkedés

A diplomás pályakövetési kutatásokban az illeszkedés témaköre egyfelől a munka és a tanulmányok szakterülete közti kapcsolatot tárja fel (ez a horizontális illeszkedés területe) másfelől a diploma és a munka ellátásához szükséges végzettségi szint kapcsolatát vizsgálja (vagyis a vertikális illeszkedést).

A végzett munka illeszkedése a tanulmányok szakterületéhez az esetek többségében, 78 százalékában megvalósul. Ez nem feltétlenül jelent kizárólagosságot, többnyire (61%) arról van szó, hogy a végzett munka ellátása megköveteli a szakterületi, vagy ahhoz kapcsolódó végzettséget. Szoros egyezésről a munka és végzettség között az esetek 17 százalékában számolnak be a frissdiplomások. A nem tanulmányaik szakterületén dolgozók – e tekintetben az aktuális munka viszonylatában pályaelhagyók – aránya összességében 16 százalék. Ezek között vannak azok, hat százaléknyan, akik olyan munkát végeznek, amely speciális szakvégzettséget nem igényel.

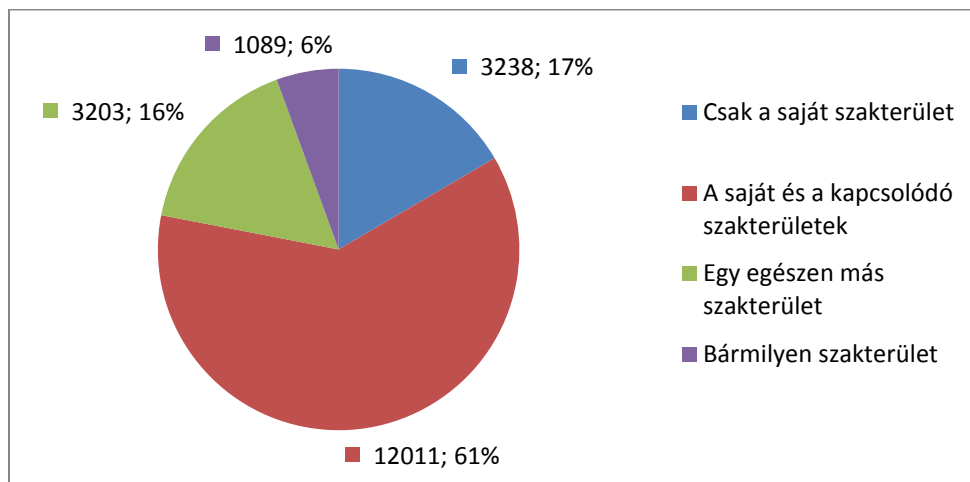
69. ábra: A végzett munka illeszkedése a tanulmányok szakterületéhez

Milyen szakterület felel meg leginkább jelenlegi munkájának?

Foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=19541

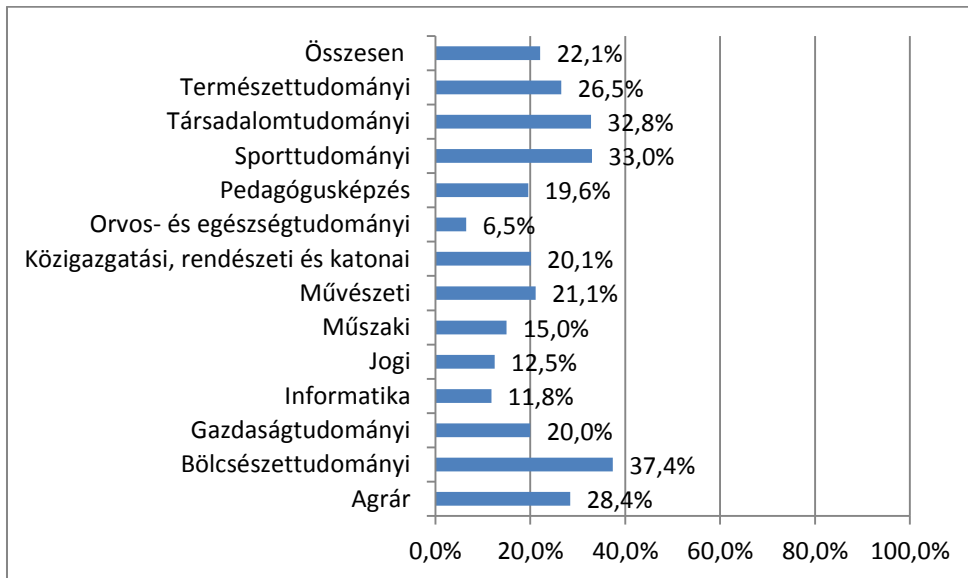
A nem felsőfokú tanulmányaik szakterületén dolgozók (e munka tekintetében tehát pályaelhagyók) aránya a bölcsészettudományi szakterületen a legnagyobb (33%) de az átlagnál lényegesen magasabb a sport- és társadalomtudományi diplomások körében is. Ugyanakkor erősen szakmai vonatkozásúnak tűnnek az orvos- és egészségtudományi, jogi vagy informatikai diplomákkal betölthető munkakörök. Ezeken a képzési területeken végzettek döntő többsége tanulmányai szakterületén helyezkedett el.

70. ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya képzési területek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19321

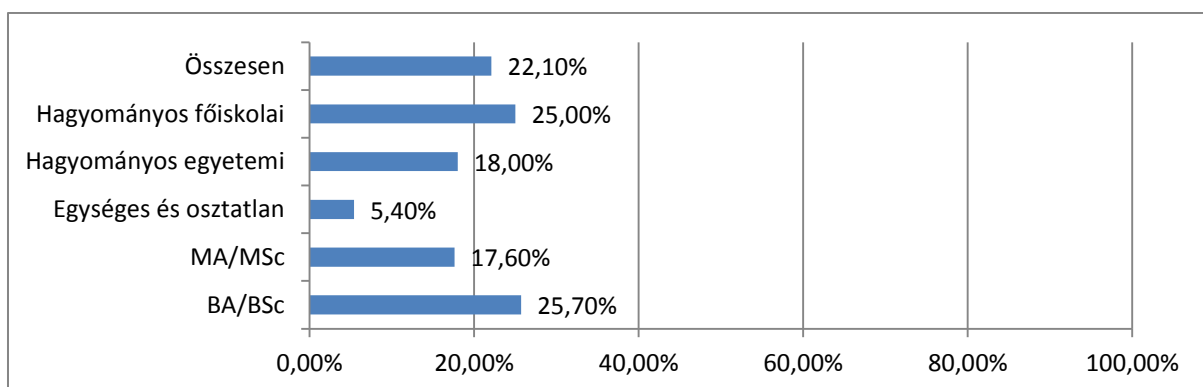
A horizontális illeszkedés képzési szint szerinti bontásban a fentiekkel összhangban az egységes és osztatlan képzések diplomásainál a legmagasabb fokú – itt a legkisebb (5,4%) a nem szakterületen dolgozók aránya. Magasnak mondható azonban a pályaelhagyás a hagyományos főiskolai és a bachelor végzettek körében, itt ugyanis minden negyedik foglalkoztatottat érint.

71. ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya képzési szintek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18939

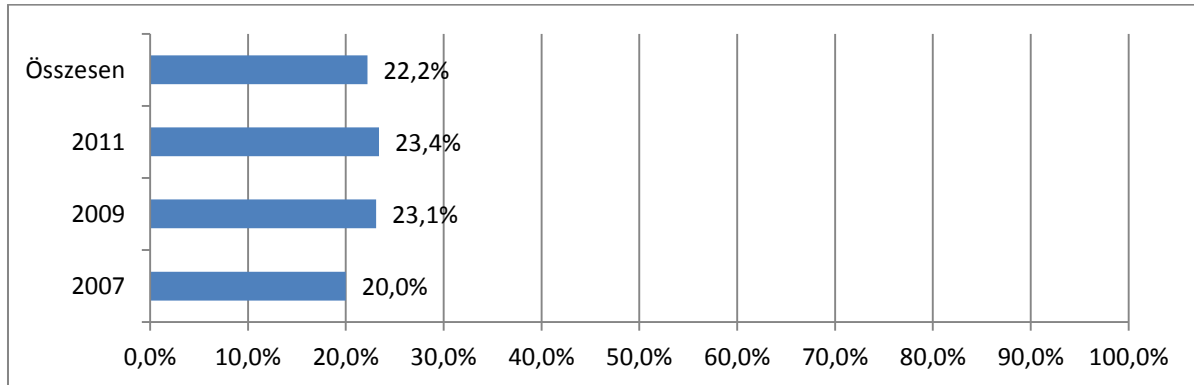
Az illeszkedési mutatók időben csak halványan javulnak. A legrégebben (2007) végzett évfolyam esetében mindenestre kisebb (20%) a nem szakterületen dolgozók aránya, mint a felsőoktatásból frissebben kikerültek között (23%).

72. ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya a végzés éve szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18110

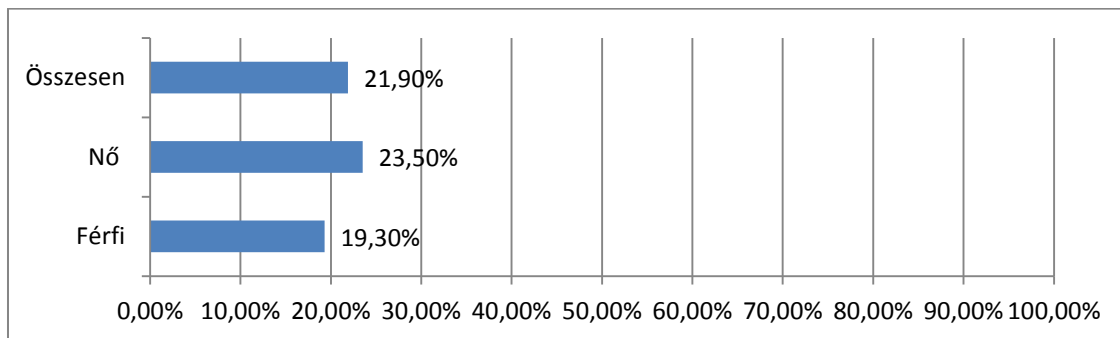
A nem szakterületen végzett munka nagyobb mértékben érinti a női diplomásokat, a végzés utáni években.

73. ábra: Nem felsőfokú tanulmányai szakterületén dolgozók aránya nemek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19399

A képzés és munka illeszkedésének vertikális dimenzióját elemezve különösen azt vizsgáljuk, hogy a végzettek felsőfokú végzettséget igénylő feladatkört töltenek-e be. Ez az illeszkedés az esetek 81,5 százalékában – a válaszadók megítélése szerint – megvalósul. Összesen a foglalkoztatottak 18,5 százaléka érzi úgy, hogy munkája nem igényel felsőfokú végzettséget.

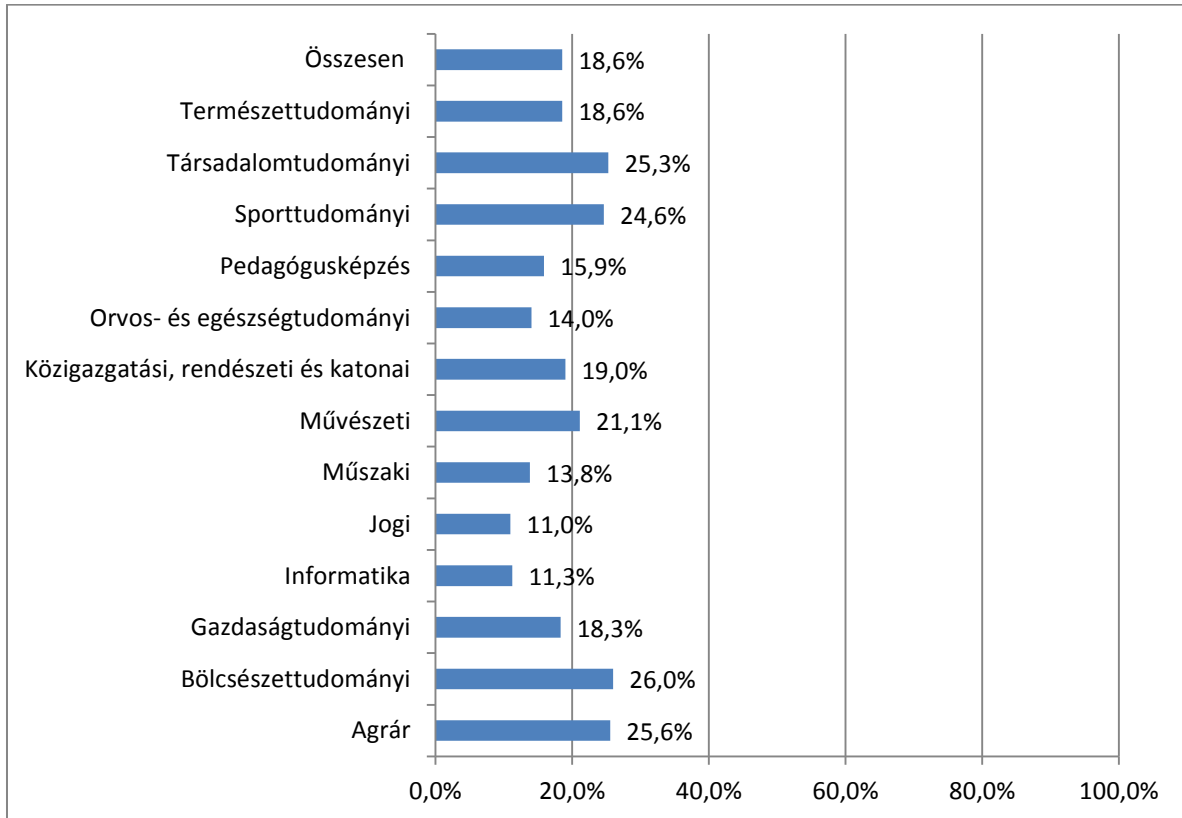
A felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya az átlagosnál magasabb (egyegyed feletti) a bölcsész, agrár és társadalomtudományi területek végzettjei között. Ritkának mondható mindez ugyanakkor jogi, műszaki, informatikai vagy orvosi-egészségtudományi diplomával.

74. ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya képzési területek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19342

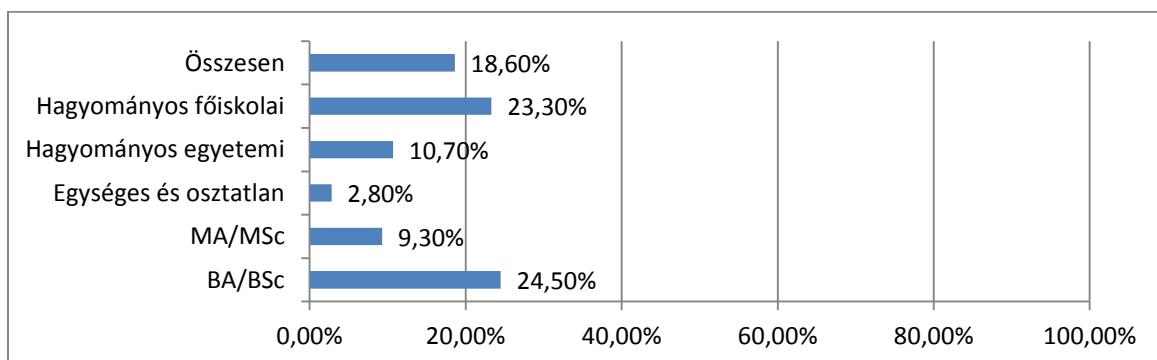
A felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzettek aránya a hagyományos főiskolai és a bachelor képzéseket végzettek között a legmagasabb – mint ahogyan a horizontális illeszkedés tekintetében is itt találtuk a legkevésbé kedvező mutatókat.

75. ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya képzési szintek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18968

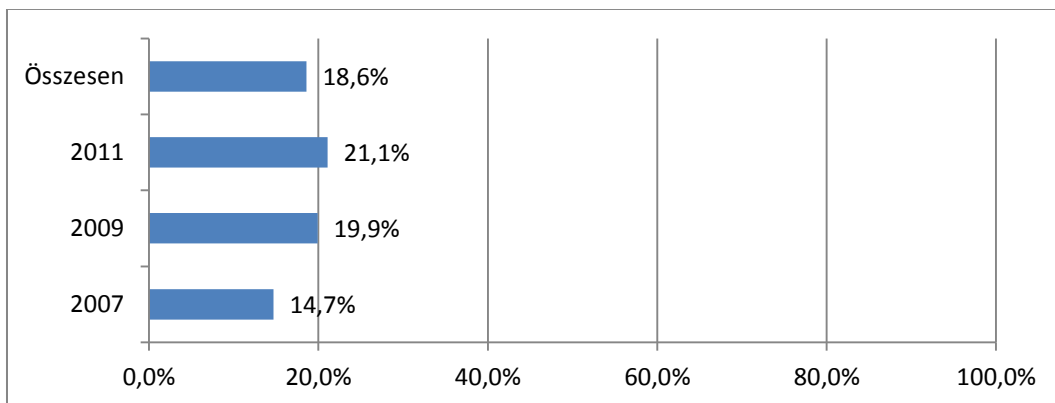
A diplomaszerezés idejétől távolodva megnő az esély a felsőfokú végzettséget igénylő munkára. A már öt éve a munkaerőpiacon lévők között mindössze 14 százalékos a meglévőnél alacsonyabb szintű kvalifikációt igénylő feladatokat ellátók aránya s ez az arány a frissebben kilépettek között egyértelműen növekszik (20 százalék körüli mértékig).

76. ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya a végzés éve szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=18134

Nemek szerinti bontásban ismételen a női végzettek kedvezőtlenebb munkaerő-piaci pozícióját mutatják – alacsonyabb szintű vertikális illeszkedéssel.

77. ábra: Felsőfokú végzettséget nem igénylő munkát végzők aránya nemek szerint

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19426

6.5. Mellékállás

A főállású munka és munkaviszony feltárása mellett a vizsgálat röviden kitért az egyéb, kiegészítő keresetforrásokra is. A megkérdezett frissdiplomások 15,7 százaléka jelezte, hogy főállású

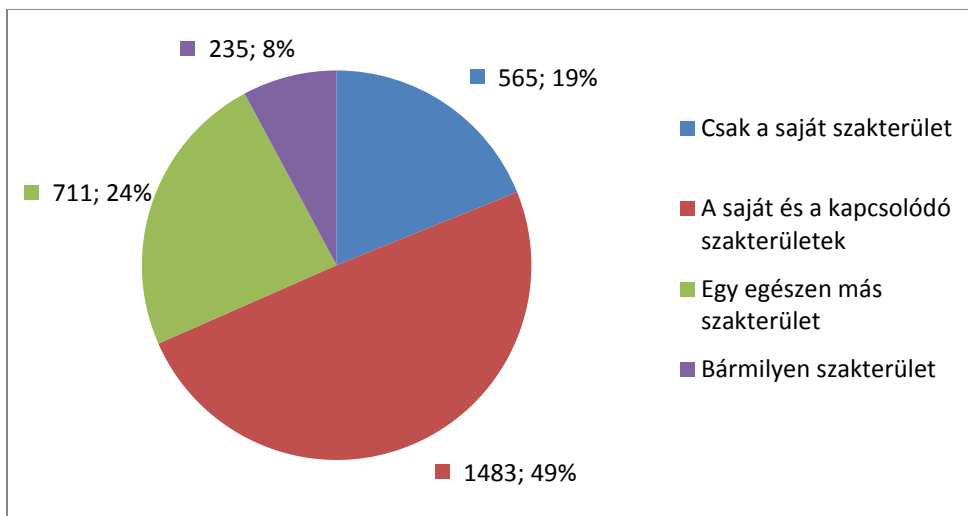
foglalkozása mellett mellékállásban avagy másodállásban is dolgozik. Ez a kiegészítő munkatevékenység az esetek majd 70 százalékában szakmai kapcsolódású. A horizontális illeszkedés fenti adataival összevetve a mellékállásokban végzett munka esetében csak kismértékben romlik az illeszkedés mértéke.

78. ábra: A mellékállás és a végzettség szakterületének illeszkedése

A mellékállással rendelkező foglalkoztatottak körében

Esetszám, százalék

N=2993

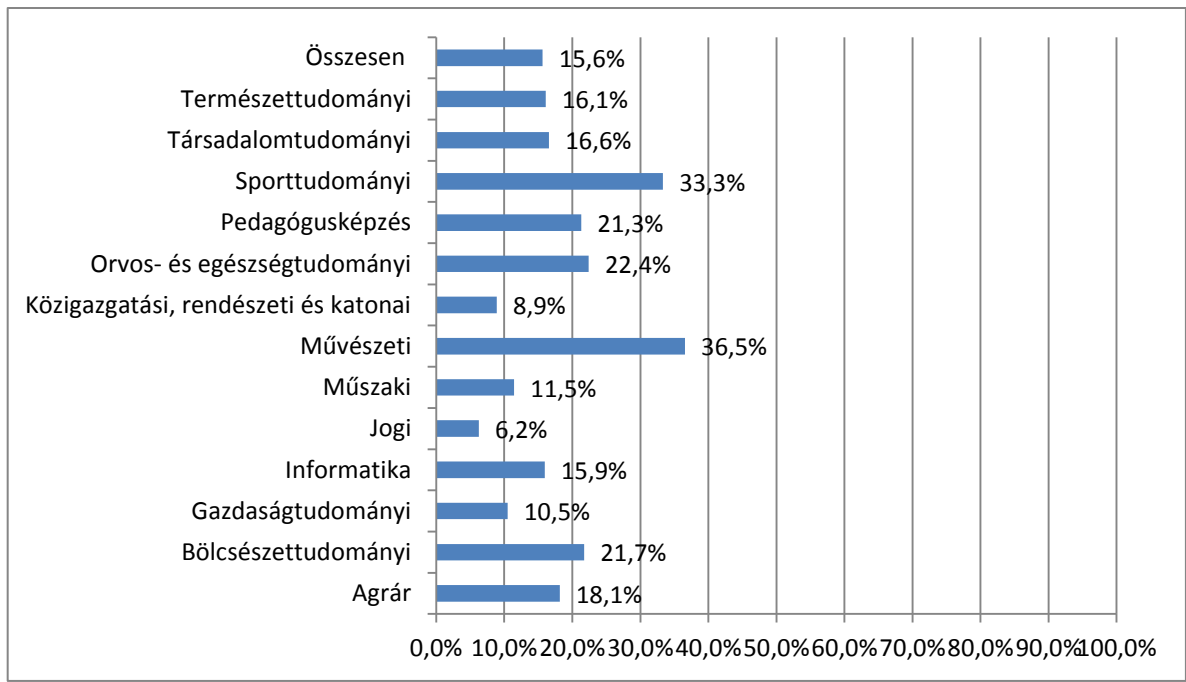
A mellékállás, másodállás vállalása különösen gyakori (egyharmadot meghaladó) a művészeti és sporttudományi diplomával rendelkező végzettek körében. Jogi, műszaki avagy közigazgatási diplomával azonban meglehetősen ritka ez a típusú kereset-kiegészítés.

79. ábra: A mellékállással rendelkezők aránya képzési területi bontásban

Foglalkoztatottak körében

Százalékos megoszlás

N=19102

a

VII. Frissdiplomások jövedelme

A frissdiplomás jövedelmek vizsgálata során a foglalkoztatottak körében a legutóbbi, jövedelmi szempontból átlagosnak tekinthető hónap havi nettó főállásból származó jövedelmének megadását kértük. Ezen önbevalláson alapuló adatok szerint a Magyarországon dolgozó frissdiplomások átlagjövedelme 159.700 forint. A jövedelmi kérdést a végzettek teljes körében (a külföldön dolgozókat is belevéve) vizsgálva ennél magasabb, 174. ezer forintos havi nettó átlagjövedelmeket mérhetünk. Összevetésként, a KSH által 2012-ben mért (2012. január-májusi) átlag-jövedelmi adatok (KSH Gyorstájékoztató 2012. október 18., sorszám: 114.) nemzetgazdasági szinten (a családi adókedvezmények nélkül) 142.700 forintos nettó havi keresetet mutatnak. Ezen belül a fizikai foglalkozásúaké 99.500 Ft, a szellemi foglalkozásúaké 187.700 Ft volt. Egyfelől tehát a diploma (ezzel összefüggésben a szellemi munka) egyértelmű jövedelem-többletet jelent a munkaerő-piacon, másfelől a teljes népességre vonatkozó adatok tanúsága szerint a diplomás bérelőny időbeni növekedése is prognosztizálható.

Az alábbiakban a frissdiplomások által megadott keresetek alakulásának számos háttérváltozó szerinti bontását mutatjuk be. A keresetek minden esetben a foglalkoztatottak körében mért, önbevalláson alapuló, utolsó átlagos keresetű hónapra vonatkozó összegek. Az elemzés során – ahol ennek indokoltságát láttuk – döntően külön ábrázoljuk a teljes kereseti átlagokat és a Magyarországon dolgozók átlagkereseteit (ugyanakkor, a külföldön szerzett kereseteket külön nem vizsgáljuk, tekintettel az alacsony elemszámra).

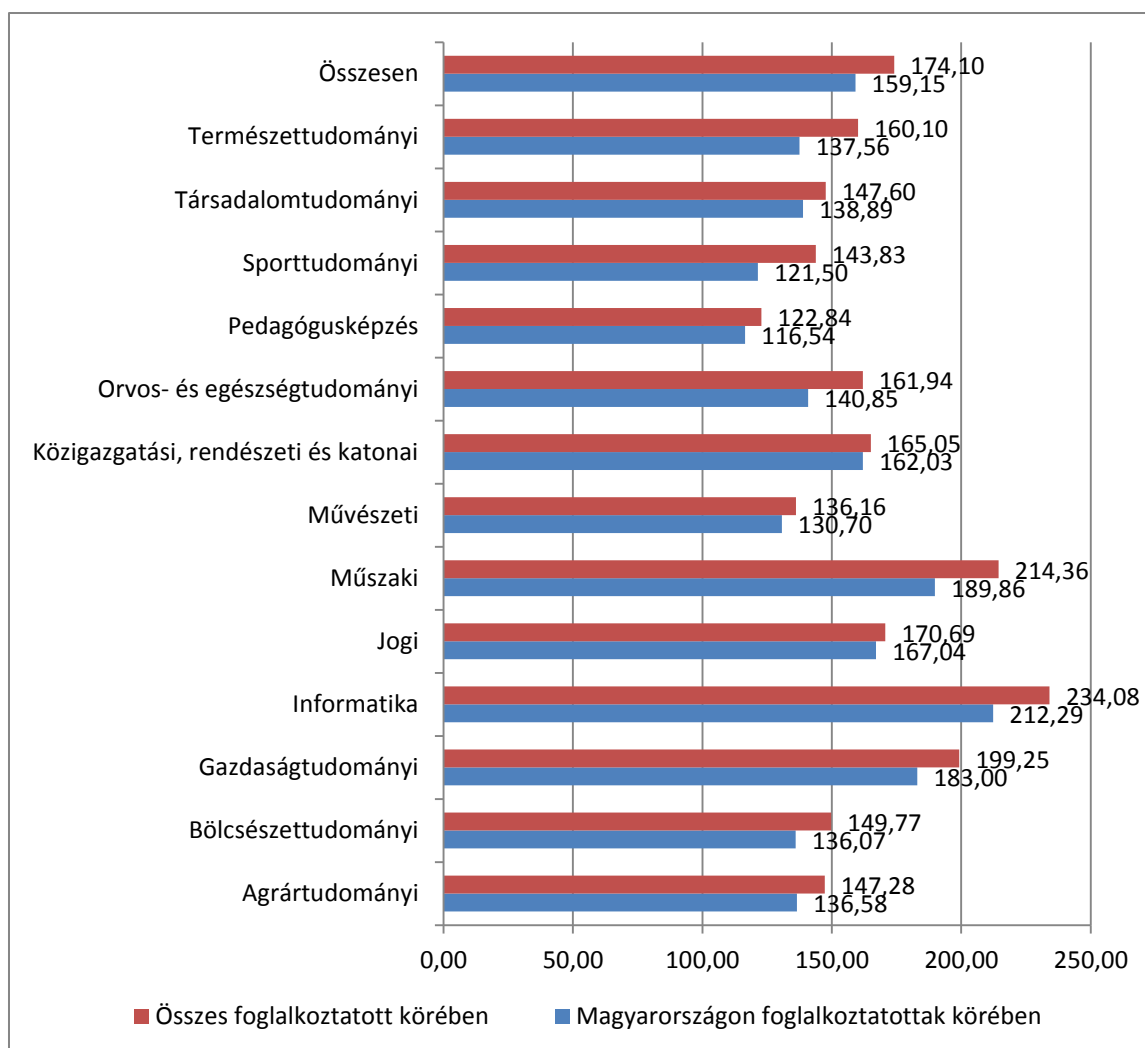
A jövedelmeket képzési területi bontásban vizsgálva a műszaki, informatikai és gazdaságtudományi diplomások kereseti előnyét állapíthatjuk meg. A legalacsonyabb fizetéseket a pedagógusképzések végzettjei között találjuk. Érdemes a hazai keresetek összevetése az összes végzett jövedelmével annak érdekében, hogy a külföldi munka anyagi hozadékaról képet kaphassunk (ebben nyilván a külföldi munkavállalás fentebb tárgyalt gyakorisága is szerepet játszik). Ez leginkább a műszaki, informatikai, természet- és egészségtudományi területeken emeli meg az átlagos kereseti szintet.

80. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési terület szerinti bontásban

Foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=15987; 15009

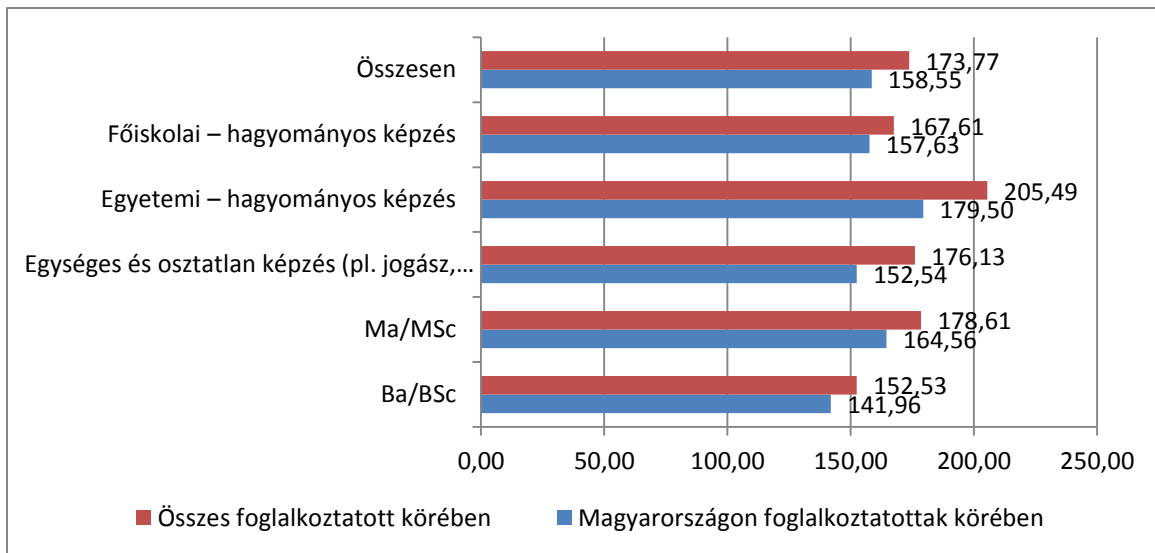
A képzési szint hatását a frissdiplomás jövedelmekre a felsőoktatási struktúraváltás révén nagymértékben határozza meg az időtényező (vagyis az, hogy a duális rendszer képzéseiben végzettek inkább a régebben kilépettek körét gyarapítják). Ennek megfelelően a hagyományos egyetemi diplomához társul a legmagasabb átlagkereset. Átlag felettinek mondhatók ugyanakkor a mesterképzési diplomák megszerzése utáni frissdiplomás jövedelmek is.

81. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek képzési szint szerinti bontásban

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

Foglalkoztatottak körében

N=15677; 14706

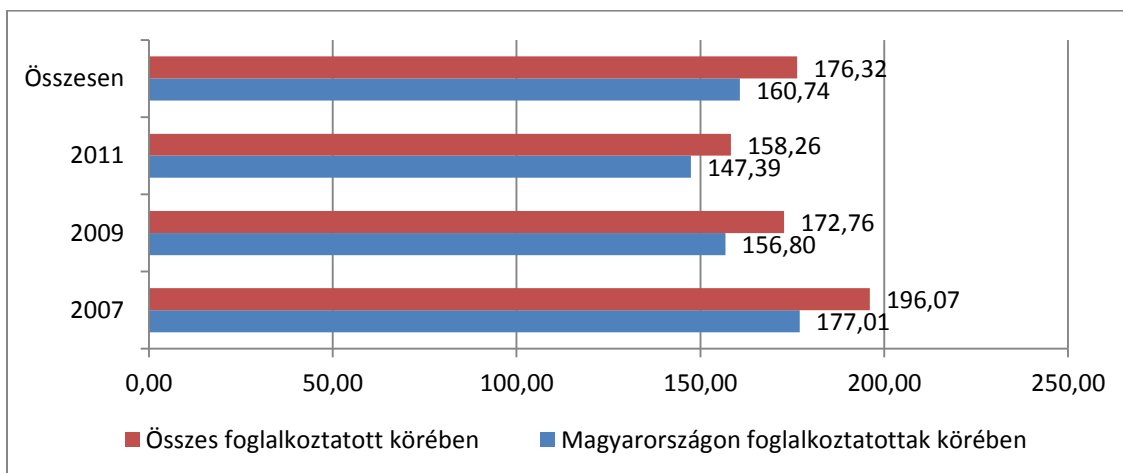
A diplomások által elért jövedelem időbeni alakulása nagyon fontos információt hordoz a diplomások foglalkoztatási helyzetében, karrierjében rejlő fejlődési potenciálról. A jövedelemre vonatkozó visszajelzések alapján úgy tűnik, hogy a munkaerő-piaci részvétel során a diplomások fizetése a végzés évétől távolodva fokozatosan növekszik. Mindez a már eleve az országos átlagot meghaladó jövedelmi szint mellett egy újabb bizonyítékkal járul hozzá a diploma munkaerő-piaci megtérülésének kérdéséhez.

82. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettség éve szerinti bontásban

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

Foglalkoztatottak körében

N=14927; 13981

Ágazati szempontú megközelítésben azt mondhatjuk, hogy a legmagasabb frissdiplomás fizetéseket az energia-, pénzügyi-, info-kommunikációs szektorok kínálják, akár a hazai munkaerőpiacon, akár az összes foglalkoztatott körében. A legalacsonyabb Magyarországon szerzett jövedelmeket az oktatás, egészségügy, vendéglátás és művészet ágazata kínálja. Külön érdemes néhány olyan ágazatra felfigyelnünk, ahol a Magyarországon szerzett jövedelmek és az összes (tehát akár külföldön is)

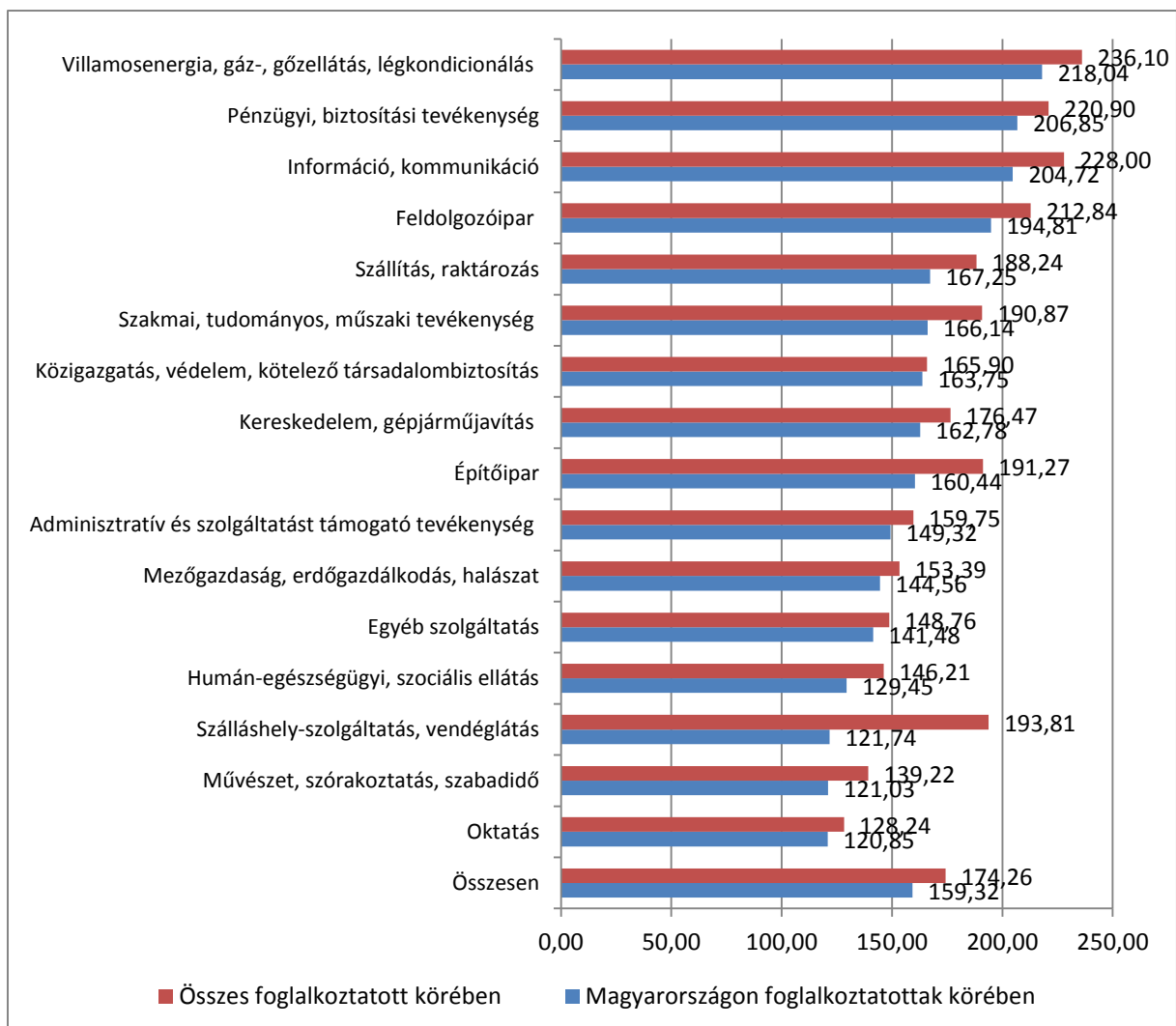
foglalkoztatott végzett átlagfizetése között nagyon jelentős az eltérés. Az eltérés ugyanis azt mutatja, hogy az építőipar, illetve a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás tevékenységi körébe sorolható cégek minden bizonnyal lényegesen jobb jövedelmet biztosítanak külföldön, mint Magyarországon (s mindemellett kellő számú végzettest is alkalmaznak).

83. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak ágazata szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16001; 15027

A munkáltató tulajdonviszonyai szerinti bontásban azt találjuk, hogy a magánszféra jellemzően magasabb átlagjövedelmeket kínál, mint a közszféra. Mindemellett, még a magánszférán belül is a külföldi tulajdonú cégek alkalmazottai számoltak be a legmagasabb jövedelmekről.

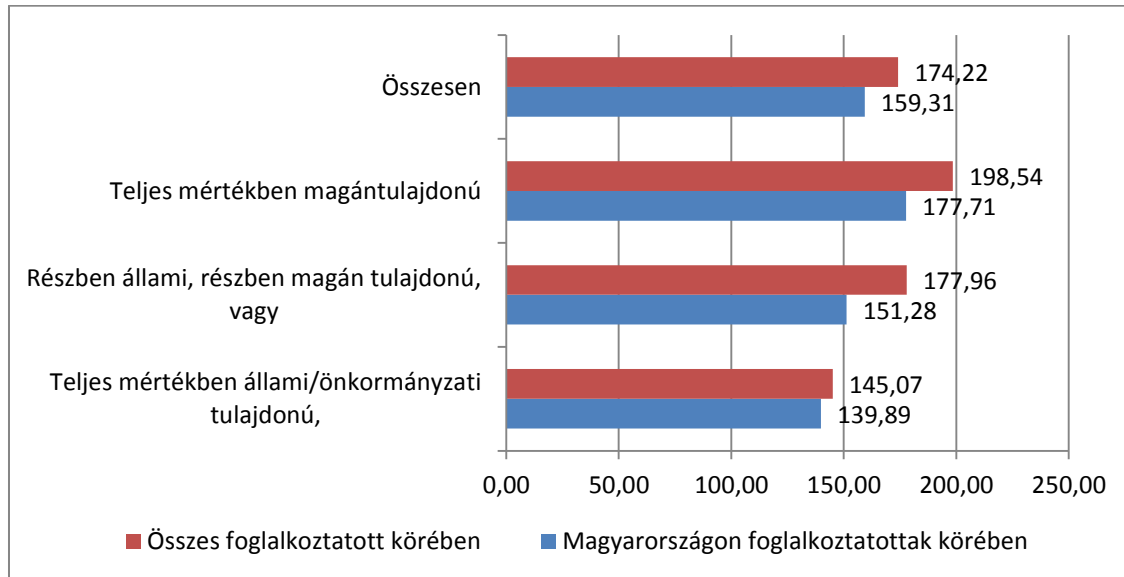
A frissdiplomás átlagjövedelmek a cég alkalmazotti létszámával párhuzamosan mutatnak növekedést.

84. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban 1.

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=15088; 16068

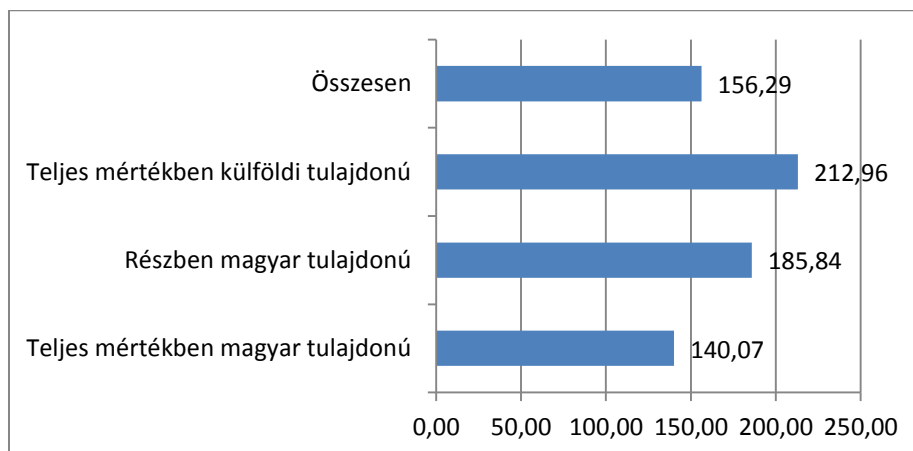

85. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató tulajdonviszonya szerinti bontásban 2.

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=14145

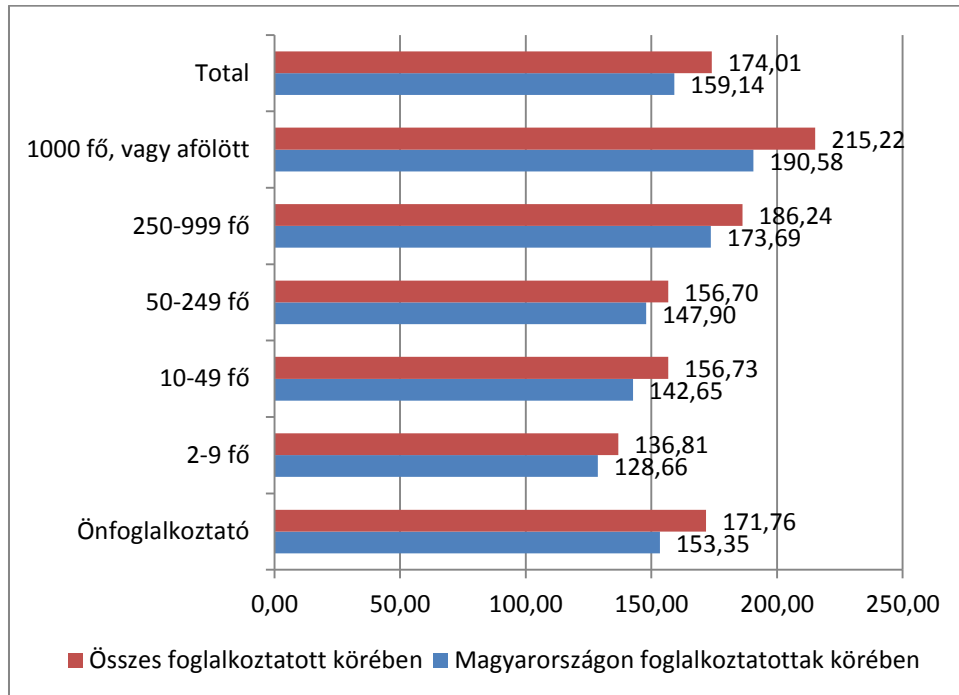

86. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munkáltató foglalkoztatott-létszáma szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16096; 15122

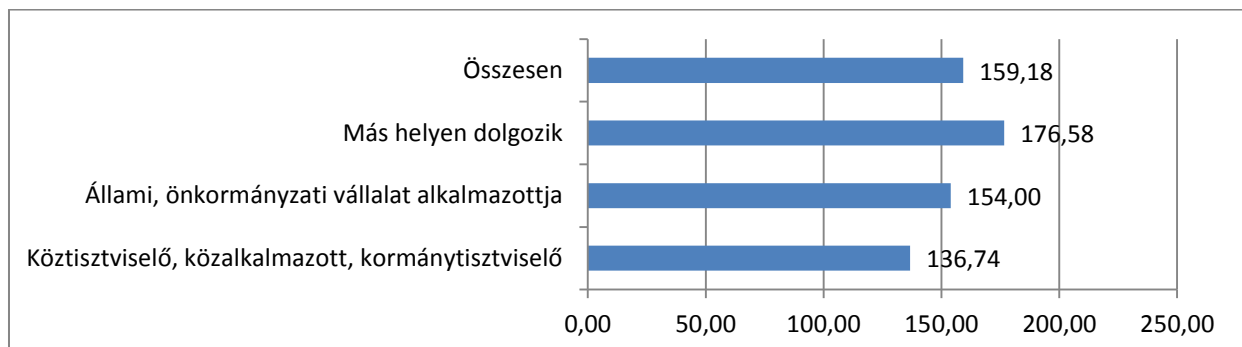
A fenti munkáltatóra vonatkozó adatokat az alábbiakban a munkavállalóra és munkaviszonyára vonatkoztatva ugyancsak a közzsférában elérhető átlagfizetések alacsonyabb szintjét tapasztalhatjuk.

87. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatási forma szerinti bontásban

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=15137

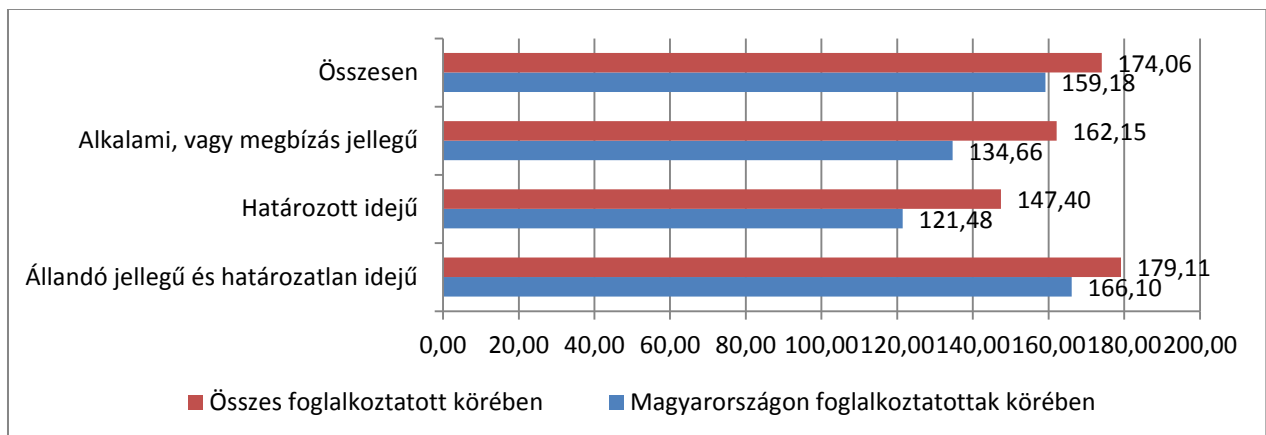
A munkaszerződés típusai alapján a határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak számoltak be magasabb jövedelemről. A határozott időre szóló foglalkoztatási formához társulnak a legalacsonyabb jövedelmek.

88. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak munkaviszonya szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16125; 15146

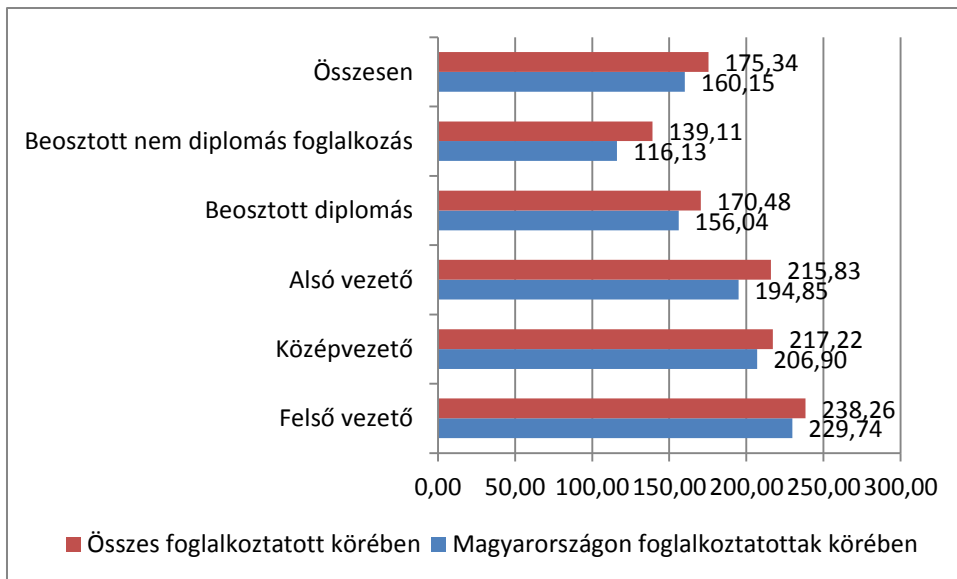
A vezető pozícióhoz, sőt annak egyes szintjeihez járuló jövedelem-többlet tisztán látszik az átlagfizetések alakulásából.

89. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a foglalkoztatottak pozíciója szerinti bontásban

Alkalmazottként foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=14463; 13596

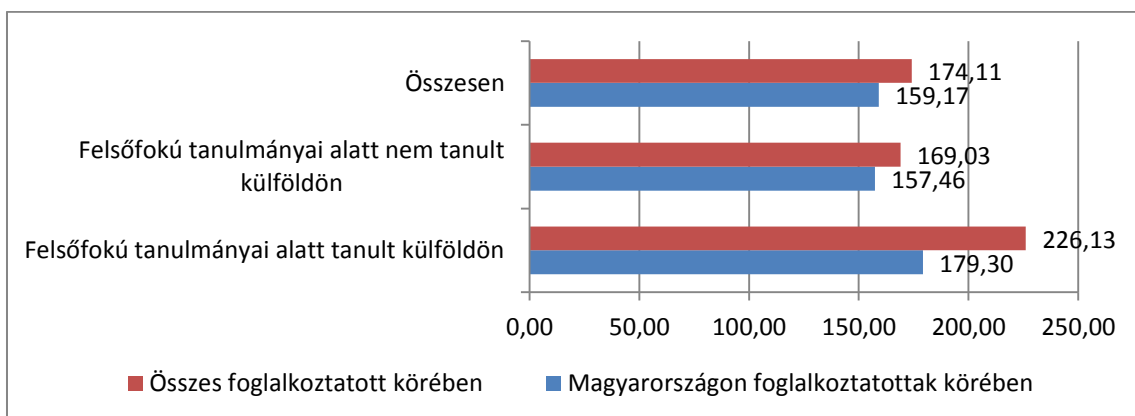
A jövedelmek alakulásának vizsgálata során néhány ábrában vizsgáljuk azokat a tanulmányi és egyéb háttér-tényezőket, amelyek esetlegesen kihathatnak a későbbi jövedelmekre. Ilyennek tételezhetjük a külföldi tanulmányok folytatását is. Az adatok szerint azok a végzettek, akik felsőfokú tanulmányaik alatt részt vettek nemzetközi képzésben, Magyarországon elhelyezkedve is magasabb átlagjövedelmekre számíthatnak. Az összevont jövedelem (Magyarországon és külföldön dolgozók együttes adatai) esetében még látványosabb a külföldi tanulmányokat folytatók bérelőnye.

90. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző külföldi tanulmányok szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16109; 15126

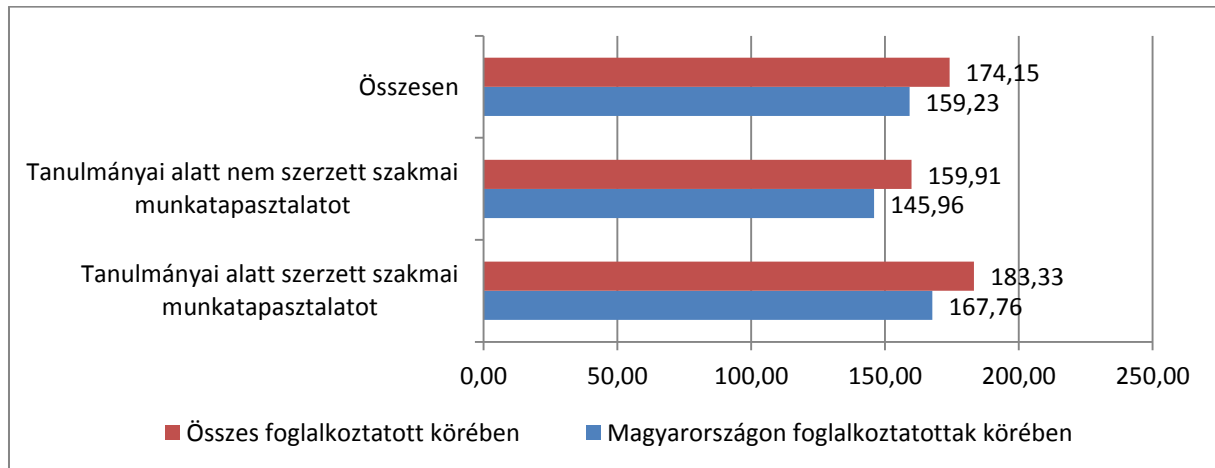
Ugyancsak növelő tényezőként hathat a későbbi jövedelem-szintre a tanulmányok alatti szakmai jellegű munkatapasztalat-szerzés.

91. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a végzettséget megelőző szakmai munkatapasztalat szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16111; 15131

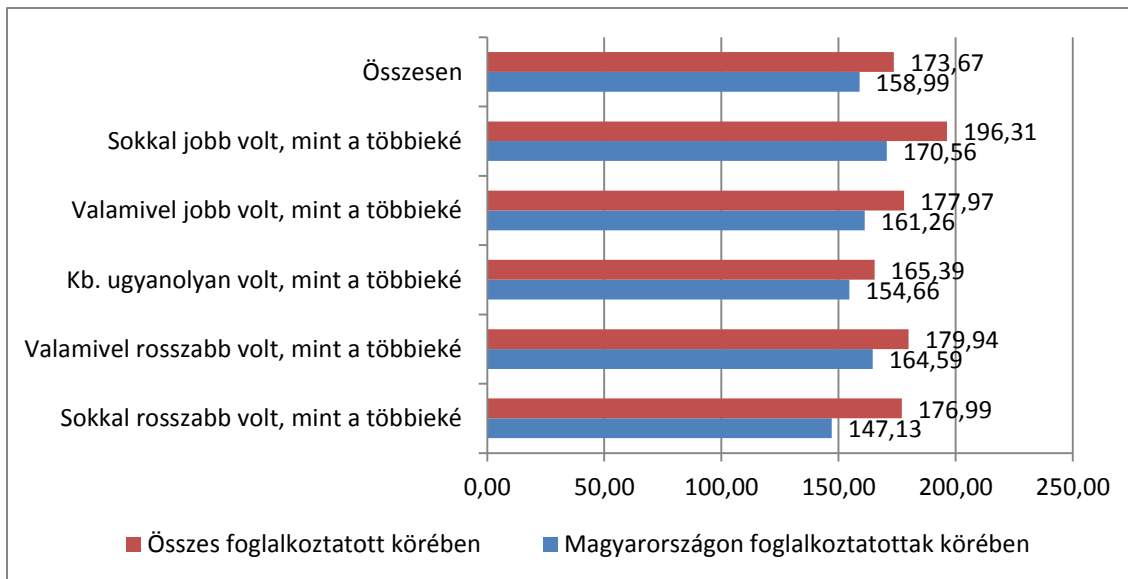
A tanulmányok alatti egyéb többlet-teljesítmények pozitív hatása a későbbi jövedelemre a többiekhez viszonyított tanulmányi eredmény esetében is megmutatkozik. Az átlagnál lényegesen jobban teljesítők (saját megítélés alapján) magasabb jövedelemről jeleznek vissza frissdiplomászként. Azonban a relatíve kissé gyengébb tanulmányi eredmény nem feltétlenül párosul alacsonyabb átlagfizetéssel. A legalacsonyabb fizetési átlagokat a lényegesen alulteljesítők és az átlagos tanulmányi eredményűek között mértük.

92. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a többiekhez viszonyított tanulmányi eredmény szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16017; 15048

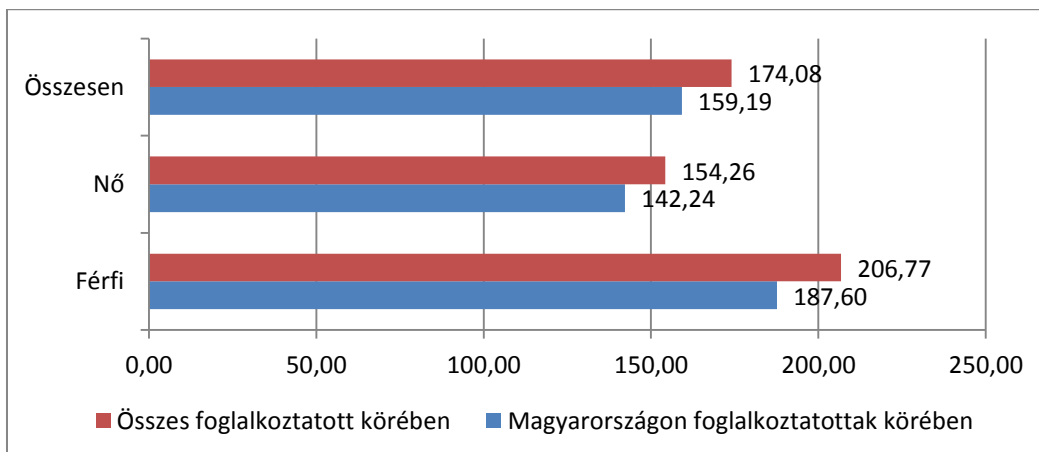
A fentebbiekben többször kimutatott nemek közti különbségeket a munkaerő-piaci mutatók széles körében jól tükrözi a jövedelmek alakulása is. A Magyarországon foglalkoztatott frissdiplomások között a férfiak átlagosan havi 45 ezer forinttal keresnek többet a női diplomásoknál. Az összes foglalkoztatottat figyelembe véve ez a jövedelmi különbség még tovább szélesedik.

93. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek nemek szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=13138; 15158

A nemek közti jövedelmi különbségeket természetesen okozhatják szakterületi eltérések, amennyiben például a legmagasabb átlagjövedelmű képzési területeken (informatikai, műszaki) inkább férfiak dolgoznak, míg például a legalacsonyabb jövedelmi szinttel jellemezhető pedagógusképzés inkább nőket foglal magába. Épp ezért indokolt a nemi bontásban vizsgált jövedelmeket képzési területenként áttekintenünk. Az adatok egyértelműen azt mutatják, hogy a nemek közti jövedelmi különbségeket aligha lehet kizárólag szakterületi eltérésekkel magyarázni,

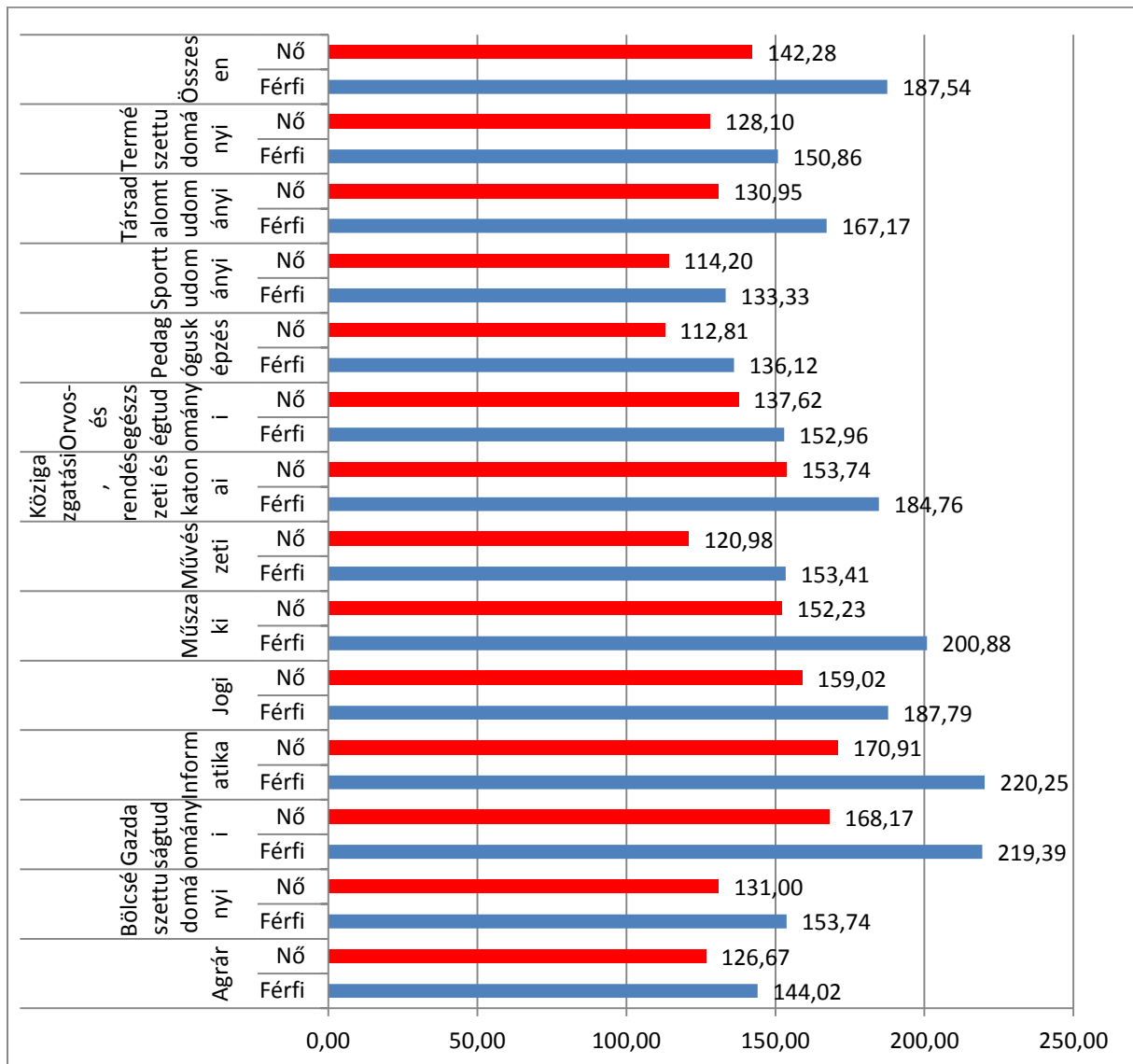
hiszen minden egyes képzési területen belül fennmarad a férfiak legalább 20 ezer forintos jövedelmi előnye.

94. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek nemek szerinti bontásban, az egyes képzési területeken

A Magyarországon foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=14980

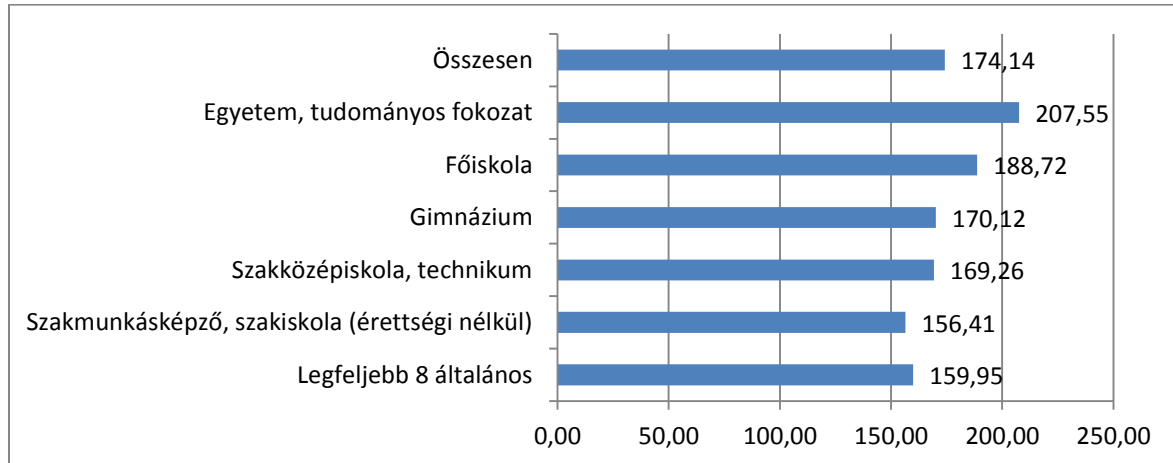
A jövedelmeket esetlegesen befolyásoló társadalmi háttér-tényezők között a szülők iskolai végzettségének hatását is feltételezhetjük. A frissdiplomás átlagkereseteket apa iskolai végzettsége alapján csoportosítva tisztán látszik az a hierarchikusság, amely a jobban képzett szülővel rendelkező frissdiplomások fizetési előnye felé mutat.

95. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek az apa legmagasabb iskolai végzettsége szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16092

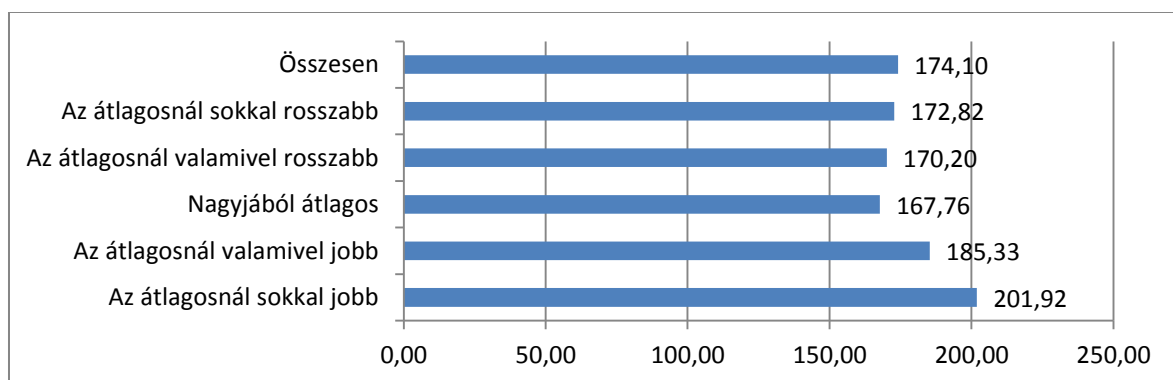
A társadalmi háttér szerepe látszik tükröződni abban is, hogy a (szubjektív megítélés szerint) kedvezőbb anyagi helyzetű családokból származók később a munkaerőpiacon magasabb saját jövedelemről számolnak be. A családi anyagi helyzet negatív pólusán e különbségek a frissdiplomás keresetekben nem tükröződnek.

96. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a kibocsátó család anyagi helyzete szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=16127

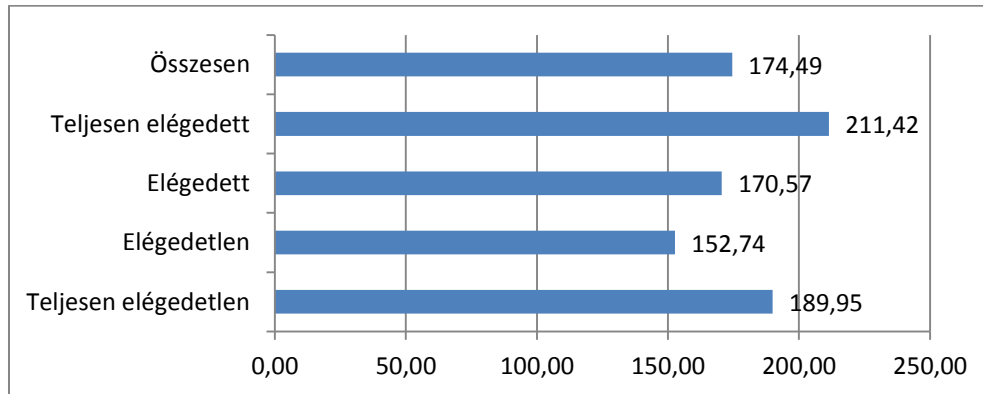
A jövedelmi átlagok bemutatásának záró táblái a munkával való elégedettség és a jövedelem kapcsolatának alakulását ábrázolják. A vizsgált frissdiplomásokat az általuk végzett munka megítélésére kértük hat különböző szempont szerint, illetve összesítve (az elégedettség szintjével a következő fejezetben foglalkozunk majd). A munkával való összesített – általános – elégedettség összefügg a jövedelmekkel. A legkevésbé elégedett (egyébként csekély létszámú) kategórián kívül az elégedettségi szint növekedése magasabb átlagjövedelmi szinttel járt együtt.

97. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munka összességével való elégedettség szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=15788

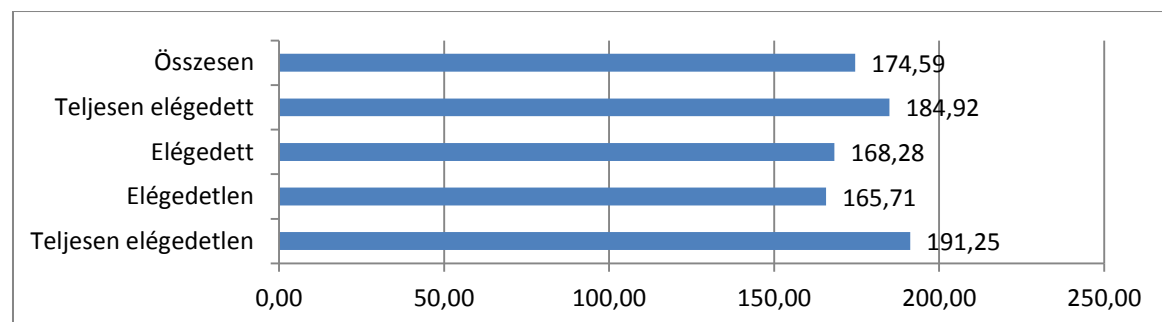
A munkával való összesített elégedettséget komponenseire bontva a munka tartalmi vonatkozásai és a jövedelem kapcsolata az előbbihez hasonlóan mutatkozik. A munkájuk tartalmi vonatkozásaival legkevésbé elégedettek átlag feletti jövedelmet jeleztek vissza, az egyéb elégedettségi szinteken azonban a jövedelem és az elégedettség mértéke párhuzamosan fut.

98. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a munka tartalmával való elégedettség szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=15803

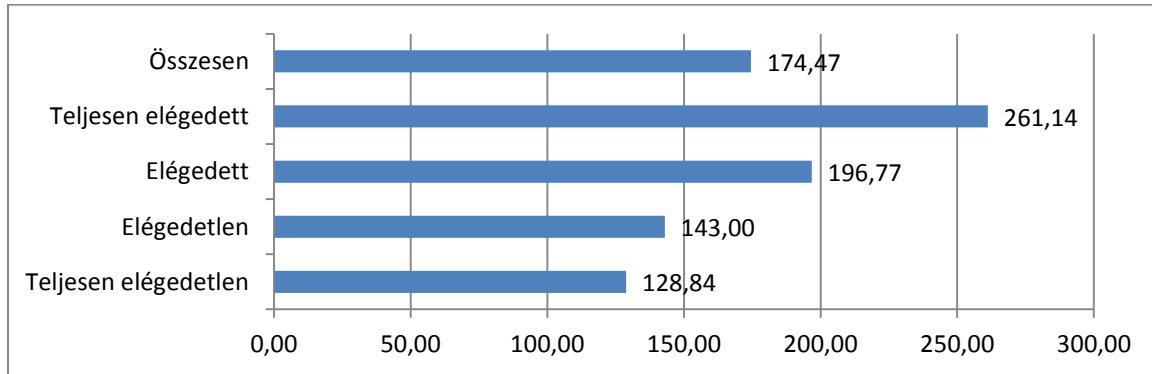
A jövedelem mértékének szubjektív értékelése és a tényleges jövedelmi szint kapcsolata ugyanakkor tisztán mutatja a fokozatosságot: a jövedelemmel való elégedettség növekedésével rendre az átlagjövedelmek mértéke is nő.

99. ábra: Frissdiplomás havi nettó átlagjövedelmek a jövedelemmel való elégedettség szerinti bontásban

A foglalkoztatottak körében

Önbevalláson alapuló összegek, havi nettó ezer Ft

N=15774

VIII. Elégedettség

A frissdiplomások munkaerő-piaci helyzetének szubjektív megítélésére a munkával való elégedettség hat szempontú, 4 fokú skála alapú értékelését alkalmaztuk (ahol 1=teljesen elégedetlen, 4=teljesen elégedett), kiegészítve egy, a munka összességének megítélésére vonatkozó kérdéssel. Az eredmények közlésekor e helyütt az értékelések átlagértékeivel dolgozunk. A munka megítélésének hét szempontja közül a legnagyobb átlagos elégedettség a munka tartalmához, személyi és tárgyi körülményeihez társult. A végzettek jövedelmükkel elégedettek a legkevésbé.

100. ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektusaival

A foglalkoztatottak körében

1-4-ig adható pontszámok átlagai

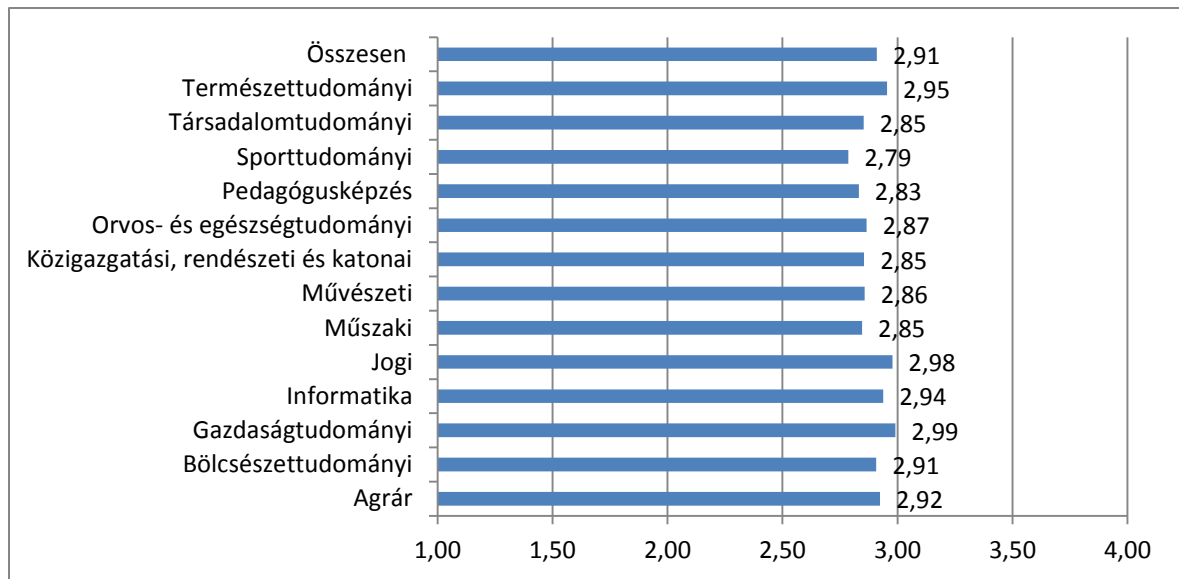

A munka általános megítélését képzési területi bontásban elemezve azt találjuk, hogy a gazdaságtudományi és jogi diplomával rendelkezők némileg elégedettebbek a többiekénél, míg sporttudományi, vagy pedagógiai diplomával némileg átlag alattiak az elégedettségi értékek.

101. ábra: Elégedettség a végzett munkával (összességében) képzési területenként

A foglalkoztatottak körében

1-4-ig adható pontszámok átlagai

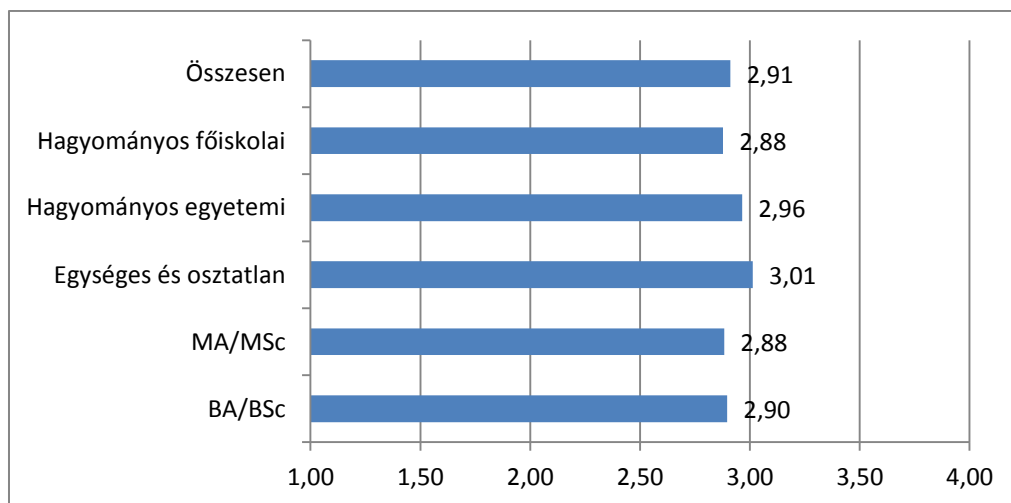

A képzési szintek közti különbségtétel azt mutatja, hogy az egységes és osztatlan képzéseken diplomázottak munkájukkal némileg elégedettebbek a többiekénél.

102. ábra: Elégedettség a végzett munkával (össességében) képzési szintenként

A foglalkoztatottak körében

1-4-ig adható pontszámok átlagai

Nemi bontásban az elégedettség alakulása a munka-körülményeket és a munka összességét tekintve együtt mozog, ám a férfiak a munka presztízsével a és a jövedelemmel elégedettebbnek mutatkoznak. A fentebb tárgyalt (jövedelemre, pozícióra vonatkozó) adatok tükrében ez a szubjektív értékelés nem is tekinthető megalapozatlannak.

103. ábra: Elégedettség a végzett munka egyes aspektaival nemek szerint

A foglalkoztatottak körében

1-4-ig adható pontszámok átlagai

